

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 12. AVGUSTA 1982

ŠTEVILKA: 31 • LETO: XXXI

Naš kovinar, svobodno grasil delavcev KFD, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Val - Naslov: Uredništvo Železarnja, SZ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega danka po pristojnem mnenju stav. 421/1-72.

V PRVEM POLLETJU NAS JE BILO V POVPREČJU V ŽELEZARNI 0,9% VEČ KOT V ISTEM OBDOBJU LANI

Po podatkih kadrovskega sektorja je bil v letošnjem prvem polletju poprečni stalež zaposlenih v TOZD in delovnih skupnosti naše železarnje 6.411 oseb ali 59 oseb oziroma 0,9% več kot v enakem obdobju lani, vendar pa še vedno za 156 delavcev oziroma 2,4% pod planom. Na dan 30. junija je bilo v Železarni zaposlenih 6.374 oseb ali dvajset več kot istega dne lani.

V šestih mesecih letošnjega leta je sklenilo delovno razmerje s TOZD in delovnimi skupnostmi 365 delavcev, ali 23 več kot v istem času lani, prekinilo pa 429 delavcev, oziroma 52 več kot v šestih mesecih lani. Med temi jih je bilo 69 starostno upokojenih (lani v šestih mesecih 45), 28 invalidsko (14), umrlo je šest delavcev (lani 11), na lastno odpoved je odšlo 91 delavcev (111), pogodba je potekla štirim delavcem (9), na osnovi disciplinske odpovedi je odšlo 128 delavcev (99), v JLA so odšli 103 delavci (lani v prvem polletju 88). Med TOZD in delovnimi skupnostmi je bilo 68 prestopov (lani v prvem polletju 60).

(Nadaljevanje na 2. strani)

Naš plavžar (Foto B. Čušin ml.)

SPOZNANJE, DA LAHKO PORABIMO SAMO TOLIKO, KOLIKOR SMO USTVARILI, NAM MORA PRITI V MESO IN KRI

Spoznanje, da lahko porabimo samo toliko, kolikor smo ustvarili, mora priti v kri in meso vsem, od temeljnih organizacij združenega dela do federacije. Temu je treba prilagoditi obseg vseh oblik porabe. To je le ena poglobljenih nalog nadaljnjega materialnega in socialnega razvoja in programa ekonomske stabilizacije, ki jo je opredelil tretji kongres samoupravljalcev Jugoslavije v svoji resoluciji. Ravno zato, ker nam to mora priti v kri in meso, se moramo k vprašanju vseh vrst porabe - splošne, skupne, investicijske pa tudi osebne, in to v vseh sredinah in na vseh nivojih, še in še vračati. To je danes življenjski interes delavskega razreda in bistveni pogoj za nadaljnji uspešni razvoj samoupravljanja, za krepitev družbenoekonomskega položaja delavcev in za politično stabilnost države.

Jasno moramo tudi povedati, da moramo na ta način poravnati negativne posledice našega dosežanega razvoja. Kajti mnogo let nazaj sta naša politika gospodarskega in socialnega razvoja na vseh ravneh, tudi v naši občini, in skupna razvojna politika forsirali materialno rast gospodarstva in razvoj družbenih dejavnosti prek stvarnih možnosti. K temu je svoje dodal tudi veljavni gospodarski mehanizem, kar vse skupaj nas je pripeljalo do tega, da se je v našem gospodarskem življenju vedno bolj uveljavljala inflacija povpraševanja. Protislovja smo reševali s povečanjem denarne mase, z investicijskim vlaganjem brez kritja in prekomernim zadolževanjem v tujini. Takšen odnos do družbene reprodukcije, kot tudi možnosti, da se posamezne oblike porabe povečujejo ne glede na ustvarjeni dohodek, je navedeno v izhodiščih dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, so omogočale živahno kvantitativno rast gospodarstva ob vse večji inflaciji in zmanjševanju zanimanja za kvalitativno rast.

Prav gotovo se je in se tak razvoj odraža tudi v naši miselnosti in v našem obnašanju, ki je v mnogih pogledih postalo izrazito porabniško. Precej tega smo povzeli od modernih industrijskih družb, ki jim je vodilo vsega prizadevanja, kakor poudarja psiholog Anton Trstenjak, v svoji knjigi Psihologija ustvarjalnosti, kvantitativno kopičenje življenjskih dobrin in ki vidijo dvig življenjske blaginje v kvantitativnem napredku, ne pa v kvalitativnem izboljšanju življenja. Res je, tudi navaja, da ni nobene kvalitete brez kvantitete, toda res je tudi, da resnična blaginja človeštva raste le s kvalitativnim izboljšanjem življenja. K tem kvalitativnim sestavinam, nadaljuje Trstenjak, sodi med drugim tudi človekovo etično prizadevanje za 'boljšega' in ne samo 'močnejšega' človeka in čim boljše je človek, tem srečnejši je lahko; kajti tudi sreča je posebna kvaliteta. Človek je lahko ob kvantitativnem napredku srečen le, če s kvantiteto raste tudi kvaliteta življenja, in to v širšem (materialnem) in ožjem (etičnem) pomenu besede.

Na vse to je v našem razgovoru februarja 1976 opozoril tovariš Tito, ko je med drugim poudaril, da se zveza komunistov mora odločneje bojevati proti malomeščanski psihologiji potrošniške družbe, ki odtuja, dehumanizira in razvrednoti človeka in močno škoduje zvezi komunistov ter razvoju naše samoupravne družbe...

To smo poudarili zato, da bi spoznali, da bo zaradi take miselnosti in ponašanja, ki je zaslužilo že mnoge, potrebna vsestranska idejnopolična in vzgojna aktivnost, da bi nam res prišlo v kri in meso spoznanje, da lahko porabimo samo toliko, kolikor smo ustvarili. Vztrajna prizadevanja bodo potrebna tudi zato, da bomo pomen kvalitete in ustvarjalnosti uveljavljali tudi v vsakodnevnih delovnih prizadevanjih na delovnih mestih v tovarni, v samoupravnem, družbenopolitičnem in sploh družbenem življenju.

Težko bi izvezli področje, kjer ni bila prisotna poraba nad ustvarjenimi možnostmi in nemalokrat smo se izgovarjali na to, da so tudi druge povečevali porabo nad realnimi možnostmi in zakaj je ne bi tudi mi. Večkrat smo celo zelo hiteli, tudi mimo običajne samoupravne poti, da nas ne bi 'ujela' administrativna prepoved.

Taka porabniška miselnost je prisotna tudi pri proizvodnem delu po načelih 's čim manjšim trudom, čim več zaslužiti', ali 'narediti normirano količino ali opravilo, ne glede na kvaliteto'. Vse to je zaslužjevalo tudi mlade generacije, medtem ko vzgojna prizadevanja v širšem smislu besede niso dovolj uveljavljala vprašanja ustvarjalnosti in kvalitete v širšem in ožjem pomenu besede, v ožjem smislu vzgoje pa je celo prevladovala potrošniška miselnost.

Uveljavljanje naslovnega spoznanja torej ne bo mogoče samo s ponavljanjem načel, ampak s široko vzgojno in idejnopolično akcijo vseh zavestnih socialističnih sil.

V JULIJU PRODAJA ZAOSTAJA ZA NAČRTI

Za mesec julij smo načrtovali 35.570 ton izdelkov za prodajo, dejanska prodaja v tem mesecu pa znaša 32.009 ton ali 10% pod planirano višino in 6% pod količino prodaje v lanskem juliju. Dosežena prodajna cena je zaostala za načrtovano za 3.353 din/tono ali 10%, tako da je vrednost prodaje v višini 1.011,6 milij. din za 231,8 milij. din ali 19% nižja, kot smo načrtovali. S pomočjo metode agregatnih indeksov smo izračunali, da je zaostanek v realizaciji odraz nedoseganja načrtovane količine in prodajne cene, medtem ko je asortiment v juliju enak načrtovanemu.

(Nadaljevanje na 7. strani)

ANALIZA RAZPRAVE O PREDLOGU IZHODIŠČ SREDNJEROČNIH PLANSKIH AKTOV V ŽELEZARNI

Dne 11. junija je CPSI posredoval temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim po tri izvode gradiva, ki predstavlja predlog izhodišč za dopolnitev srednjeročnih planskih aktov. Izhodišča je pripravil SEO na osnovi analize spremenjenih pogojev gospodarjenja, kajti v skladu s sprejetim zvezno in republiško resolucijo za leto 1982 in na osnovi sklepa delavskega sveta Železarnje v marcu je bilo letos treba preveriti realnost sprejetih srednjeročnih planskih aktov. Zaradi kratkih rokov, ki so bili opredeljeni z odloki zvezne, republiške in občinske skupščine, bi morale delovne skupine obravnavati predlog izhodišč že v mesecu juniju. Po delovnem programu izvršnega sveta SOB Jesenice bi moral namreč le-ta že 30. junija predložiti skupščini osnutek sprememb in dopolnitev družbenega plana občine, do 30. septembra pa še predlog teh sprememb.

Analiza izvajanja srednjeročnega plana v letu 1981 je pokazala, da zaradi spremenjenih pogojev gospodarjenja v Železarni odstopamo od določenih začrtanih ciljev, zlasti na področju investiranja. Vendar pa, če

povzamemo izhodišča, ki jih je pripravil sektor za ekonomiko in organizacijo dela - oddelek za ekonomske analize in planiranje, razvojna orientacija in planski cilji v Železarni ostajajo nespremenjeni, upočasnji

DRUŽBENE OBVEZNOSTI V PRVEM POLLETJU

V prvih šestih mesecih letos so družbene obveznosti Železarnje znašale 528,1 milijonov dinarjev, to je 30% več kot v enakem obdobju lani. Prispevki iz osebnega dohodka so znašali 193,2 milijona dinarjev, 190 milijonov dinarjev je bilo obveznosti, ki jih pokrivalo z dohodkom, 144,8 milijona dinarjev družbenih potreb pa smo financirali iz akumulacije oz. iz lastnih sredstev. Največ so se glede na lansko obdobje povečale obveznosti, ki imajo vir v lastnih sredstvih, in sicer za 82%.

ANALIZA POSAMEZNIH SKUPIN PRISPEVKOV

Prispevki iz osebnega dohodka so v primerjavi z enakim obdobjem lani večji za 34%, oziroma za 48,6 milijona dinarjev. Nekoliko višje so prispevne stopnje Skupnosti zdravstvene varstva, Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS in posebnega republiškega danka iz osebnega dohodka, ki je namenjen razvoju kmetijstva in je v veljavi od 1. januarja 1982. Povečale so se tudi prispevne stopnje Skupnosti otroškega varstva občine, Kulturne skupnosti SRS ter občinski davek od osebnega dohodka, zmanjšale pa so se pri republiški

in občinski skupnosti otroškega varstva po domicilu (PD).

Prispevki, ki jih pokrivalo z osebnim dohodkom, so se povečali za 5%, oziroma 9,1 milijonov dinarjev.

Prispevki za splošne družbene potrebe (razpredelnica točka 1) so se povečali za 37%. Pri tem se je davek iz dohodka republiki zmanjšal za 1%, čeprav sta prispevna stopnja in dohodek nekoliko višja kot lani. Stiri temeljne organizacije (Valjarna bluming-štekel, Valjarna debele pločevine, Vratni podboji in Elektrode) niso dosegle osnove za izračun davka, ker so poslovale z izgubo na substanci, medtem ko so v

(Nadaljevanje na 8. strani)

INVESTICIJSKA DEJAVNOST V ŽELEZARNI V PRVEM POLLETJU

Investicijska dejavnost v železarni Jesenice je v prvem polletju 1982 potekala v znamenju stabilizacije oziroma restrikcij pri investiranju. V letu 1981 sprejeti restriktivni ukrepi veljajo tudi v letu 1982.

Ob sprejemanju gospodarskega načrta Železarnje za leto 1982 smo se dogovorili, katere investicije bomo izvajali. Glede na navodila za vrednotenje investicijskih programov smo v gospodarski načrt vključili investicije, ki so izvozno usmerjene, investicije za prestrukturiranje gospodarstva in investicije za povečanje energetskega potenciala.

Letošnji načrt investicijske predvideva porabo sredstev v višini 1.600 milijonov dinarjev. Za jeklaro 2 je predvideno 1.000 mio din, preostala sredstva pa so namenjena za več manjših investicij.

V prvem polletju so bili izdelani investicijski programi za naslednje naložbe: brusilni stroj, HE Javornik, proizvodnja aglomeriranih praškov

II. faza, VAC žica, povečanje proizvodnje diskov, VOD - aneks k investicijskemu programu, obdelovalni stroj Škoda in 200 A.

Stanje posameznih naložb v teku je bilo ob koncu prvega polletja sledeče:

Jeklaro 2: pridobljeno je bilo zemljišče v celoti ter lokacijsko dovoljenje. Izdelani so tudi projekti za skladišče vložka, glavno zgradbo, RTP, garderobe ter regulacijo potoka Bela. Od izvajalcev smo že zahtevali ponudbe za regulacijo potoka Bela in za pomožne prostore skladišča vložka.

Naprava za vakumiranje jekla v TOZD Jeklaro: gradbena dela so se pričela že v maju.

(Nadaljevanje na 4. strani)

PLAVŽARJI UJELI PLAN

V prvih devetih dneh avgusta so plavžarji izdelali 4.253,2 tone grodlja, kar je glede na družbeni načrt 31,3%, glede na nekoliko povečan operativni program pa 28,3%. Glede na mesečno razdelitev so v prvem primeru nad planom, v drugem pa nekaj desetink odstotka pod planom. Izgleda, da so ponovno ujeli svoj delovni ritem iz prvih petih mesecev letošnjega leta.

V TOZD Jeklaro so delavci v tem času izdelali 10.832 ton surovega jekla ali 27,1% mesečnega družbenega načrta, ki je enak operativnemu programu. S tem rezultatom skoraj dva odstotka zaostajajo za kumulativno.

Skupna proizvodnja po devetih dneh znaša 30.209,1 tone, oziroma 23,5% družbenega načrta in 24,9% operativnega programa. Okroglo znaša zaostanek slabih šest oziroma pet odstotkov.

Za prodajo je bilo narejenih 6.640,6 tone izdelkov, kar je le 18,9% družbenega plana za avgust, oziroma 20,3% operativnega programa. Zaostanek je očitno, saj znaša skoraj deset odstotkov.

(Nadaljevanje na 9. strani)

V PRVEM POLLETJU NAS JE BILO V POVPREČJU V ŽELEZARNI 0,9% VEČ KOT V ISTEM OBDOBJU LANI

(Nadaljevanje s 1. strani)

V prvem polletju je bila skupna poprečna odsotnost z dela 16,40%, kar pomeni, da je bilo poprečno dnevno odsotnih 1051 delavec, vendar je bila za 0,65% nižja kot v istem času lani. Od tega je bilo 7,90% bolezenske odsotnosti, kar je 1,03% manj kot v istem obdobju lani. Predvsem se je zmanjšala bolezenska odsotnost nad 30 dni, kar v kadrovski službi povezujejo z večjo invalidsko upokojitvijo in z manjšim številom nesreč pri delu. Zaradi rednih letnih dopustov je bilo povprečno odsotnih 7,49% delavcev (lani v prvem polletju 7,16%), izredno plačani dopusti so v skupni odsotnosti predstavljali 0,52% (0,54%), izredno neplačani dopusti 0,07% (0,07%), odsotnost zaradi vojaških vaj in različnih pozivov 0,11% (0,06%), neopravičeni izostanki pa so predstavljali 0,31% (lani v prvem polletju 0,29%).

V zvezi s kadrovskim gibanjem je treba povedati, da je bila čista fluktuacija približno enaka lanskoletni. Povečal pa se je odhod delavcev z dokončano osnovno šolo. Največjo fluktuacijo so zabeležili v TOZD: Valjarna bluming-štel, Valjarna žice in profilov, Hladna valjarna Bela, Žičarna, Jeklovlek, Plavž in Jeklarna.

ČEZ 30 MILIJONOV DIN ZA BOLEZENSKE ODSOTNOST

V prvem polletju letos je bilo za vse vrste bolezenske odsotnosti izplačano 30.065.571 dinarjev ali 5.240.473 din več kakor v istem obdobju lanskega leta. Iz posameznih virov je bilo izplačano: Železarna je izplačala za bolezenske odsotnosti do 30 dni 19.937.381 din, oziroma 4.930.337 din več kot v šestih mesecih lani, zdravstvena skupnost je za bolezenske odsotnosti nad 30 dni izplačala 7.937.687 dinarjev ali 655.577 din več kot v enakem obdobju lani, skupnost otroškega varstva pa je za porodniške dopuste izplačala 2.690.503 dinarjev, kar je 654.559 din več kot v prvem polletju leta 1981.

2.431 DELAVCEM NUDENA POMOČ NA REŠILNIH POSTAJAH

Na rešilnih postajah naše železarne so v prvem polletju nudili prvo pomoč 2.431 delavcem, od katerih so jih 562 poslali k zdravniku. Fizioterapijo je obiskalo 340 delavcev TOZD in delovnih skupnosti. Na oddelku za zdravstveno preventivo so pregledali 1.576 delavcev, za druge organizacije združenega dela pa so opravili preglede v vrednosti 253.111 dinarjev.

Invalidska komisija je ocenila 79 delavcev, in sicer 23 žensk in 56 moških. V TOZD in delovnih skupnostih naše železarne imamo zaposlenih 392 invalidov druge kategorije, 31 delovnih invalidov druge kategorije in 62 delavcev z ožjo delovno sposobnostjo.

Na zdravljenje proti alkoholizmu so poslali 24 delavcev, na ponovno zdravljenje 13, štirje pa se zdravijo ambulantno.

Kontrolor bolezenske odsotnosti je v prvem polletju opravil 250 obiskov in pri tem ugotovil, da je 17 delavcev kršilo zdravnikova navodila.

Zobozdravstveni delavci v obratni ambulanti so do 31. maja v dopolnilnem delovnem času opravili zobozdravstvene storitve pri 264 delavcih. Za te usluge je Železarna plačala 387.861 dinarjev. Ker je bila v juniju odprta še ena zobozdravstvena ambulanta, je odpadla potreba po opravljanju zobozdravstvenih storitev v dopolnilnem delovnem času.

685 PROSILEV ZA STANOVANJA

Za pridobitev družbenega stanovanja letos prosi 685 kandidatov. Od vseh uvrščenih ima 67 kandidatov stanovanja last železarne, vendar jim glede na število družinskih članov ne ustrežajo več. Vsi ostali kandidati so brez stanovanj, oziroma stanujejo v začasnih stanovanjih.

V prvem polletju letos je bilo odkupljenih 81 stanovanj, adaptiranih šest stanovanj in ravno toliko pridobljenih z nadzidavo. Izobraževalna skupnost Jesenice je vrnila tri stanovanja, zaradi preselitve pa je bilo vrnjeno eno stanovanje. Skupno je bilo v tem času pridobljenih 97 stanovanj, s skupnim financiranjem z drugimi organizacijami združenega dela je dobilo stanovanja še deset prosilcev.

Na razpis za gradbeno posojilo se je prijavilo 169 delavcev. Delavci službe so si ogledali gradbišča, izdelali pogodbe ter ostalo dokumentacijo za vključbo posojil.

Izdelali so tudi samoupravni sporazum za urejanje stanovanjskih

vprašanj in pravilnik za urejanje stanovanjskih zadev. Oba samoupravna dokumenta sta še v fazi obravnave.

ŽELEZARNA IMA 266 ŠTIPENDISTOV

V tem šolskem letu ima Železarna 266 štipendistov, in sicer: 35 na višjih in visokih šolah, 62 v srednjih štiriletnih, 127 v srednjih triletnih in 42 v srednjih dvehletnih (šola za metalurške delavce).

Študentov ob delu je na vseh šolah 83 in iz dela na srednji šoli en delavec.

Od 32 pripravnikov je 16 uspešno opravilo izpit.

Izven delovne organizacije je bilo v prvem polletju organiziranih 50 izobraževalnih akcij, ki se jih je udeležilo 122 delavcev. V sodelovanju z Železarskim izobraževalnim centrom je bilo izvedenih 25 izobraževalnih akcij, ki se jih je udeležilo 1.149 delavcev. Poleg tega je za varno in pravilno opravljanje začelnega dela opravilo izpite 368 delavcev.

PSIHOLOŠKO-SOCIOLOŠKA DEJAVNOST

Delavci na področju psihološko-sociološke dejavnosti so v prvem polletju izdelali več analiz in študij, in sicer:

- analizo fluktuacije,
- analizo bolezenske odsotnosti v celoti in posebej za TOZD Žičarna,
- mnenjsko analizo v času kandidiranja za vodjo TOZD Valjarna žice in profilov,
- za vse TOZD predloge za deficitarnost poklicev z izračunom,
- vprašalnik za učenje na proizvodni praksi v okviru usmerjenega izobraževanja,
- napisali oziroma revidirali scenarije za predstavitve metalurških poklicev žičar, hladni valjavec in valjavec v valjarni bluming-štel,
- predlog grobe načrta za kadrovske informacijske sisteme,
- raziskavo o prehrabnih navadah železarjev med delovnim časom in pripravili predloge za ureditev razmer na področju prehrane.

V sodelovanju s katedro za industrijsko psihologijo na Filozofski fakulteti so analizirali nekaj del in nalog v Železarni ter statistično obdelali vprašalnik o potrebah višjega reda z aplikacijo v TOZD Jeklarna.

MANJ POŠKODB PRI DELU

Število poškodb pri delu je bilo v prvem polletju v primerjavi z enakim obdobjem lani nižje za 48 poškodb. Poškodovano se je 272 delavcev, izpad delovnih dni pa je bil

nižji kot v prvem polletju lanskega leta.

Močno je padlo število poškodb v TOZD Jeklarna, in sicer z 81 poškodb v prvem polletju lani, na 48 poškodb v istem času letos. Število poškodb je padlo tudi v TOZD Valjarna bluming-štel in TOZD Valjarna žice in profilov, v TOZD Hladna valjarna Bela in TOZD Profilarna pa je število poškodb naraslo.

Najbolj pogosti vzroki poškodb so v neurejenih delovnih mestih (utesnjenost, nered), v slabi organizaciji dela, pomanjkanju izkušenj v delovnem okolju in podobno.

V tem času je bil dokončno izdelan pravilnik o varstvu pri delu, potrjena je bila tudi metodologija za preglede in vzdrževanje žerjavov in izdelanih več podrobnih navodil za pravilno in varno delo.

VEČ EKOLOŠKIH MERITEV

Na področju ekologije dela in varstva okolja je bilo dokončanih in na novo opravljenih več ekoloških meritev. Na zahtevo občanov so bile opravljene meritve na Koroški Beli in v Podmežakli. Delavci s tega področja so v maju letos sodelovali pri organizaciji vsakoletne razstave Tehnika in okolje na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani in organizirali prikaz naših dosežkov na tem področju.

REKREACIJA, ODDIHI, PREVOZI, IZLETI IN KULTURA

Na področju športne rekreacije so organizirane interesne skupine pod strokovnim vodstvom v telovadnicah Železarskega izobraževalnega centra, osnovne šole Tone Čufar Plavž, osnovne šole bratov Žvan v Gorjah in v TVD Partizan Jesenice. Organizirane so bile tudi interesne skupine za kegljanje na asfaltu, drsanje, košarko, odbojko, namizni tenis, kegljanje na ledu, plavanje in jadrnanje na deski.

Tečajev plavanja, smučanja, jadrnanja na deski in tenisa se je udeležilo 192 sodelavcev.

Služba je izdelala tudi razpored letnih oddihov v Crikvenici in Biogradu na morju.

Tudi letos je bil organiziran zimski oddih kot brezdeležna menjava s Čehoslovaki v Donavah za 45 oseb, zdravljenje v Sklenih toplicah v ČSSR pa je bilo organizirano za osem naših delavcev.

V okviru organiziranega prevoza se na delo in z dela vozi 1.634 delavcev.

Izlete so organizirale posamezne temeljne organizacije in delovne skupnosti, vendar pa interes za izlete upada, povečalo pa se je zanimanje za organizacijo piknikov.

V PRIPRAVAH NA KONGRES RAZGRNITI AKTUALNA VPRAŠANJA GOSPODARSKE STABILIZACIJE IN AKTIVNOSTI ZSS

Le še dva meseca nas ločita od desetega kongresa Zveze sindikatov Slovenije, ki bo potekal 11., 12. in 13. oktobra v Ljubljani. Organizacije in organi zveze sindikatov so v pripravah na kongres različno aktivni, čeprav bi morali ravno v teh pripravah pred vse osnovne organizacije sindikata razgrniti vsa aktualna vprašanja gospodarske stabilizacije in aktivnosti zveze sindikatov.

Predkongresne razprave o teh vprašanjih bi nedvomno najbolj tvorilo prispevale k opredeljevanju takih rešitev v kongresnih dokumentih, ki bodo resnični odraz potreb in interesov delavcev v organizacijah združenega dela za doseganje boljših rezultatov gospodarjenja in dela. To pa je seveda edina realna podlaga, oziroma realni prispevek k večjemu obsegu zadovoljevanja osebnih in skupnih družbenih potreb.

V naši delovni organizaciji, čeprav razmere niso rožnate, izgleda, da je doslej ostalo le še pri dogovoru o načinu organiziranja razprav o kongresnih dokumentih, povezanih z aktualnimi vprašanji gospodarjenja v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma Železarni kot celoti. Doslej namreč, vsaj po zapisnikih sodeč, te razprave še niso prodrle v osnovne organizacije sindikata oziroma na sestanke sindikalnih skupin, čeprav naj bi se čez dobrega pol meseca v osnovnih organizacijah razprave zaključile.

Zelo površno, neprizadeto so mimo nas šle razprave o polletnem gospodarjenju in predlogu izhodišč srednjeročnih planskih aktov Železarne, kar bi v bistvu morala biti naša osrednja aktivnost, povezana z opredelitvami v osnutkih dokumentov za deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije.

Nedvomno ugotovitve Zveze sindikatov Slovenije veljajo tudi za nas, namreč, da tako v poročilih kot v razpravah o uresničevanju planskih dokumentov nismo ugotavljali globljih vzrokov in odgovornosti za

odstopanja od dogovorjene politike. Da smo v analizah prikazovali in se tudi zadovoljevali preveč z nekimi poprečnimi kazalci, da smo najbrž preoptimistično ocenjevali možnosti gospodarjenja do konca leta in v letu 1983. Razprave tudi kažejo, da še ne ločujemo kratkoročnih ukrepov od dolgoročnih nalog in da pri poročilih in analizah gospodarjenja nismo zahtevali konkretnih ukrepov za odpravljanje vzrokov slabega dela, izgub in podobno. Ob vsem tem je bilo v obravnavanih dokumentih tudi precej površnosti, nenatančnosti in drugega.

Iz polletnih poslovnih poročil ali izhodišč ni nikjer razvidno, kako smo v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih oziroma v Železarni kot celoti uresničevali ustavni in družbenoekonomski položaj delavcev, kar je, oziroma bi moral biti, za sindikate temeljni kriterij pri ocenjevanju dosedanjega dela in gospodarjenja.

Vse to in mnogo drugega je tudi osnova za soočenje z opredelitvami v osnutkih dokumentov za kongres sindikatov, ki naj bi dejansko opredelili izhodišča in naloge organizacij in organov zveze sindikatov, ki jih zahteva in narekuje sedanja bitka za gospodarsko stabilizacijo in naša dolgoročna stabilizacijska usmerjenost.

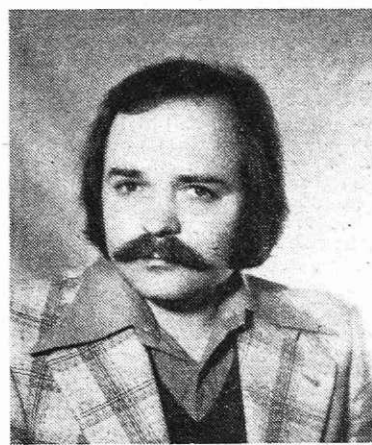
Že tolikokrat poudarjena povečana aktivnost zveze sindikatov se žal v naši delovni organizaciji ne čuti, niti ni sindikat v omenjenih razpravah odigral svoje vloge. O vsem tem se bomo morali resno zamisliti, kajti v naši železarni je preveč očitna politična inertnost.

INOVATORJI O NOVATORSTVU

FRANC PAPLER je eden tistih sodelavcev v naši Železarni, ki stalno razmišljajo, kako izboljšati delovanje kake naprave in kako rešiti posamezne tehnične probleme, ki se pojavljajo v proizvodnji, svoje zamisli pa zna potem tudi uresničiti. Zaposlen je v TOZD Vratni podboji, kjer je začel delati ravno na dan žena pred osmimi leti. Sprva je bil v vzorčni delavnici, od novembra istega leta, pa je delal kot urejevalec linije. Zadnji dve leti je spet v vzorčni delavnici kot ključavničar - varilec.

»Vse izboljšave sva izvedla skupaj s sodelavcem Dragom Kalamarjem«, je povedal o svojem delu na področju tehničnih izboljšav. »Včasih da za rešitev takega problema pobudo on, včasih pa jaz, zamisel pa potem uresničiva skupaj. Dovolj je, da eden od naju reče, dobro bi bilo narediti to in to, pa začneva.«

Sta avtorja 17 tehničnih izboljšav, ko so že vse uresničene. Dvanajst jima jih je odbor za gospodarstvo že pozitivno ocenil in priznal, ostalih pet pa je še v postopku. O njih bo odbor najbrž razpravljal na svoji naslednji seji. Večino teh izboljšav sta uvedla na proizvodni liniji. Ena od izboljšav je naprava za reviziranje. Z uvedbo te naprave sta odpadli dve delovni mesti, saj je sedaj na liniji manj fizičnega dela, obenem je izplen boljši in storilnost večja. Več njunih izboljšav se nanaša tudi na varnost pri delu.

»Na proizvodni liniji sem delal od prvega dne, pravzaprav sem jo jaz pognal, tako da jo res dobro poznam. Če z linijo živiš, če delaš z veseljem in ne hodiš na »šit« brat časopise, potem hitro opaziš, kje tiči problem, ki ga je treba rešiti. Vedno se vprašam, zakaj mora neka naprava delovati prav tako, kot deluje? Kako bi se to dalo drugače rešiti? O teh stvareh razmišljam med delom, ali pa ponoči, ko ne morem spati. Tudi, ko je proizvodnja že utečena, še ne pomeni, da se to ne da drugače in bolje urediti. Ob razmišljanju o tehničnih problemih pa pride tudi do zamisli o rešitvi, potem jo je treba samo še uresničiti.«

Vse zamisli je Franc izvedel samoiniciativno. »Če bi vnaprej povedal, kaj mislim narediti, verjetno ne bi dobil soglasja. Tako pa, ko je vse že vpeljano in ko v obratu vidijo, da se obnese in da dobro deluje, potem tudi ostane.«

Pri delu na področju inovacij in tehničnih izboljšav je po njegovem mnenju še dosti težav, tako v njihovi temeljni organizaciji kot v vsej Železarni. Ni dovolj pobud za tovrstno dejavnost. »Mnogi ne upajo predlagati izboljšav, ker se bojijo, da z njimi ne bodo uspeli. Tako propade precej dobrih zamisli. Škoda, da se ne upoštevajo že same ideje, tako kot denimo v TOZD Žičarna, kjer imajo to zelo dobro urejeno. V temeljni organizaciji bi moral biti nekdo, ki bi na tem bedel in spodbujal ljudi k razmišljanju. Vsakdo bi moral vedeti, kam naj se obrne s svojim predlogom za inovacijo ali z zapaznanji o tehnoloških problemih. Zlasti vodstvo temeljne organizacije bi na tem področju lahko storilo veliko več, saj je povsod še dosti stvari, ki bi se dale izboljšati ali pa spremeniti.

V naši temeljni organizaciji je sedem ali osem avtorjev tehničnih izboljšav, večina od njih ima po eno izboljšavo in nič več. Menim, da bi v obratu, kakršen je naš, lahko uvedli vsako leto vsaj nekaj izboljšav. Ni pomembno, da je človek strokovno ne vem kako usposobljen za to, le razmišljati bi morali več. Najbrž bi tako dobili precej dobrih idej. Včasih gre za malenkostne spremembe, ki se dajo hitro uvesti, v proizvodnji pa lahko precej olajšajo ali izboljšajo delo.«

Franc ima tudi nekaj takih manjših izboljšav, za katere pa ni uveljavljal avtorstva. Za vrtnanje pločevine, na primer, ko je treba na več plošč izvrtati po nekaj enakih lukenj, je izdelal šablono, tako da ni treba zarisovati vsake plošče posebej.

Meni, da postopek za uveljavljanje avtorskih pravic za tehnične izboljšave in inovacije traja predolgo. Nekje se ustavi, ne ve, ali v obratu ali pa na oddelku za zaščito industrijske lastnine. Svoje predloge je dal v postopek že v začetku leta, šele sedaj pa bo o njih razpravljala tudi odbor za gospodarstvo v njihovi temeljni organizaciji, kljub temu da so vse izboljšave že vpeljane v proizvodnjo in da so se pokazale kot koristne. O nagradah oziroma o posebnih nadomestilih za tehnične izboljšave ali inovacije meni, da so dovolj visoke, le da je včasih za veliko dela, ob ne posebno velikem ekonomskem učinku, slabše nagrajen kot v kakem drugem primeru, kjer se je zamudil precej manj časa, pa ima tehnična izboljšava večji ekonomski efekt.

V vzorčni delavnici, kjer dela kot ključavničar-varilec, je precej raznovrstnega dela. Včasih, kot pravi, za dva dni napreje ne ve, kaj bo delal. Tu se delo precej razlikuje od tistega na proizvodni liniji. Izdelujejo razne vzorce podbojev, izvzidimenzijske podboje, ki se jih na liniji ne da izdelati, razpire, pripre in podobno. Vse to mu nudi precej možnosti za njegovo inovatorsko dejavnost, kljub temu pa pravi: »Če bi delal na kakem drugem delovnem mestu, kjer je več naprav in več strojev, bi najbrž lahko naredil še veliko več.«

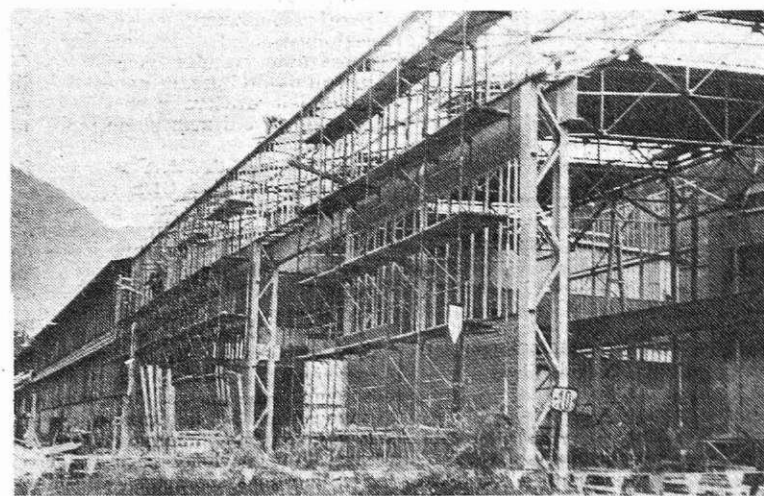
Železarski globus

LR KITAJSKA

Največjo kitajsko železarno Anšan bodo do leta 1985 modernizirali in s tem povečali proizvodnjo surove jekla s 6 milijonov ton na 8 milijonov ton letno in gotovih izdelkov s 4,21 milijona ton na 4,53 milijona ton. V jeklarni št. 3 bodo z novim kisikovim konvertorjem nadomestili dva obstoječa, ki sta zastarela in pet SM peči. Zgradili bodo tudi novo bluming valjarno z letno zmogljivostjo 800.000 ton. Poleg tega bodo izvedli še vrsto rekonstrukcij in modernizacij v ostalih obratih.

POLJSKA

V obdobju januar-maj letošnjega leta so izvozili poljski premogovniki 10,7 milijonov ton premoga, kar je za 75% več kot v istem obdobju lani. Največje povečanje dobav je bilo za francoske kupce. V Zvezni republiki Nemčiji, ki je bila prej tudi močan kupec poljskega premoga, so znatno zmanjšali dobave zaradi slabih izkušenj iz leta 1981, ko niso dobili 1,35 milijonov ton naročenega premoga. To količino so nadomestili z dobavami iz ZDA in Južnoafriške republike in so tudi letos v glavnem ostali pri istih dobaviteljih.

Novi prizidek valjarne debele pločevine (Foto S. Kokač)

PRIPOMBE SDS NA SAMOUPRAVNE SPORAZUME

V programu samoupravnih aktivnosti za mesec maj in junij je bila tudi razprava o treh samoupravnih sporazumih, in sicer o ustanovitvi Kulturne skupnosti Slovenije, ustanovitvi občinske stanovanjske skupnosti in o združevanju sredstev za skupno zadovoljevanje pogojev rekreacije v triglavskem pogorju. V današnjem pregledu smo strnili pripombe tistih samoupravnih delovnih skupin, ki so nam zapisnike o navedenih vprašanih poslale do prvega avgusta.

KULTURNA SKUPNOST SLOVENIJE

Samoupravni sporazum o ustanovitvi kulturne skupnosti Slovenije so obravnavali v vseh TOZD in delovnih skupnostih, razen v TOZD Želbljarna in Vzdrževanje, saj do prvega avgusta nismo prejeli niti enega zapisnika s sestanka SDS, iz katerega bi lahko ugotovili, kako so odločali.

Samoupravni sporazum so v večini primerov sprejeli brez pripomb, le v TOZD Vajarna debele pločevine je delavski svet ugotovil, da so delavci z večino glasov glasovali proti sporazumu o ustanovitvi Kulturne skupnosti Slovenije. Delavci te temeljne organizacije ne navajajo vzrokov, zakaj so glasovali proti ustanovitvi.

Pripombe na samoupravni sporazum lahko strnemo v naslednje:

TOZD JEKLARNA: SDS peči I in livna jama menita, da se bo prispevna stopnja sigurno povečala, čeprav v predlogu samoupravnega sporazuma to ni opredeljeno.

TOZD LIVARNA: SDS jeklolivarna I. je glasovala proti ustanovitvi, saj menijo, da bi se morali bolj stabilizacijsko obnašati. Ne razumejo, zakaj so v Cankarjevem domu tako drage naprave (orgle).

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV: SDS valjarna žice II. predlaga, naj se novoustanovljena skupnost financira iz istega vira kot do sedaj, saj dodatnih sredstev ne morejo črpati iz osebnega dohodka delavcev.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA: SDS lužilnica III., valjarna III., adjustaža in strojna adjustaža I. želijo, da se jim posredujejo podatki o strokovnih službah kulturne skupnosti, in sicer, koliko je zaposlenih, za koliko so bo zaposlenost v strokovnih službah povečala, kakšna je sedaj storilnost teh služb in kako vrednotijo in analizirajo njihovo delo. SDS žarilnica IV. meni, da je sporazum premalo obrazložen, vendar ga kljub temu sprejema. Delci SDS valjarna I. pa sporazum zavračajo, saj menijo, da se bodo na ta način sredstva, namenjena za kulturo, preveč odtuževala iz matične občine.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE: SDS hladna valjarna I. in II. sporazum sprjemata, vendar opozarjata, da ne prevzemajo obveznosti glede dodatnega financiranja.

TOZD STROJNE DELAVNICE: SDS vodstvo TOZD, strugarna 1 in 2 in obrata konstrukcij I. in II. so proti ustanovitvi, ker bi se tako samo povečala administracija, o tem, kakšne so prednosti ustanovitve, pa niso seznanjeni.

TOZD REMONTNE DELAVNICE: SDS montaža I. Jesenice meni, da je kulturna skupnost nedelavna in da ni rezultatov njenega dela, zato so proti ustanovitvi. SDS žerjavni I. in II. pa sprašujejo, zakaj ni nobenih poročil o delu kulturne skupnosti. Poleg tega je treba podrobneje opredeliti, kaj vse je kultura. SDS kleparji podpira ustanovitev, vendar se prispevna stopnja ne sme povečati.

TOZD TRANSPORT: SDS vodstvo TOZD in promet - vleka I.-IV. se strinjajo z ustanovitvijo, vendar se ne sme povečati administracija.

TOZD DRUŽBENA PREHRANA: SDS kantine in čajne kuhinje sporazum potrjujejo, vendar se ne sme povečati administracija.

Povzetek razprave na sestankih SDS o samoupravnem sporazumu o ustanovitvi kulturne skupnosti je naslednji: Sporazum je obravnavala večina SDS v TOZD, razen v TOZD Želbljarna in Vzdrževanje, o katerih nimamo podatkov (zapisnikov). V delovnih skupnostih so sporazum obravnavale le redke delovne skupine, tako v KO-FI dve od osmih, v KSI ena od sedmih in v E-TKR-NG ena od osemnajstih.

Po pregledu zapisnikov delavskih svetov TOZD in delovnih skupnosti smo ugotovili, da je za sporazum glasovalo 17 TOZD in dve delovni skupnosti, ena TOZD je glasovala proti, o odločitvi TOZD Plavž in Želbljarna in delovne skupnosti E-TKR-NG pa nimamo podatkov (nismo prejeli zapisnikov).

OBČNSKA STANOVANJSKA SKUPNOST

Samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Stanovanjske skupnosti Jesenice niso obravnavali v TOZD

Plavž, Želbljarna in Vzdrževanje. V TOZD Valjarna debele pločevine so sporazum zavrnili, ker o njem niso bili dovolj seznanjeni. Pripombe delovnih skupin iz ostalih temeljnih organizacij pa so naslednje:

TOZD JEKLARNA: delavci SDS peči I. in livne jame so sporazum zavrnili, ker niso dobili odgovora na vprašanje z dne 2. junija 1982.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA: delavci SDS lužilnica III., valjarna III., adjustaža in strojna adjustaža I. o sporazumu niso razpravljali, ker jim vsebina ni dovolj znana. Ostale SDS so sporazum obravnavale in ga sprejele z večino glasov. 31 delavcev se je glasovanja vzdržalo, ker s sporazumom niso bili dovolj seznanjeni. V zvezi s tem je delavski svet sprejel sklep, da morajo vodje delovnih skupin predhodno preskrbeti dodatne informacije v zvezi z gradivom, ki ga obravnavajo. Informacije lahko dobijo pri vodstvu TOZD. Delavci SDS valjarna II. so proti sporazumu, vendar ne navajajo, zakaj. Vodstvo TOZD je sporazum sprejelo, vendar meni, da bi lahko gradivo za javno razpravo dobili že prej, saj so delegacije za samoupravne interesne skupnosti o tem razpravljale že v decembru 1981.

TOZD STROJNE DELAVNICE: Vodstvo TOZD je soglasno zavrnilo sporazum, ker samoupravna delovna skupina ni dobila odgovora na pripombo, ki so jo dali ob obravnavi sporazuma 9. aprila 1982. Tudi delavci SDS strugarna 1 in 2 in obrata konstrukcij I. in II. so proti sporazumu, vendar ne navajajo, zakaj.

TOZD REMONTNE DELAVNICE: delavci SDS montaža II - Javornik menijo, da ni prav, da stanovanjska skupnost celotno breme odgovornosti za popravila stanovanj prepušča stanovalcem. Kleparji in zidarji pa zahtevajo, da se stanovanjska skupnost obveže, da se zaradi ustanovitve ne bo razbohotila administracija in povečala prispevna stopnja.

TOZD ENERGETIKA: delavci SDS PIV energija IV. sporazuma ni obravnavala, ker ni prejela gradiva.

Po pregledu zapisnikov delavskih svetov smo ugotovili, da so sporazum obravnavali v 17 temeljnih organizacijah, v eni sporazuma niso sprejeli, podatkov o delovnih skupnostih in TOZD Plavž, Želbljarna in Vzdrževanje pa nimamo.

ZADOVOLJEVANJE REKREACIJE V TRIGLAVSKEM POGORJU

Samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za skupno zadovoljevanje pogojev rekreacije v triglavskem pogorju niso obravnavali v TOZD Valjarna debele pločevine in Transport. Na sporazum je bilo veliko pripomb, najpomembnejše pa so:

TOZD JEKLARNA: delavci SDS priprava vložka I. in III. menijo, da je v času stabilizacije še veliko drugih stvari, ki jih je treba financirati. Delavci SDS priprava vložka IV. se sprašujejo, kaj imajo od vseh obstoječih objektov, za katere so odvajali sredstva. Delavci predloga (sporazuma) ne sprejemajo, ker rezultati niso v skladu z oddvojenimi sredstvi. SDS konti liv se s sporazumom ne strinja, vendar ne navaja, zakaj.

TOZD LIVARNA: modelni mi-zarji in vodstvo TOZD menijo, da je delež železarne prevelik in naj se ta sredstva namenijo za domove v območju Jesenic, zato so glasovali proti sporazumu. Delavci SDS jeklolivarna I. ne nasprotujejo sporazumu, vendar menijo, da bi morali najprej urediti domove, ki jih vzdržujejo društva v občini in šele nato domove drugih planinskih društev.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL: delavci SDS bluming I. so sklenili, da ne prispevajo denarja za izgradnjo doma na Kredarici, ker so pokrovitelji doma na Stolu in že dajejo denar za ta dom. Menijo, da je bolje, če obveznice namenijo za kočjo na Stolu.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA: delavci SDS valjarna II. sprašujejo, kako je mogoče, da dajemo denar na vse konce, osebni dohodek pa se ne more povečati. Kako to, da imamo denar za rekreacijo, za vložek pa ne? Delavci SDS žarilnica sporazum sprejemajo, vendar le v primeru, če se bo gradnja

financirala samo iz omenjenih virov (obveznice - niti dinarja iz kakega drugega vira) in če bodo sredstva prispevale tudi druge delovne organizacije na Gorenjskem in v ljubljanski regiji. PD Ljubljana-matica mora zagotoviti, da bodo dom vsi enakopravno uporabljali (do sedaj je bilo močno čutili privilegiranost ljubljanskih planincev). Delavci SDS strojna adjustaža III. menijo, da bi morali denar nameniti za gradnjo in popravilo doma na Mežakli. V občini Jesenice imamo tudi planinska društva, ki potrebujejo denar za oskrbo svojih domov.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE: delavci SDS lužilnica se strinjajo s sporazumom, vendar naj bo pomoč enkratna, poleg tega pa bi morali urediti tudi rekreacijske naprave na jesenicah. SDS skladišče vložnega materiala je sporazum sprejela s pripombami, vendar jih v zapisniku ne navajajo.

TOZD ŽICARNA: delavci SDS žičarna II-1, patentirnica I in 3 se ne strinjajo z načinom financiranja, ker je delež Železarne prevelik in naj sredstva raje namenimo za dograditev kočje na Stolu.

TOZD PROFILARNA: zbor delavcev je sporazum sprejel, vendar jih zanima, ali tudi druge delovne organizacije vlagajo svoja sredstva v dom na Kredarici, saj je le-ta splošnega slovenskega in jugoslovanskega pomena.

TOZD JEKLOVLEK: delavci SDS brusilnica II. so sporazum zavrnili, saj menijo, da je to zopet podpiranje infalcije.

TOZD ELEKTRODE: sporazum so obravnavale vse delovne skupine in ga sprejele z večino glasov. Pet delavcev je glasovalo proti sporazumu, saj menijo, da bi morali takšno investicijo glede na težke gospodarske razmere uresničiti takrat, ko bi se razmere izboljšale.

TOZD STROJNE DELAVNICE: delavci SDS strojna obdelava Javornik in strugarna valjev menijo, da bi morali del sredstev oddvojiti za potrebe planinskih društev na območju Jesenic in Radovljice. Ključavničarji in delavci SDS konstrukcijska delavnica I. in II. pa menijo, da bi morali v sedanjem položaju vlagati v bolj racionalne naložbe in bi s tem denarjem dokončali halo pod mežaklo ali zgradili otroški vrtec. Delavci SDS kovačnica in kalilnica se ne strinjajo s sporazumom, saj je delež Železarne prevelik in ni razvidno, koliko bodo za dom prispevale ljubljanske in druge delovne organizacije.

TOZD REMONTNE DELAVNICE: delavci SDS montaža Javornik II, instalacije II in III in ključavničarji 1 in 2 menijo, da bi morali ta denar nameniti za gradnjo domov na ožjem območju (Golica, Stol) ali pa za izgradnjo novega sindikalnega doma. Kleparji se sprašujejo, od kod imamo obveznice in zahtevajo pojasnilo, delavci RTA II pa so proti sporazumu, saj še sedaj nimajo garderob.

TOZD VZDRŽEVANJE: delavci SDS vzdrževanje HVŽ I in II, vzdrževanje Bela 1, 2 in 5 menijo, da bi morali sredstva nameniti za vzdrževanje bolj dostopnih domov ali za izgradnjo kulturnega oziroma delavskega doma na Jesenicah. Delavci SDS vzdrževanje Bela I in II zahtevajo, da se v sporazumu pod 2/b črta celoten odstavek, saj je prioriteta v hribih nesmiselna. Vodstvo TOZD pa sprašuje, zakaj se nič ne oddaja iz občinskih in republiških skladov, ampak so vedno potrebni razni referendumi in sporazumi.

TOZD ENERGETIKA: delavci SDS PIV energija 3 se sprašujejo, po kakšnem ključu je TOZD Energetika na tritem mestu po višini prispevka in zakaj na seznamu ni delovnih skupnosti. Delavci SDS delavnica elektroenergije so proti sporazumu in predlagajo, da predvideno vsoto namenimo za dograditev športne hale in pokritega bazena.

Delovna skupnost za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje: delavci SDS operativna izgradnje in tehnološki laboratorij sprašujejo, ali je možno na isti način reševati probleme športnih in planinskih objektov, ki jih upravljajo športna in planinska društva občine Jesenice.

Iz zapisnikov delavskih svetov je razvidno, da so sporazum obravnavali v 14 temeljnih organizacijah in eni delovni skupnosti. V TOZD Livarna in Remontne delavnice so sporazum zavrnili, za TOZD Plavž, Valjarna bluming-štekel, Valjarna debele pločevine, Jeklovlek, Elektrode, Strojne delavnice in delovni skupnosti KO-FI in KSI pa nimamo podatkov (nismo prejeli vseh zapisnikov).

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje Liližana Kos

OBVESTILA KOLEKTIVU - OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 16. DO 22. AVGUSTA

16. avgusta JANKO PERNE, vodja invest. razvoja, Jesenice, Titova 20, št. tel. 81-904;
17. avgusta TONE VARL, član PO, Jesenice, Titova 82, št. tel. 82-576;
18. avgusta AVGUST KARBA, vodja OPP, Jesenice, Svetinova 10, št. tel. 83-248;
19. avgusta BORIS PESJAK, vodja FRS, Jesenice, Cesta revolucije 2A, št. tel. 82-726;
20. avgusta BOŽO BARTELJ, član PO, Jesenice, Titova 3A, št. tel. 81-453;
21. avgusta TINA MARKEŽ, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Cesta talcev 4A, št. tel. 83-345;
22. avgusta STANKO ČOP, vodja invest. razvoja, Žirovnica 90A, št. tel. 89-438.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva članu poslovnodnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK - 16. 8.	MARJAN TRONTELJ	IVAN SLAMNIK
TOREK - 17. 8.	IVAN KODRIČ	IGOR LOGAR
SREDA - 18. 8.	EDO KAVČIČ	AVGUST NOVŠAK
ČETRTEK - 19. 8.	VINKO ROTAR	JANEZ FALETIČ
PETEK - 20. 8.	ALOJZ VARL	SAŠO DOLINAR
SOBOTA - 21. 8.	JOŽE PEZDIRNIK	IGOR MEŽEK
NEDELJA - 22. 8.	IVO LEBAN	JOŽE ZIDAR

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549
vezni telefon je: 2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni: od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa: od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni: od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa: od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 16. do 21. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta - dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta - dr. Želimir Cesarec.
POPOLDNE: I. obratna ambulanta - dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta - dr. Marija Može-Kovačič.
DISPANZER ZA BORCE: - dr. Marija Može-Kovačič.
V SOBOTO, 21. avgusta, samo dopoldne: I. obratna ambulanta - dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta - dr. Marija Može-Kovačič.

ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta - v. d. Viktor Stražišar in III. zobna ambulanta - dr. Bela Gazafi.
POPOLDNE: II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.
Za borce, 21. avgusta, bo delala II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej, samo dopoldne.

Kontrola odplak v odtočnih kanalih pri plavžih (Foto I. Kučina)

PRIPRAVE NA 10. SREČANJE ŽELEZARJEV - BORCEV NOV IN MLADINE V RAVNAH

Na razširjeni seji odbora aktiva ZB NOV Železarne Jesenice, ki je bila v torek, 10. avgusta, so se dogovorili o pripravah na 10. srečanje železarjev-borcev NOV in mladine, ki bo 21. avgusta v Ravnah na Koroškem.

Po prijavah so ugotovili, da se je glede na predvideno število 350 udeležencev prijavilo premalo aktivnih članov in njihovih sivocev. Zato so sklenili, da poleg prvoborcev, mladine in povabljenih gostov povabijo še 76 upokojencev, nekdanjih delavcev Železarne - borcev NOV in njihovih sivocev, in sicer prek petnajstih društev upokojencev v jeseniški in radovljiški občini. Dogovorili so se tudi o številu vabil za posamezno društvo upokojencev in pri tem upoštevali približno število upokojencev na posameznih območjih. Upokojenim delavcem Železarne - borcem NOV, ki so se prijavili v Železarni, bodo sporočili, naj se prijavijo prek društev upokojencev. To je bilo potrebno, da ne bo zamere s strani tistih, ki se niso prijavili, ker so upoštevali pojasnilo na drugi strani Železarja z dne 5. avgusta. Vsi prvoborci in gostje bodo prejeli posebna pisna vabila.

Odhod predvidoma sedmih avtobusov bo v soboto, 21. avgusta, ob 6. uri. Vsi udeleženci bodo vstopili v avtobuse na Jesenicah na parkirnem prostoru pred Železarno. Tu bodo prejeli sendvič in sok, bone za kosilo in značko srečanja. Za to bodo poskrbeli vodiči v avtobusih. Sedeži ne bodo oštevilčeni, ampak se bo napolnilo avtobuse postopoma, zato da bi lahko en avtobus ostal na Jesenicah, če se kdo od prijavljenih in povabljenih ne bi udeležil srečanja.

Postankov med vožnjo ne bo razen po potrebi na Trojanah.

Do Raven bo vožnja trajala približno tri ure in pol, tako da bodo udeleženci pravočasno prispeli na prireditveni prostor v sedem kilometrov oddaljeno rekreacijsko središče pri Ravnah na Koroškem.

B. B.

TOZD Žičarna

15. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V četrtek, 29. julija, je bila 15. redna seja odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Žičarna. Pri pregledu sklepov štirinajste seje so ugotovili, da so v celoti realizirani.

pločevine. Potovanje je bilo ocenjeno kot uspešno, pogovori s čehoslovaško firmo pa se bodo nadaljevali na Jesenicah.

Odbor je v zvezi s sklepom prejšnje seje odbora, ki se nanaša na odgovornost oseb, ki so zaradi neizvrševanja svojih delovnih nalog odgovorne za reklamacijo v določeni temeljni organizaciji, sprejel sklep, da je kvalitetna konferenca dolžna odboru za splošne zadeve pri delavskem svetu Železarni podati poročilo o vzrokih nastalih reklamacij, reševanju in odgovornosti posameznikov v temeljnih organizacijah.

V nadaljevanju je odbor vzel na znanje poročilo o opravljenih službenih potovanjih v prvem polletju, obravnaval je vlogo Zveze društva pravnikov Slovenije — uredništva revije Pravniki, vlogo slovenskega kemijskega društva in vlogo krajevne skupnosti Javorniki—Koroška Bela.

DL

13. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V četrtek, 5. avgusta, je bila 13. redna seja delavskega sveta delovne skupnosti za komercialne in finančne zadeve z naslednjim dnevnim redom: potrditev zapisnika in pregled izvrševanja sklepov 12. seje; polletno poslovno poročilo; predlog spremenjenega SaS o temeljih plana posebne raziskovalne skupnosti za energetiko, mineralne surovine in metalurgijo; samoupravni sporazum o organizirani prehrani med delom; metodologija planiranja v SOZD SŽ in železarni Jesenice; predlog sklepa o pričetku razpisnega postopka za delovna opravila računovodji; delegatska vprašanja.

Delegati so brez pripomb potrdili zapisnik 12. seje in ugotovili, da so sklepi realizirani ali pa se izvajajo. Še vedno ni izvršen sklep o imenovanju komisije, ki naj bi pregledala pogoje dela v skladiščih.

Sodelavca iz FRS in vodja delovne skupnosti KO-PI so podali povzetek poslovnega poročila za prvo polletje 1982. Delavski svet je ugotovil, da so vse samoupravne delovne skupine obravnavale poslovno poročilo in ni bilo bistvenih pripomb, zato so ga soglasno potrdili.

Predlog spremenjenega samoupravnega sporazuma o temeljih plana posebne raziskovalne skupnosti za energetiko, mineralne surovine in metalurgijo so potrdili brez pripomb.

Tudi samoupravni sporazum o organizirani prehrani med delom je delavski svet na podlagi ugotovitve, da so ga obravnavale vse samoupravne delovne skupine, potrdil.

Soglašali so z metodologijo planiranja v SOZD Slovenske železarnice in železarni Jesenice s pripombo, da se omenjeni akt čimprej dostavi prizadetim v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih.

Na predlog kadrovskega sektorja je delavski svet sprejel sklep o pričetku razpisnega postopka za delovna opravila računovodij delovnih skupnosti in temeljnih organizacij. Potrdil je tudi kandidate za razpisno komisijo, ki jih je predlagala osnovna organizacija sindikata delovne skupnosti KO-Fl, in sicer: Julko Slamnik, - FRS, Sonjo Černe, - FRS, Ludvika Bergleza - FRS, Danija Ažmana - prodaja in Alojza Torkarja - nabava. Ta razpisna komisija je zadolžena za izvedbo razpisnega postopka za vse delovne

skupnosti in TOZD (tudi tiste TOZD, ki imajo računovodje v svojem normativu delavcev). Izdelala bo dokončen predlog za imenovanja po predhodnem soglasju delavskih svetov TOZD, za katere bo posamezni računovodja opravljal delovne naloge, na delavskem svetu delovne skupnosti KO-FI oziroma na delavskem svetu TOZD, če je računovodja delavec te TOZD.

Tak način imenovanj je racionalnejši, kajti v enem postopku je možno razporediti vse kandidate in je tudi skladen z določili internih samoupravnih aktov.

Na pripombo delegata FRS glede dela odbora za kadre pri delovni skupnosti KO-FI je bil delavski svet mnenja, da je potrebno, da odbor sproti rešuje posamezne naloge v okviru svoje pristojnosti skupno z ustreznimi službami.

Vodja fakturnega oddelka je prosil za rešitev kadrovskega problema nadomeščanje delavke, ki je bolezensko odsotna že več kot dve leti.

nb

Železarski globus

JAPONSKA

V letu 1980 so največje japonske železarske družbe izdelale naslednje količine surovega jekla (v milij. ton):	1980	1981
Nippon Steel	32,93	29,64
Nippon Kokan	14,00	12,63
Sumitomo	12,70	11,38
Kawasaki	12,68	11,40
Kobe Steel	7,43	6,70

Skupno so japonske železarnice leta 1981 izdelale 101,7 milij. ton surovega jekla in leta 1980 111,4 milij. ton.

NEIZČRPNE REZERVE

V svoji osnovi so rezerve energije in surovin na zemlji neizčrpne. Sonce bo še nekaj milijard let svetoilo s sedanjo intenzivnostjo. Vodik, potreben za jedrsko fuzijo, je na razpolago v ogromnih količinah. Če bi bilo potrebno bi lahko nekatere nujne surovine »uvozili« z meseca ali z bližnjih planetov. Vendar je sončni sistem praktično zaključen sistem in zato je možno na osnovi elementarnih fizikalnih zakonitosti ugotoviti, da je popolnoma nemogoča dobava surovin s področij izven sončnega sistema.

Danes je jasno, da je naš tehnično visoko razviti svet vedno bolj odvisen od kovin, katerih koncentracija je v zemeljski skorji zelo majhna. Med te kovine spadajo zlato, platina, živo srebro, indij, wolfram, kobalt, nikelj in uran. Dejstvo je tudi, da stalno pada kakovost nakopanih rud raznih kovin. Kot primer je mogoče navesti bakrovo rudo, ki so jo v 19. stoletju kopali le, če je vsebovala vsaj 10 % bakra, medtem ko smo danes zadovoljni z 0,5 do 0,9 %. Pri fosilnih gorivih v daljšem obdobju ne bo mogoče preprečiti izsiljenega prehoda z nafte na katranski pesek, oljne škriljavce in premog. Potrebno bo investirati vedno več denarja in porabiti veliko energije, da bo mogoče pridobiti in predelati enoto kovine ali energetskega vira.

Na osnovi znanih rezerv in porabe je mogoče tudi izračunati za pomembne kovine, koliko časa jih bo možno še izdelovati. Pri tem je v nekaterih primerih časovno obdobje 20 let ali še manj. Kot primer je mogoče navesti za zlato 17 let, svinčev 15 let, platino 20 let in kositer 25 let. Vsekakor »znane rezerve« niso pomenijo, da ni več dodatnih zalog, ki jih pa še nismo odkrili. Tako so se povečale znane svetovne zaloge živega srebra

PRAVI IN NAVIDEZNI PROBLEMI ČLOVEŠTVA

Na deseti konferenci mednarodnega znanstvenega združenja, ki je bila lani v Seulu, je bilo na dnevnem redu tudi predavanje o bodočih pravih in navideznih problemih človeštva, v katerem je bila obravnavana predvsem problematika surovin, energije in okolja. Ker je bilo predavanje zelo zanimivo, posredujemo njegove glavne misli in ugotovitve.

Razprava med pesimisti, ki se bojijo, da bodo zaloge pomembnih surovin in energetskih virov na zemlji kmalu izčrpane in optimisti, ki mislijo, da je s pomočjo denarja in znanja mogoče izkoriščati vsako količino surovin, še dolgo ne bo zaključena. Javno je, da zemlja s svojo maso 10^{27} gramov ni neizčrpana, vendar je težko reči, kateri njen del človeku ni dostopen. Dodatno k temu je tudi res, da materialni viri niso nikoli dokončno izrabljeni, saj jih je v bistvu mogoče uporabiti kot sekundarne surovine.

Edini resni problem za zagovornike obeh stališč je eksplozija prebivalstva na zemlji. Kajti pri takšnem naraščanju števila prebivalstva bodo potrebe naraščale znatno hitreje kot znanje, finančna sredstva in infrastruktura, ki bo za kritje njihovih potreb nujna. V tem problemu tiči prava časovna bomba, katere eksplozija bi lahko imela v svetovnem merilu težke posledice, da bi jo osposobili, pa ni ukrejano praktično nič.

od leta 1956 do 1970 za 500 % in zaloge platine celo za 1700 %. Vendar ni mogoče preprečiti, da ne bi cene res redkih elementov tudi v bodoče stalno naraščale. Zato bo treba uporabljati, kjer bo le mogoče, tudi cenejša nadomestila.

Na drugi strani obstoja cela vrsta tehnično izredno pomembnih surovin, ki so na razpolago v ogromnih količinah in jih tudi ob forsiranem izkoriščanju še dolgo ne bo zmanjkalo. Med njimi so: silicij, aluminij, železo, magnezij, titan, ogljik, kalcij, natrij, kalij, klor, vodik, kisik, dušik, žveplo in verjetno tudi mangan. Treba se bo naučiti uporabljati predvsem te elemente in za večji del redkih elementov bo treba razviti nadomestne materiale. Zato si v daljšem obdobju ne bomo smeli privoščiti razkošja uporabljati svinec kot sredstvo proti klenkanju v bencinu ali kot pigment, izdelovati razne cevi in električne napeljavo iz bakra, uporabljati cink in kositer kot zaščitno prevleko za jeklene izdelke, kromovo jeklo bo treba nadomestiti z železnimi ali aluminijevimi zlitinami in z nikljem legirane super zlitine bo treba v marsikaterem primeru nadomestiti s keramičnimi materiali. Tudi če bosta postala srebro in platina izredno draga, še to dolgo ne bo pomenilo konca sveta. Resni problemi bodo nastali zaradi omejenih zalog nafte, zemeljskega plina, obdelovalne zemlje in pitne vode. Tudi spremembe podnebja bodo lahko ogrozile življenje velikega dela človeštva.

ENERGIJA – KRITIČNO OZKO GRLO

Znano je, da svetovne zaloge nafte niso zelo velike in da pri današnji porabi ni mogoče računati na bistveno več kot 20 do 30 let in pri zemeljskem plinu bo morda 50 let. (Nekateri strokovnjaki imajo bolj optimistično mnenje.) V tem kratkem časovnem obdobju bo treba razviti nadomestne vire energije in jih vpeljati v normalno proizvodnjo. Petrokemične izdelke, kot so vlakna in umetne mase, je mogoče izdelovati tudi iz plina ali premoga. Termoelektrarne in industrijske parne kotle je mogoče preusmeriti z nafte na premog.

PROIZVODNJA V JULIJU ZELO POD PLANOM

V prvi polovici meseca je bila zaradi okvare elektromotorja eks-haustorja v aglomeraciji dosežena nižja in manj kvalitetna proizvodnja na plavžih, kar se je negativno odrazilo tudi pri delu TOZD Jeklarna. Kasneje se je stanje popravilo. Dobava vložka iz tujih virov je bila nekoliko slabša kot v juniju, vendar je kljub temu zadovoljiva. Družbeni plan skupne proizvodnje je bil dosežen 87,1% in gotove proizvodnje 91%, operativni program pa 95,6% oziroma 94%. Po posameznih TOZD so bili rezultati naslednji:

TOZD PLAVŽ

Dne 24. junija je nastala večja okvara na elektromotorju eks-haustorja v aglomeraciji. Ker je aglomeracija prenehala obratovati, ni bilo na razpolago dovolj vsipnega materiala in zato plavž št. 2 ni obratoval do 4. julija. Nato je prišel obratovati, vendar sta oba plavža do 15. julija, ko je po zaključnem popravilu elektromotorja ponovno pričela obratovati aglomeracija, imela v vsipu samo surovo rudo. Posledica je bila nižja proizvodnja in slabša kvaliteta izdelanega grodlja. Stanje se je normaliziralo šele po 20. juliju, ko je imel vsip spet normalno sestavo. Zaradi te okvare je bil družbeni plan dosežen le 96,1%, znižani operativni program pa 130,7%.

TOZD JEKLARNA

Težave na plavžu so zaradi manjše količine in slabše kvalitete izdelanega grodlja vplivale tudi na količino in kvaliteto izdelanega jekla, predvsem v SM jeklarni. Gospodarski načrt je predvideval v juliju obratovanje s štirimi SM pečmi, dejansko je potekalo obratovanje, razen dveh dni, s petimi SM pečmi. Družbeni plan, ki je bil enak operativnemu programu, so dosegli 100,6%.

V elektro jeklarni sta bila dva daljša zastoja zaradi okvare glavnega stikala na Lectromelt peči, ki sta trajala skupno 37 ur. Poleg tega je bilo še precej krajših zastojev obratovalnega in vzdrževalnega značaja in končni rezultat je bil 81,4% dosežene z družbenim planom predvidene skupne proizvodnje.

Skupno so v TOZD Jeklarna dosegli le 93,4% mesečnega družbenega plana.

Na napravi za kontinuirno vli-vanje je bilo oddlih 3.823 ton blumov ali 88,9% družbenega plana.

TOZD LIVARNA

Livarna je v juliju dosegla 106,5% načrtovane skupne proizvodnje, tujim naročnikom pa so odpremili 52,8 ton jeklenih odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

Ker ni bilo dobav slabov iz tujih virov, je bil operativni program skupne proizvodnje postavljen nižje, kot je predvideval gospodarski načrt in dosežen s 84,9%, medtem ko je bil družbeni plan dosežen le 71,5%. Imeli so precej težav zaradi kvaliteto slabega dela valjarne štekel. Potisna peč je obratovala 1., 2 in 3. ter od 20. do 26. julija, prevlanih pa je bilo 2.800 ton slabov, ker večje zaloge ni bilo. Družbeni plan gotove proizvodnje so dosegli 80%.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Zaradi pomanjkanja vložka ta valjarna ni obratovala v juliju 90 ur. Kljub temu so znižan operativni program skupne proizvodnje dosegli s 102,8%, družbeni plan pa le 92,9%. Družbeni plan gotove proizvodnje so izpolnili 90,9% operativni program pa 95,1%.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Ta valjarna je dosegla v juliju z družbenim planom načrtovano skupno proizvodnjo 87,6%. Glavni vzrok za to so bila izredno razdrobljena naročila, namenjena za izvoz. Družbeni plan gotove proizvodnje so dosegli 89,1%.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

V začetku meseca ni bilo dohoda tujega vložka, vendar se je kasneje stanje popravilo. Zaradi predvidenih premajhnih količin vložka je bil znižani operativni program skupne proizvodnje dosežen 103,6%, družbeni plan pa le 91,7%. Dinamo jekla so izvaljali 2.472 ton (junija 2.512 ton), medtem ko je bilo nerjavnega jekla izvaljanega le 12 ton (junija 31 ton).

Vzrok je bil v pomanjkanju ferokroma v juniju in okvari na brusilnem stroju. Družbeni plan gotove proizvodnje so dosegli 92%, operativni program pa 104,1%.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Zaradi valjanja trakov manjše širine s Poljske in iz železarne Sisak je bil družbeni plan skupne pro-

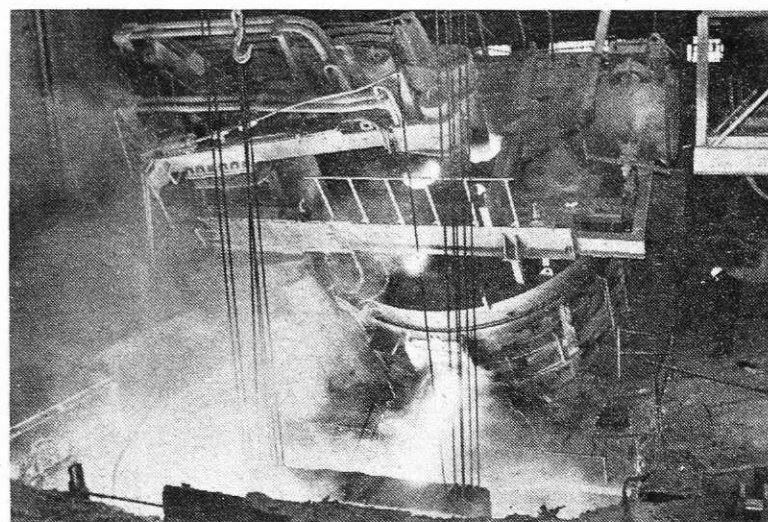
izvodnje dosežen le 95,2%. Dinamo kvalitet so zaradi pomanjkanja trakov izvaljali 432 ton (junija 584 ton) in visoko ogljičnih jekel 217 ton (junija 179 ton). Družbeni plan gotove proizvodnje so dosegli 98,9%.

TOZD ŽIČARNA

Z družbenim planom načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena 94,5% in gotova proizvodnja 94,8%. Imeli so nekaj težav zaradi prevelike odsotnosti delavcev in pomanjkanja kvalitetnega vložka. Proizvodnja patentirane žice je dosegla 874 ton (junija 979 ton), VAC žice 500 ton (junija 380 ton) in EPP žice 53 ton (junija 107 ton). Družbeni plan gotove proizvodnje so dosegli 94,8%, operativni program pa 99,8%.

TOZD PROFILARNA

Družbeni plan skupne proizvodnje so dosegli 108,3%, gotove proizvodnje pa 129,4% po družbenem planu, po povečanem operativnem programu pa 123,4%.

Sarž na Lectromelt električni peči (Foto I. Kučina)

TOZD VRATNI PODBOJI

V juliju so imeli kolektivni dopust. Z družbenim planom načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena 66,5%, z znižanim operativnim programom pa 95%. Gotovo proizvodnjo so glede na družbeni plan dosegli 66,5%, na operativni program pa 95%.

TOZD JEKLOVLEK

V proizvodnem programu za julij je bilo predvsem za izvoz precej manjših dimenzij. Družbeni plan skupne proizvodnje, ki je bil enak operativnemu programu, so dosegli 99,1%, gotove proizvodnje pa 100,2%.

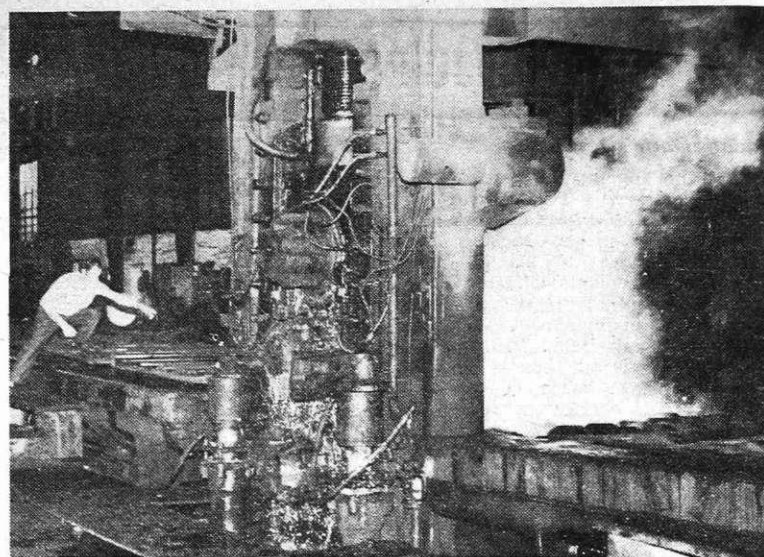
TOZD ELEKTRODE

Z družbenim planom načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena z 88,9%. Glavna vzroka za to sta bila velika odsotnost delavcev in okvara na oplaševalni liniji št. 1 in 4. Družbeni plan gotove proizvodnje so dosegli 89%.

TOZD ŽEBLJARNA

Zaradi velike odsotnosti delavcev je bila z družbenim planom načrtovana skupna proizvodnja dosežena le 92%, gotova proizvodnja pa 91,6%.

Avgust Karba

V valjarni debele pločevine (Foto S. Kokalj)

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Valjarna debele pločevine je na razširjenem sestanku, ki se ga je udeležil tudi sekretar osnovne organizacije ZK in je bil 21. julija, podal mnenje o družbenopolitični in samoupravni aktivnosti za tov. Gričarja in o njegovem odnosu do uvajanja nove organizacije dela in do inventivne dejavnosti.

Eni od dnin so dovolili, da sama organizira piknik. Iz sindikalne blagajne bodo dobili tudi del sredstev v obliki nakaznice glede na število članov, ki se bodo udeležili piknika.

TOZD REMONTNE DELAVNICE - RTA

Peta redna seja izvršnega odbora sindikalne grupe RTA je bila 29. julija.

Pregledali so izvrševanje sklepov in ugotovili, da kar sedem sklepov ni izvršenih. Ponovno so apelirali na vse, ki so zadolženi za določene naloge, da jih izvršijo.

Dali so mnenje o pritožbi sodelavca na sklep odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Remontne delavnice.

Ker menijo, da se 45. člen pravilnika o osnovah in merilih za

delitev sklada skupne porabe in dejanski način delitve bonov za malico ne skladata, zahtevajo, da o tej problematiki razpravlja odbor samoupravne delavske kontrole temeljne organizacije.

Sodelavcu bodo krili stroške zdravljenja v toplicah do višine 7.000 din. Za čas letnega dopusta so imenovali namestnika predsednika sindikalne grupe RTA.

Železarski globus

SIRIJA

Sirska vlada je pred nedavnim odobrila načrte za gradnjo nove integralne železarne in povečanje zmogljivosti že obstoječe mini železarne in to v petletnem obdobju 1981-1985. Že obratujoča mini železarna, v kateri izdelajo letno 100.000 ton paličastega jekla, bo do leta 1985 svojo sedanjo proizvodnjo podvojila. Vzporedno s tem bo povečana tudi proizvodnja cevi. Gradnja nove integralne železarne bo imela za svojo surovinsko osnovo domačo železovo rudo s sorazmerno nizko vsebnostjo železa in bo za to potrebno 2 milijardi dolarjev investicijskih sredstev. Vendar zaenkrat se ne računajo s pričetkom gradnje v bližnji prihodnosti.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V JULIJU

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	13.600	10.000	13.066,8	96,1	130,7	—	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	39.800	39.800	37.175,3	93,4	93,4	—	—	—	—	—	—	—
— SM	24.800	24.800	24.958,5	100,6	100,6	—	—	—	—	—	—	—
— EL	15.000	15.000	12.216,8	81,4	81,4	—	—	—	—	—	—	—
— ASEA	6.300	6.300	6.008,4	95,4	95,4	—	—	—	—	—	—	—
— LM	8.500	8.500	6.019,7	70,8	70,8	—	—	—	—	—	—	—
— BBC	200	200	188,7	94,4	94,4	—	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	130	130	138,4	106,5	106,5	50	50	52,8	105,6	105,6	52,8	—
— jeklo	126	126	136,7	108,5	108,5	50	50	52,7	105,6	105,6	52,7	—
— kovino	4	4	1,7	42,5	42,5	—	—	0,1	—	—	0,1	—
VALJ. BLUMING-ŠTEKEL	36.900	31.070	26.392,3	71,5	84,9	7.510	7.510	6.004,3	80,0	80,0	6.018,3	—
— bluming	18.400	16.200	13.615,4	74,0	84,0	460	460	385,3	83,8	83,8	382,8	—
— stekel razrez.	15.680	12.050	10.917,1	69,6	90,5	4.230	4.230	3.759,1	88,9	88,9	3.482,4	—
— stekel razr. storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— termična obdelava	2.820	2.820	1.859,8	65,9	65,9	2.820	2.820	1.859,9	66,0	66,0	2.153,1	—
VALJ. ŽICE IN PROFILOV	9.960	9.000	9.250,2	92,9	102,8	2.040	1.950	1.854,3	90,9	95,1	1.696,4	—
— valj. žice	9.960	9.000	9.250,2	92,9	102,8	2.040	1.950	1.854,3	90,9	95,1	1.696,4	—
— valj. žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJ. DEB. PLOČEVINE	6.400	6.400	5.607,9	87,6	87,6	6.230	6.230	5.551,6	89,1	89,1	5.726,4	—
— valj. deb. ploč.	6.400	6.400	5.607,9	87,6	87,6	6.230	6.230	5.551,6	89,1	89,1	5.726,4	—
— valj. deb. ploč. storit.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. BELA	7.800	6.900	7.149,0	91,7	103,6	7.760	6.860	7.141,4	92,0	104,1	7.097,7	—
— hl. valj. Bela	7.800	6.900	7.141,4	91,6	103,5	7.760	6.860	7.141,4	92,0	104,1	7.097,7	—
— hl. valj. Bela storitve	—	—	7,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. JESENICE	2.400	2.400	2.284,1	95,2	95,2	2.140	2.140	2.116,5	98,9	98,9	1.888,1	—
— hl. valj. Jesenice	2.400	2.400	2.284,1	95,2	95,2	2.140	2.140	2.116,5	98,9	98,9	1.888,1	—
— hl. valj. Jes. storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	4.500	4.500	4.250,9	94,5	94,5	3.420	3.250	3.241,9	94,8	99,8	3.140,2	—
— žičarna	4.500	4.500	4.250,9	94,5	94,5	3.420	3.250	3.241,9	94,8	99,8	3.140,2	—
— žičarna storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	1.820	1.820	1.970,4	108,3	108,3	1.430	1.500	1.850,5	129,4	123,4	1.979,9	—
— HOP	1.550	1.550	1.897,4	122,4	122,4	1.370	1.440	1.769,1	129,1	122,9	1.898,3	—
— HOP storitve	80	80	18,9	23,6	23,6	—	—	—	—	—	—	—
— rondeste	43	43	27,3	63,5	63,5	43	43	27,3	63,5	63,5	27,3	—
— rondeste storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— diski storitve	100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— del. za cest. ograjo	47	47	26,8	57,0	57,0	17	17	54,1	318,2	318,2	54,3	—
SKLADIŠČE 38	120	120	—	—	—	120	120	—	—	—	—	—
VRATNI PODBOJI	100	70	66,5	66,5	95,0	100	70	66,5	66,5	95,0	75,3	—
JEKLOVLEK	1.880	1.880	1.863,4	99,1	99,1	1.860	1.860	1.863,4	100,2	100,2	1.734,7	—
ELEKTRODE	1.980	1.980	1.759,3	88,9	88,9	1.800	1.800	1.601,7	89,0	89,0	1.489,1	—
— elektr. varil. žica	1.630	1.630	1.310,4	80,4	80,4	1.630	1.630	1.307,6	80,2	80,2	1.208,8	—
— varil. žica storitve	—	—	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— varilni prašek	40	70	81,0	202,5	115,7	70	70	81,0	115,7	115,7	67,2	—
— suha elektr. masa	100	100	79,2	79,2	79,2	100	100	79,2	79,2	79,2	79,2	—
— ognjevzdržni mat.	180	180	287,3	159,6	159,6	—	—	133,9	—	—	133,9	—
ŽEBLJARNA	860	860	790,8	92,0	92,0	860	860	787,6	91,6	91,6	855,8	—
SKUPAJ	128.250	116.930	111.765,3	87,1	95,6	35.320	34.200	32.132,5	91,0	94,0	31.754,7	—
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	250	250	219,7	87,9	87,9	219,7	—
ŽELEZARNA	—	—	—	—	—	35.570	34.450	32.352,2	91,0	93,9	31.974,4	—
Monter Dravograd	1.170	1.127	766,0	65,5	68,0	1.170	1.127	766,0	65,5	68,0	766,0	—

V JULIJU PRODAJA ZAOSTAJA ZA NAČRTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

Planirano količino in vrednost so dosegli ali presegli v TOZD Livarna, Profilarna in Žebljarna, v vseh ostalih TOZD pa so zaostali za načrti. Zaostanek se pri količini giblje med 7% v Jeklovleku ter 25% v Vratnih podbojih in pri vrednosti med 1% v Jeklovleku in 39% v Hladni valjarni Bela. Primerjava doseženih prodajnih cen s planiranimi nam kaže, da smo višjo prodajno ceno od načrtovane dosegli s prodajo izdelkov iz TOZD Livarna, Valjarna bluming-štekla, Jeklovleka in Žebljarna, pri ostalih TOZD pa smo s prodajno ceno zaostali. Zaostanek je največji v TOZD Hladna valjarna Bela, kjer smo dosegli le 67% načrtovane prodajne cene.

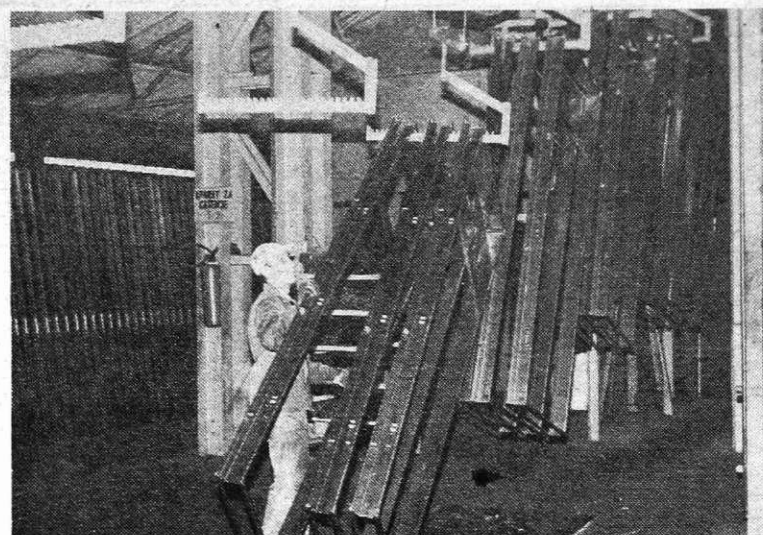
Vrednost ostale realizacije je zaostala za načrtovano pri vseh storitvenih TOZD, razen pri TOZD Remontne delavnice, ki so presegle načrtovano vrednost storitev za 63%, vendar zaostanek ni vplival na znižanje skupne zunanje realizacije.

TOZD Monter iz Dravograda v juliju ni dosegel načrtov, saj zaostajajo za planirano količino za 26%, za prodajno ceno za 6% in vrednostjo za 31%.

Rezultati sedmih mesecev letošnjega leta nam kažejo, da smo s prodajo 239.035 ton naših izdelkov zaostali za planirano količino za 3%, v primerjavi z rezultati sedmih mesecev lanskega leta pa smo letos prodali 2% več izdelkov. Vrednost osnovne realizacije je bila 7.365,3 milij., kar je 1.271,8 milij. din ali

15% manj, kot smo planirali in 22% več od realizacije v sedmih mesecih lani. Vrednost osnovne realizacije se je povečala še za 163,9 milij. din z ostalo realizacijo, ki je nižja od načrtovane za 25%, tako da znaša skupna zunanja realizacija 7.529 milij. din, kar je 15% pod planirano višino. Zaostanek v realizaciji je odraz nedoseganja načrtovane količine, prodajne cene pa tudi asortimenta, ki je za 1% slabši od planiranega.

Pregled kumulativne prodaje po posameznih TOZD nam kaže, da smo le v TOZD Žebljarna dosegli načrtovano količino in presegli načrtovano vrednost, v vseh ostalih TOZD pa smo zaostali s prodajno ceno, zaostanek pa se giblje med 4 in 22%.

V TOZD Vratni podboji (Foto S. Kokalj)

T O Z D	IZVRŠITEV JULIJ 1981			DRUŽBENI PLAN JULIJ 1982			IZVRŠITEV JULIJ 1982			I N D E K S I					
	Količ. t	Cena din/t	Vrednost v ooo din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost v ooo din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost v ooo din	Kol. 8/2	Cena 9/3	Vred. 10/4	Kol. 8/5	Cena 9/6	Vred. 10/7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Livarna	71	42.714	3.047	50	46.000	2.300	69	105.128	7.212	97.2	246.1	236.7	138.0	228.5	313.6
Valj. bluming-štekla	6.593	23.414	154.370	7.510	32.935	247.341	6.018	33.349	200.703	91.3	142.4	130.0	80.1	101.3	81.1
- bluming	393	20.636	8.112	460	22.491	10.346	383	31.407	12.024	97.5	152.2	148.2	83.3	139.6	116.2
- štekla	6.200	23.590	146.258	7.050	33.616	236.995	5.635	33.481	188.679	90.9	141.9	129.0	79.9	99.6	79.6
Valj. žice in prof.	2.477	14.751	36.543	2.040	21.906	44.689	1.696	18.868	32.008	68.5	127.9	87.6	83.1	86.1	71.6
Valj. debele ploč.	5.204	24.292	126.402	6.230	32.620	203.219	5.726	30.905	176.976	110.0	127.2	140.0	91.9	94.7	87.1
Hladna valj. Bela	8.092	24.740	200.199	7.760	38.767	300.831	7.098	25.994	184.498	87.7	105.1	92.2	91.5	67.1	61.3
Hladna valj. Jesenice	2.242	26.137	58.606	2.140	34.393	73.601	1.907	33.435	63.768	85.1	127.9	108.8	89.1	97.1	86.6
Žičarna	2.930	32.694	95.803	3.420	40.727	139.287	3.140	39.020	122.522	107.2	119.3	127.9	91.8	95.8	88.0
Profilarna	1.505	24.314	36.580	1.430	31.506	45.054	1.980	26.515	52.977	131.6	109.1	143.5	138.5	84.2	116.5
- HOP	1.450	22.802	33.046	1.370	29.130	39.908	1.899	24.931	47.326	131.0	109.3	143.2	138.6	85.6	118.6
- ronđele	29	77.788	2.289	43	97.946	4.212	27	106.037	2.893	93.1	136.3	126.4	62.8	108.3	68.7
- stebr. in distančn.	26	48.289	1.245	17	54.968	934	54	41.935	2.278	207.7	86.8	183.0	317.6	76.3	243.9
Skladišče 38	2	47.907	117	120	56.159	6.739	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vratni podboji	111	48.133	5.353	100	60.905	6.091	75	52.584	3.958	67.6	109.2	73.9	75.0	86.3	65.0
Jeklovlek	1.873	37.384	70.001	1.860	48.002	89.284	1.735	50.693	87.937	92.6	135.6	125.6	93.3	105.6	98.5
Elektrode	1.971	30.715	60.526	2.050	34.953	71.654	1.711	32.609	55.787	86.8	106.2	92.2	83.5	93.3	77.9
- elektrode, var. žica,															
- suha masa, Emona Zgb.	1.820	32.655	59.433	1.980	35.514	70.318	1.520	35.755	54.359	83.5	109.5	91.5	76.8	100.7	77.3
- varilni prašek	64	15.708	995	70	19.080	1.336	55	20.580	1.123	85.9	131.0	112.9	78.6	107.9	84.1
- šamotna masa	87	1.127	98	-	-	-	136	2.248	305	156.3	199.5	311.2			
Žebljarna	914	16.480	15.065	860	15.462	13.297	854	27.760	23.700	93.4	168.4	157.3	99.3	179.5	178.2
OSNOVNA REALIZACIJA	33.985	(25.382)	862.612	35.570	(34.956)	1.243.387	32.009	(31.603)	1.011.566	94.2	124.5	117.3	90.0	90.4	81.4
Strojne delavnice			303			858			101			33.3			11.8
Remontne delavnice			119			133			217			182.4			163.2
Vzdrževanje			58			32			-			-			-
Energetika			7.632			7.315			5.975			78.3			81.7
- el. energija MWh	18.559		48				29.700		97	160.0		202.1			
- topla voda Gcal	4.311		3.711				2.633		2.045	61.1		55.1			
- kisik t	100		569				56		321	56.0		56.4			
- argon t	57		1.887				64		2.101	112.3		111.3			
- dušik t	6		42				6		42	100.0		100.0			
- vodik kg	822		164				520		104	63.3		63.4			
- butan t							47		1.083						
- para t			1.211				125		76			104.5			
- plin.in vod.del. m³							42.633		106						
Transport			294			362			261			88.8			72.1
Ostale storitve			13.550			20.812			13.611			100.5			65.4
SK. ZUNANJA REALIZACIJA			884.568			1.272.899			1.031.731			116.6			81.1
Monter Dravograd	878	(40.728)	35.759	1.170	(44.120)	51.620	866	(41.241)	35.715	98.6	101.3	99.9	74.0	93.5	69.2
- od tega storitve				250			84								

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA PRODAJE JANUAR — JULIJ

T O Z D	IZVRŠITEV OD I - VII 1981			DRUŽBENI PLAN OD I-VII 1982			IZVRŠITEV OD I - VII 1982			I N D E K S I					
	Količ. t	Cena din/t	Vrednost v ooo din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost v ooo din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost v ooo din	Kol. 8/2	Cena 9/3	Vred. 10/4	Kol. 8/5	Cena 9/6	Vred. 10/7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Livarna	374	39.741	14.856	400	46.000	18.400	315	93.348	29.378	84.2	234.9	197.8	78.8	202.9	159.7
Valj. bluming-štekla	48.593	25.028	1.216.185	50.630	32.963	1.668.950	48.760	30.005	1.463.017	100.3	119.9	120.3	96.3	91.0	87.7
- bluming	3.924	21.153	83.002	2.970	22.491	66.798	3.137	27.773	87.115	79.9	131.3	105.0	105.6	123.5	130.4
- štekla	44.669	25.368	1.133.183	47.660	33.616	1.602.152	45.623	30.158	1.375.902	102.1	118.9	121.4	95.7	89.7	85.9
Valj. žice in prof.	12.695	15.529	197.147	12.950	21.906	283.684	13.976	19.242	268.927	110.1	123.9	136.4	107.9	87.8	94.8
Valj. debele ploč.	41.861	24.285	1.016.602	40.680	32.620	1.326.960	37.637	29.238	1.100.439	89.9	120.4	108.2	92.5	89.6	82.9
Hladna valj. Bela	45.713	27.366	1.250.977	55.110	38.767	2.136.445	50.159	30.545	1.532.095	109.7	111.6	122.5	91.0	78.8	71.7
Hladna valj. Jesenice	15.405	25.829	397.885	15.650	34.393	538.250	16.752	31.090	520.825	108.9	120.4	130.9	107.0	90.4	96.8
Žičarna	23.284	31.985	744.728	24.350	40.727	991.710	23.996	38.249	917.833	103.1	119.6	123.2	98.5	93.9	92.6
Profilarna	9.415	24.021	226.165	9.880	31.538	311.593	11.341	26.147	296.534	120.5	108.9	131.1	114.8	83.5	95.2
- HOP	8.856	22.269	197.208	9.460	29.130	275.570	10.876	24.409	265.472	122.8	109.6	134.6	115.0	83.8	96.3
- ronđele	244	78.088	19.077	301	97.946	29.482	279	86.894	24.238	114.3	111.3	127.1	92.7	88.7	82.2
- stebr. in distančn.	315	31.337	9.880	119	54.968	6.541	186	36.680	6.824	59.0	117.1	69.1	156.3	66.7	104.3
Skladišče 38	143	35.247	5.027	870	56.159	48.858	223	54.930	12.236	155.9	155.8	243.4	25.6	97.8	25.0
Vratni podboji	1.180	45.979	54.274	1.110	60.905	67.605	762	52.303	39.872	64.6	113.8	73.5	68.6	85.9	59.0
Jeklovlek	13.448	36.760	494.344	13.140	48.002	630.746	13.105	46.523	609.699	97.4	126.6	123.3	99.7	96.9	96.7
Elektrode	14.602	22.711	331.636	14.490	35.125	508.964	15.223	27.217	414.334	104.3	119.8	124.9	105.1	77.5	81.4
- elektrode, var. žica,															
- suha masa, Emona Zgb.	12.671	25.600	324.372	13.950	35.710	498.151	13.241	30.539	404.370	104.5	119.3	124.7	94.9	85.5	81.2
- varilni prašek	364	15.738	5.735	540	20.024	10.813	421	20.205	8.504	115.7	128.4	148.3	78.0	100.9	78.6
- šamotna masa	1.567	975	1.529	-	-	-	1.561	935	1.460	99.6	95.9	95.5			
Žebljarna	6.828	15.621	106.657	6.790	15.462	104.986	6.786	23.602	160.165	99.4	151.1	150.2	99.9	152.6	152.6
OSNOVNA REALIZACIJA	233.541	(25.933)	6.056.483	246.050	(35.103)	8.637.151	239.035	(30.813)	7.365.354	102.4	118.8	121.6	97.1	87.8	85.3
Strojne delavnice			5.068			6.008			3.065			60.5			51.0
Remontne delavnice			812			933			984			121.2			105.5
Vzdrževanje			614			225			316			51.5			140.4
Energetika			33.849			64.507			41.332			122.1			64.1
- el. energija MWh	221.785		566				246.674		712	111.2		125.8			
- topla voda Gcal	71.492		12.182				105.152		14.548	147.1		119.4			
- kisik t	690		3.260				590		3.360	85.5		103.1			

DRUŽBENE OBVEZNOSTI V PRVEM POLLETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

enakem obdobju lani vse temeljne organizacije to osnovo za izračun dosegle. Manjši je tudi prispevek za solidarnost iz dohodka, in sicer za 33 %.

Povečali so se ostali prispevki za splošne družbene potrebe, med njimi največ posojilo skladu federacije za kreditiranje hitrejšega razvoja manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin, in sicer za 55 %, ker sta se povečali tako prispevna stopnja kot osnova, to je poslovni sklad.

Prispevki za skupno porabo na področju socialne varnosti (razpredelnica točka 2) so se povečali za 26 % in so znašali 77,5 milijonov dinarjev. Nastopilo je nekaj sprememb prispevnih stopenj, in sicer: pri starostnem zavarovanju kmetov se je zmanjšala stopnja od 0,56 % na 0,44 %, manjša je tudi pri stanovanjskem prispevku za vzajemno združevanje sredstev ter za lastno stanovanjsko gradnjo. Pri prispevku za komunalno dejavnost se je stopnja povečala za 0,5 % in ker je višja tudi osnova (bruto OD), se je prispevek povečal za 110 %.

Prispevki za skupno porabo na področju družbenih dejavnosti (razpredelnica točka 3) so znašali 93,8 milijonov dinarjev in so glede na lansko prvo polletje večji za 22 %. Prispevek iz dohodka za zdravstvo je večji za 37 % predvsem zaradi tega, ker se je prispevna stopnja povečala od 8,68 % na 9,70 %, prispevek iz dohodka za republiko izobraževalno skupnost pa se je zmanjšal za 5 %, ker je tudi prispevna stopnja manjša.

Obveznosti za združevanje sredstev za razvoj gospodarske infrastrukture (razpredelnica točka 4) so znašale 55,3 milijonov dinarjev in so porasle za 19 % glede na prvo polletje 1981. Združevanje sredstev je v preteklem letu potekalo po zakonih, ki jih je predlagal izvršni svet SRS. Zagotavljala so se le sredstva za nadaljevanje del na objektih, katerih izgradnja se je pričela že v prejšnjem srednjeročnem obdobju. Za uresničevanje razvojnih programov novega srednjeročnega obdobja pa je potrebno sredstva združevati po osnovah in merilih, opredeljenih v samostojnih sporazumih posameznih interesnih skupnosti materialne proizvodnje in njihovih dopolnitvah, ki so začeli veljati s 1. januarjem 1982.

Za vzdrževanje in izgradnjo magistralnih in regionalnih cest ter za financiranje luškega gospodarstva smo lani združili 3,8 milijonov dinarjev (po skupni stopnji 2,7 %), v prvem letošnjem polletju pa 3,8 milijonov dinarjev, in sicer 3,47 % od čistega dohodka za ceste in 0,92 % od iste osnove za luke. Za razvoj železniškega in naftnoplinskega gospodarstva v lanskem polletju nismo imeli obveznosti združevanja sredstev, letos pa smo iz lastnih sredstev akumulacije namenili za železnico 1,9 milijona dinarjev, za naftnoplinsko gospodarstvo pa 1,6 milijona dinarjev.

Za financiranje gradnje elektroenergetskih objektov smo združili 47,6 milijonov dinarjev, kar je za 12 % več kot v lanskem prvem polletju. Lani smo sredstva za nadaljevanje gradnje na teh objektih poravnali delno iz celotnega prihodka (kot materialni stroški), delno pa iz lastne akumulacije (4,8 % od vrednosti investicijskih vlaganj). Letos pa sredstva v celoti združujemo iz lastne akumulacije in to tako tisti del, ki je odvisen od porabljene električne energije na posameznih odjemih, kot tudi 2,11 % od čistega dohodka, zmanjšane za osebne dohodke. Prispevka v višini 4,8 % od vrednosti investicijskih vlaganj v tem srednjeročnem obdobju ni več, lani pa smo zanj namenili 12,8 milijonov dinarjev.

Prispevki za skupno družbeno reprodukcijo na drugih področjih (razpredelnica točka 5) so se povečali za 65 % in znašajo 29,1 milijonov dinarjev. Najbolj se je povečal prispevek za pokritje dela stroškov enostavne reprodukcije železniškega gospodarstva in to za 143 %. Prispevna stopnja se je sicer zmanjšala od 6,2 % na 1,3 %, vendar pa je nova osnova za izračun tega prispevka dosti višja, zato je tudi prispevek višji. Splošni vodni prispevek SRS je nižji za 24 %, ker vse temeljne organizacije niso dosegle osnove za izračun prispevka, saj so poslovale z izgubo na substanci.

Irena Cepić

DRUŽBENE OBVEZNOSTI V PRVEM POLLETJU 1982

VRSTA PRISPEVKA	osnova	stopnja v %	vir	Znesek	osnova	stopnja v %	vir	Znesek	82/81
I. PRISPEVKI IZ OSEBNEGA DOHODA				144.595.658				193.229.453	134
Zveza skupnosti otroč. varstva SRS	bruto OD	1,16	OD	6.270.181	bruto OD	1,05	OD	7.910.264	126
Skupnost zdravstvenega varstva	"	1,10	"	5.733.671	"	1,16	"	7.760.681	135
Skupnost pokoj. in invalid. zav. SRS	"	11,10	"	57.222.617	"	11,34	"	75.867.194	133
Obšč. skupnost otroč. varstva po M. podatki prisp. solidarnost za Crno goro (po delovnem mestu)	"	1,45	"	7.837.732	"	1,26	"	8.866.151	113
Skupnost otroč. varstva občine	"	0,80	"	4.399.735	"	0,80	"	5.682.143	129
Temeljna izobraževalna skupnost	"	0,80	"	"	"	1,07	"	"	"
Kulturna skupnost obč.	"	0,38	"	"	"	0,42	"	"	"
Kulturna skupnost SRS	"	1,00	"	55.883.888	"	0,56	"	78.187.250	140
Telesno kulturna skupnost obč.	"	0,62	"	"	"	0,58	"	"	"
Skupnost socialnega varstva obč.	"	0,67	"	"	"	0,61	"	"	"
Posobni republiški davek iz OD	"	1,00	"	"	"	1,40	"	"	"
Obščinski davek od OD	"	18,33	"	5.440.946	"	18,33	"	6.316.436	116
Republ. davek iz OD za dopol. delo	"	SOB Jes. 40 %	"	1.806.888	"	SOB Jes. 40 %	"	2.639.334	146
Davek na pogodbeno delo	"	SOB Rad. 25 %	"	"	"	SOB Rad. 40 %	"	"	"
II. PRISPEVKI IZ DOHODA OZIROGA ČISTEGA DOHODA				260.336.628				334.847.522	129
1. Prispevki za splošne družb. potrebe				55.101.364				75.358.912	137
Davek iz dohodka republiki	osnova za izračun davka	TO: 3,0 DSSS: 0,2	dohodek	11.779.766	osnova za izračun davka	TO: 3,25 DSSS: 0,2	dohodek	11.627.972	99
Prisp. za solidarnost iz doh.	"	0,2	"	982.325	"	0,2	"	662.714	67
Prispevek za LO	dohodek	0,19	"	1.630.417	dohodek	0,18	"	2.293.946	141
Prispevek za zaklonišča	nabav. vrednost poslovl. zgradb od m ² zemljišč	"	"	440.186	nabav. vred. poslovl. zgradb od m ² zemljišč	"	"	626.511	142
Prisp. za uporabo mest. zemljišč	odvisno od vrste zemljišč	"	"	2.568.777	odvisno od vrste zemljišč	"	"	3.059.465	118
Prisp. za solidarnostno štipendiranje	bruto OD	0,50	"	2.726.859	bruto OD	0,50	"	3.518.323	129
Prispevek za SISEOT	realiziran uvoz	0,06	"	500.352	realiziran uvoz	0,03	"	271.173	54
Del čistega dohodka za PS- za posojilo skladu federac. za kreditiranje hitrejšega razvoja	poslovni sklad	1,0 3,0	lastna sred. posl. sklad	34.421.684	poslovni sklad	1,0 1,6 3,2	last. sred.	53.256.264	155
Druge plačila iz doh. po predpisih drugih republik	od m ² zemljišč	2,65 din/m ²	dohodek	30.998	od m ² zemlj.	3,71 din/m ²	doh.	42.544	137
- prispevek za gozdar. (SR Hrvatska)	"	"	"	"	"	"	"	"	"
VRSTA PRISPEVKA	osnova	stopnja v %	vir	Znesek	osnova	stopnja v %	vir	Znesek	82/81
2. Prispevki za skupno potr. na področju socialne varnosti				61.362.368				77.457.033	126
Prispevek iz dohodka za invalid. in pokoj. zavarovanje	poslovni sklad	0,27 ali 1,27	dohodek	13.451.842	poslovni sklad	0,27 ali 1,27	dohodek	15.071.056	112
Prispevek iz dohodka za invalid. in pokoj. zav.	bruto OD	0,80	"	4.299.081	bruto OD	0,80	dohodek	5.691.762	132
Prispevek iz dohodka za dobo, ki se šteje s poveč.	"	3,50 in 5,20	"	3.964.691	bruto OD	3,50 in 5,20	"	6.048.959	153
Starostno zavarovanje kmetov	bruto OD	0,56	"	3.054.801	bruto OD	0,52 oz. 0,44	"	3.570.098	117
Prispevek iz dohodka za zapol. in social. varnost	bruto OD	0,21	"	1.143.514	bruto OD	0,19	"	1.336.963	117
Stanovanj. prisp. - solid. gradnja	"	1,055	"	5.753.671	"	1,055	"	7.423.650	129
- za grad. štud. dom.	"	0,292	"	1.552.485	"	0,292	"	2.054.709	129
- za bival. prost. MDA	"	0,003	"	16.462	"	0,003	"	21.110	129
- za sofinanc. kadrov.	"	0,025	"	136.343	bruto OD	0,025	čist. doh.	175.915	129
stanovanj. manj razvitih	"	"	"	"	"	"	"	"	"
- za vzajem. združ. sredstev	bruto OD	1,975	"	10.771.090	bruto OD	1,750	"	12.314.128	114
- za komunal. dej.	"	1,800	"	4.362.973	"	1,30	"	9.147.638	210
- za lastno stan. gradnjo	"	2,350	"	12.816.235	"	2,075	"	14.601.036	114
3. Prispevki za skupno potroš. v SRS družb. dejavnosti				76.682.057				93.835.428	122
Prispevki iz dohodka rep. izobraž. skup.	dohodek	0,22 + 1,70	dohodek	23.702.049	dohodek	0,30 + 1,40	dohodek	22.593.539	95
Prisp. iz doh. republ. raziskoval. skup.	"	0,28 + 0,14	"	5.184.823	dohodek	0,28 + 1,14	"	5.581.933	108
Prisp. iz doh. za zdravstvo	bruto OD	8,68	"	47.795.185	bruto OD	9,00 oz. 9,70	"	65.659.956	137
4. Prisp. za skupno družb. reprodukcijo na področju infrastrukture				46.539.524				55.303.006	119
Združevanje sred. za vzdržev. in izgradnjo mag. in reg. cest. SRS	ČD namen za sklade po ZR 80	2,7	lastna sredstva	3.751.589	ČD povečan za amort. nad. min. in zmanj. za OD	3,47 0,92	last. sr.	3.042.779	81
Združevanje sred. za financ. razvoj železnice	"	"	"	"	"	"	"	806.650	-
Združevanje sred. za razvoj naftnoplinskega gosp.	"	"	"	"	"	2,13	"	1.867.847	-
Združevanje sred. za financ. grad. elektroenerg. objektov - SIZPAJ	ČD povečan za amort. nad. min. in zmanj. za OD	"	"	42.488.884	ČD povečan za amort. nad. min. in zmanj. za OD	2,11	lastna sred.	47.611.511	112
ČD povečan za amort. nad. min. in zmanj. za OD	"	"	"	"	"	"	"	1.850.008	"
V cenah el. energ. je vsebovan del za invest. vlag.	pos. odj. na llokv: 9,091; ostali odjem na llo kv: 19,355	"	cel. prih.	29.524.648	odjem na llo kv (faktur. poraba) odjem 1-35 kv (faktur. poraba)	20,0 35,0	"	41.858.934	"
ostali odj. na 35 kv: 1,355	"	"	"	"	"	"	"	3.621.433	"
0,4 kv: 32,432	"	"	cel. prih.	146.290	posebni odjem (faktur. poraba)	48,0	lastna sred.	281.136	"
od vred. inv. vlag.	4,8	"	lastna sred.	12.814.946	od vred. inv. vlag.	"	"	"	"
Združev. sred. za razvoj PTT	vred. impulza	-	"	302.051	vred. impulza	-	lastna	334.476	111
5. Prispevki za skupno družbeno reprodukcijo na drugih področjih				17.651.770				29.093.354	165
Vodni prispevek SRS - splošni	osnova za izračun davka	1,04	dohodek	3.999.162	osn. za izračun davka količ. l) izkorišč.	1,04	dohodek	3.040.277	76
- za onesnaž. vodo	količ. l) izkorišč. 2) onesnaž. vode	0,19 din/m ³ 58,73 din/E	"	4.281.344	2) onesnaž. vode	1) 0,19 din/m ³ 2) 58,73 din/E	"	5.270.465	123
Prispevek za pokritje dela stroškov infrastr. ZTP	osnova za izračun davka	6,2	"	7.680.612	osnova za plač davka brez davč. olajšav	1,30	"	18.671.618	243
Prispevek za požarno varnost občine Jesenice	bruto OD	0,31	"	1.690.652	bruto OD	0,30	"	2.110.994	125
6. Prispevki za ostala finan.				2.999.545				3.799.789	127
Prispevek za SIS komunal. Jes.	bruto OD	0,55	"	2.999.545	bruto OD	0,54	dohodek	3.799.789	127
SKUPAJ DRUŽBENE DEJAVNOSTI OD TEGA:				404.932.284				528.076.975	130
OBVEZNOSTI, KI IMAJO VIR V OD OBVEZNOSTI, KI IMAJO VIR V PRIHODKU OZIROGA DOHODKU				144.595.658				193.229.453	134
OBVEZNOSTI, KI IMAJO VIR V AKUMULACIJI STANOVANJSKI PRISPEVKI IZ ČISTEGA DOH.				180.959.717				190.049.535	105
				51.290.270				108.559.270	212
				28.086.641				36.238.717	129

Dopisujte v Železario

ANALIZA RAZPRAVE O PREDLOGU IZHODIŠČ SREDNJEROČNIH PLANSKIH AKTOV V ŽELEZARNI

(Nadaljevanje s 1. strani)

V izhodiščih se nadalje omenja, da v letih 1983-1985 ne predvidevamo zmanjšanja količine proizvodnje in da ostajamo pri planiranem kvalitetskem programu - razen v primerih, ko je le-ta vezan na aktiviranje nove investicije, pa je zamaknjena. Izhodišča upoštevajo tudi že sklenjeni sporazumi z Zenico.

V izhodiščih se nadalje navaja, da se obratovanje obeh plavžev podaljša v leto 1985 in da je proizvodnja v TOZD Jeklarna v tem letu enaka kot v letu 1984, potrebe po kadrih pa se prilagajajo investicijam in proizvodnji. Upošteva se tudi nova amortizacija, ki temelji na novoprejetem zakonu o amortizaciji. Glede rasti družbenega proizvoda se planira, da bi predvidoma ostala na planirani višini, s tem da bi, zaradi realnega porasta amortizacije v njegovem okviru, dohodek padel. Skupna in splošna poraba naj bi zaostajala za rastjo primerljivega dohodka (dohodek plus amortizacija).

V posebnih alinejah je še omenjeno, da predvidena višina izvoza ostaja v srednjeročnem planu nespremenjena, da se pokrivanje uvoza z izvozom zagotovi v višini pokrivanja v letu 1982 (kar se ne sklada povsem s prej navedenimi podatki, ki smo jih povzeli iz priložene tabele) in da se uvoz ustrezno zmanjša.

Za ilustracijo razmer, v katerih sprejemamo spremembe srednjeročnih planov, pa povzemimo iz gradiva obične strokovne službe (»Analiza spreminjenih pogojev in okvirov za dopolnjevanje srednjeročnih planskih aktov v občini Jesenice za obdobje 1981-1985«) še sledeče opozorilo:

»Že ob sprejemanju družbenega plana Jugoslavije je postalo očitno, da so ekonomski odnosi s tujino objektivno postali izključno omejitveni dejavnik celotnega družbeno-ekonomskega razvoja SFRJ v obdobju 1981-1985. V zadnjih letih je sicer prišlo do zmanjšanja deficita plačilne bilance, vendar so se pogoji na tujih trgih kapitala zelo zaostri, kar je povzročilo, da se je zadolženost SFRJ v tujini povečevala znatno hitreje, kot se je povečeval družbeni proizvod in tekoči devizni priliv. Zato ni več mogoče računati na neto devizni priliv iz tujine. Potrebno bo izpeljati takšno dinamiko zadolževanja v tujini, da se bo stopnja zadolženosti letno zmanjševala za eno procentno točko. Temu cilju bo podrejena vsa tekoča in razvojna gospodarska politika.«

»Možnosti oblikovanja sredstev za investicije in možnosti oblikovanja blagovnih fondov investicijskih dobrin se prav tako zožujejo.« Ne bo odveč, če omenimo tudi nekaj kritičnih ugotovitev iz polletnega poslovnega poročila. Tako se, na primer, ugotavlja, da so se težave pri oskrbovanju s surovinami in polproizvodi v primerjavi z lanskim letom še povečale, da tudi Čehi napovedujejo, da nam bodo v prihodnje dobavljali le za konvertibilne devize, da nam je to, ker kljub naporom nismo uspeli zagotoviti načrtovane oziroma potrebne količine surovin in polizdelkov, onemogočilo realizacijo načrtovanega asortimenta in dinamike proizvodnje, zaradi česar pa spet nismo mogli izpolniti tudi vseh obveznosti do kupcev niti sklepati novih pogodb. Ker zaradi omenjenih težav pri preskrbovanju z reprovizijami nismo uresničili načrtovane kvalitete proizvodnje, tudi nismo dosegli poprečne prodajne cene na ravni Železarn. Težave v gospodarstvu so se ob skromnem poslovnem uspehu odražale tudi na višini osebnega dohodka, ki je, merjeno na delavca ali pa v skupnem znesku, doživljal podobno usodo kot v prvem polletju 1980: od začetka leta do junija (iz izjemo maja) so se mesečna izplačila zmanjševala, ob nespremenjeni višini osnovnega osebnega dohodka. Tudi za investicijsko dejavnost se ugotavlja, da je v prvi polovici letošnjega leta potekala v znamenju stabilizacije oziroma restrikcij pri investiranju.

V zvezi s finančnim poslovanjem se ugotavlja, da so bile v prvi polovici leta največje težave na področju plačilnega prometa: »Manjša fakturirana realizacija ima neposreden vpliv na višino plačane realizacije. Struktura plačil je še vedno zelo neugodna in zaradi splošnih težav z likvidnostjo je verjetno ne bomo uspeli kmalu izboljšati.« V zvezi z deviznim poslovanjem se omenja, da so »poznane težave pripeljale do drastične spremembe deviznega režima« in da tako »naenkrat razpolaga gospodarstvo z bistveno manjšim odstotkom ustvarjenih deviznih sredstev.« Še nadalje ostaja odprto vprašanje pokrivanja deviznih anuitet v preteklosti,

ki smo jih poravnali v dinarjih. Tekoče poslovanje še ni v podrobnosti definirano in ostaja še dosti nerešenih vprašanj.«

V zvezi z izvozom na konvertibilno tržišče se sicer v polletnem poročilu pohvalimo, da »smo presegli naša pričakovanja, saj smo polletni plan izpolnili, oziroma ga celo presegli, glede na enako obdobje leta 1981 pa smo ga povečali za več kot 100%«. Vendar pa ob tem ne gre prezreti opozorila, da je bil v mesecu juniju sprejet zakon o pogojih in načinu razpolaganja ter uporabe ustvarjenih konvertibilnih deviz, ki zmanjšuje možnost razpolaganja OZD s konvertibilnimi devizami: »Od prvega junija dalje lahko razpolagamo le z 31% deviznega priliva oziroma z julijem le z okroglimi 25%. Ostali del priliva se bo uporabil za plačilo uvoza nafte, za potrebe federacije, solidarnostno odplačevanje anuitet v okviru federacije in republike ter za solidarno združevanje v okviru republike. Plačilo anuitet se bo načeloma pokrivalo iz solidarno združenih sredstev, vendar ta solidarnost velja le pri plačevanju obveznih anuitet proti inozemstvu. Za uvoz reprodukcijskega materiala nam bo v drugi polovici leta ostalo le okroglih 25% deviznih prilivov, kar je bistveno manj kot v prvem polletju. To pomeni, da se bomo v drugem polletju soočili še z večjimi težavami pri oskrbovanju proizvodnje iz uvoza in da bomo morali vztrajati pri povečanem izvozu, kar smo v prvem polletju dosledno izpolnjevali.«

Teh splošnih težav v OZD, ki so prisiljene upoštevati, se zavedajo tudi na republiški ravni. O njih je med drugim spregovoril tudi podpredsednik izvršnega sveta SRS Dušan Šinigoj na seji republiške skupščine dne 28. julija v uvodni besedi k poročilu o izvajanju družbenega plana SRS. Dejal je:

»Ob znanih deviznobilančnih težavah bomo morali letos izkoristiti tudi vse možnosti za uvoz reprodukcijskega materiala, ki ne bo temeljil na takojšnjem gotovinskem plačilu. Gre zlasti za dodatne kreditne aranžmaje, večje koriščenje vezanih poslov uvoza in izvoza, uvoz po sporazumih o obmejnem gospodarskem sodelovanju ter preusmerjanju dela uvoza reprodukcijskega materiala iz konvertibilnega na klirinško območje. Seveda pa je pri vsakem takem uvozu blaga, še posebej pri uvozu na kredit - ki je v sedanjih razmerah lahko le »premostitveni ukrep« - potrebno zagotoviti, da se na njegovi osnovi povečuje proizvodnja za izvoz na konvertibilno območje. Le tako bo možno poleg obveznosti, ki iz najetih kreditov zapadajo v plačilo v prihodnjih letih, odplačati tudi letos najete dodatne kredite, ki naj bi omogočili čimbolj nemoten reprodukcijski proces. Aktivnostim za doseg te ciljev bo posvečena vsa družbena skrb. Pri tem mora predvsem SISEOT tekoče spremljati gibanja na področju izvoza in deviznega priliva, koordinacijski odbor za izvajanje operativnega načrta pa mora ukrepe tekoče ekonomske politike usmerjati v zagotavljanje pogojev za doseg čimvečjih izvoznih učinkov.«

Govoril je tudi o spodbujanju deviznega priliva od izvoza (sredstva za to naj bi se letos zagotavljala s samoupravnim združevanjem dela vrtnjenih presežkov SIS družbenih dejavnosti, v SISEOT prenesena sredstva iz lanskega leta in iz ostanke dohodka Narodne banke), vendar pa je poudaril, da »samo uvajanje izvoznih spodbud, brez ustreznih pozitivnih premikov v produktivnosti dela, izkoriščenosti kapacitet in reprovizij, v inovativnosti, brez sprememb v tečaju in zlasti ureditve medvalutarnih odnosov ipd. ne more zagotoviti doseganja načrtanih ciljev.«

Dodamo naj še, da je bil glavni vzrok za polletno izgubo Železarn v višini 201,9 milijonov dinarjev prav povečan izvoz, saj je Železarna ravno zaradi tega izgubila dobrih 150 milijonov dinarjev. »Nadaljnji vzroki so bili še hitra rast nakupnih cen, manjša proizvodnja kakovostnih izdelkov, ki imajo višjo ceno ter visoki fiksni stroški.« (Delo, dne 2. avgusta). Do izgube je prišlo kljub temu, da smo v začetku leta povečali cene naših izdelkov za 14,2%. Z mesecem avgustom so se cene spet povečale za 15,7%, kar nam v drugi polovici leta obeta boljši prihodek, seveda ob dobrem in kvalitetnem delu.

To naj bi bilo nekaj okvirov za boljše razumevanje razprave o predlogu izhodišč za spremembe in dopolnitve srednjeročnih planov, v okviru katerih so bile kvantitativno definirane le spremembe na področ-

ju investicijske dejavnosti in dinamike uvoza in izvoza.

POTEK IN UGOTOVITVE IZ RAZPRAVE

V predpisanem roku (v juniju) je bil predlog sprejet v temeljnih organizacijah Jeklarna, Livarna, Hladna valjarna Bela, Hladna valjarna Jesenice, Žičarna, Profilarna, Jeklovlek, Elektrode, Remontne delavnice, Vzdrževanje, Energetika, Transport, Družbena prehrana in delovni skupnosti za ekonomiko, TKR in novogradnje. Do vključno 27. julija so ga sprejeli še v TOZD Valjarna žice, Vratni podboji ter v delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje. Pregled razprav po temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih do navedenega datuma nam daje sledečo sliko.

1. TOZD PLAVŽ (7/7 - P1 - 119-0-0/8 - 0):

(Opomba: k nazivu temeljne organizacije ali delovne skupnosti pripisano šifro je treba brati takole: - 7/7: v TOZD je 7 samoupravnih delovnih skupin in vseh 7 je predlog obravnavalo - P1: pripomba (P) je imela 1 SDS - 119-0-0: s predlogom se je strinjalo 119 delavcev, nihče (0) ni bil vzdržan, nihče ni bil proti - 8 - 0: v zapisnikih je bilo navedeno, da 8 delavcev ni prisostvovalo sestanku, pa tudi nobena (0) SDS ni pozabila navesti podatkov o izidu glasanja).

Kot je razvidno že iz pripisa k naslovu TOZD, je imela pripombo samo ena SDS, ki meni, da je pogoj za realizacijo sprememb srednjeročnega plana v tem, da se bodo izpolnjevali ukrepi, ki jih je pripravil poslovodni odbor. Zapisnika delavskega sveta oziroma sklepa na CPSI še nismo prejeli.

2. TOZD JEKLARNA (26/25 - P2 - 169-0-0/12 - 15):

Pripombe sta imeli dve SDS (P2). Rečeno je bilo, da naj se zagotovi devize za normalno, nemoteno in redno obratovanje (za reprovizij, za rezervne dele, za proizvodno pomembne stroje in naprave) ter da naj se planira na realnih osnovah, ne pa kar na pamet. Zanimali so se tudi za to, kaj delajo strokovne službe in številni strokovnjaki ob vsej računalniški tehniki, da planov nikoli ne dosežemo.

Delavski svet je predlog potrdil brez pripomb.

3. TOZD LIVARNA (4/3 - P1 - 68-0-1/0-0):

V zapisniku ene izmed SDS je navedeno, da eden izmed članov SDS meni, da je 1,5 mio din za amortizacijske zamenjave (AZ) za njihovo temeljno organizacijo odločno premalo.

Tudi delavski svet je menil, da je predlog glede AZ treba upoštevati.

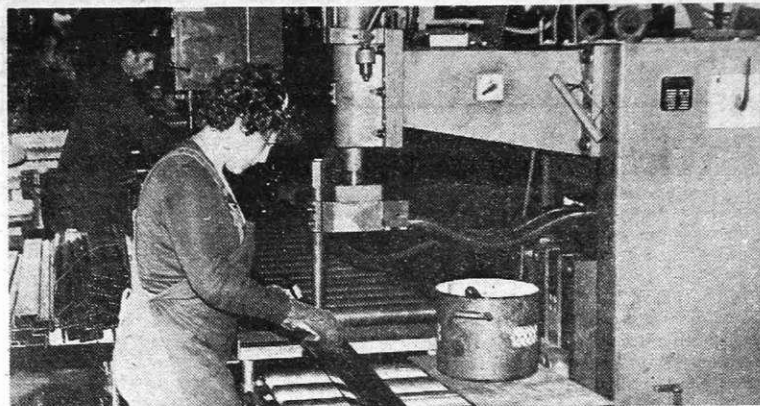
4. TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL (13/13 - P1 - 244-0-0/37 - 0):

Po mnenju ene SDS je rebalans plana premalo proučen in ga zato sprejema le pogojno. Meni namreč, da za izpolnitev plana prodaje ni garancije, saj ne vedo, če bodo dobili zadostno količino jekla. Tudi glede asortimenta meni, da ga ne bo mogoče doseči zaradi težkih pogojev in pomanjkanja reprodukcijskih materialov, vzporedno pa je treba pri tem upoštevati tudi sedanje izpolnjevanje programa odlivanja jekla v jeklarni. Nadalje predlaga, naj se jeklo po količini razdeljuje vsem v enakem odstotku. Postavlja tudi vprašanje glede poslovanja (»finančne rešitve«) zaradi nastale situacije. SEO mora dati na postavljena vprašanja ustrezne odgovore.

Delavski svet predloga še ni obravnaval.

5. TOZD VALJARNA ŽICE (5/5 - P1 - 98-0-0/4 - 1):

Ena SDS ima splošno pripombo, da bi morali v Jugoslaviji več in bolj delati ter povečevati storilnost. To bi po njenem mnenju pomenilo boljše rešitve, kot pa je zmanjševanje rasti proizvodnje. Na seji delavskega sveta k predlogu sprememb ni bilo pripomb.

V vzorčni delavnici vratnih podbojev (Foto S. Kokač)

6. TOZD HLADNA VALJARNA BELA (19/12 - P5 - 170-2-0/18 - 0):

Pripomba je imelo pet SDS. Na sestankih so omenjale vprašanje uvoza, zagotavljanje vložka, problem investicij ter osebnega dohodka. Rečeno je bilo, da je iz predloga razvidno, da se predvideva znižanje uvoza iz klirinškega, še bolj pa iz konvertibilnega tržišča; zmanjšal naj bi se izvoz predvsem kvalitetnih polizdelkov, nekateri reprovizij pa naj bi se nadomestili z domačimi. Tudi sicer naj bi se material bolj racionalno uporabljal. Poleg prikazanega izvoza bi bilo treba realizirati še 20-odstotno pokrivanje letnih obveznosti za uvoz opreme za jeklarno 2. S tem v zvezi je bilo postavljeno tudi vprašanje, če bo imela HVB težave z vložkom in kakšni bodo ukrepi za racionalnejšo porabo materiala. Rečeno je bilo tudi, da je pri tako zmanjšanem uvozu treba planirati tudi manjšo proizvodnjo in da za doseganje planiranih količin ni nobene možnosti. 20-25% znižanje investicij se jim zdi preveliko. Plan bi kazalo celo dopolniti z investicijo za postavitev nove povezovalne linije (stara je v slabem stanju). Potrebna je predvsem zaradi novih naročil in zahtev kupcev. Pakirno (povezovalno?) linijo na razrezi liniji št. 2 bi potrebovali zaradi pomanjkanja delavcev in zaradi kvalitetnega pakiranja materiala za izvoz. Ne strinjajo se s predstavitev investicije dograditev SCAP linije, saj je povezana z investicijo v vakuumsko napravo. Ti dve investiciji bi morali biti istočasno zaključeni. Plana dinamika jekla TOZD ne bo mogla realizirati. So proti temu, da življenjski stroški v obdobju 82-85 rastejo, osebni dohodki pa realno padajo.

Te pripombe so bile potrjene tudi na delavskem svetu TOZD, le da so bile jasneje formulirane. Na primer: zaradi predstavitev investicije za dograditev SCAP linije, TOZD ne bo mogla realizirati planskih obveznosti dinamika jekel in da zahtevajo od odgovornih odgovor glede težav z vložkom in glede ukrepov za racionalnejšo porabo materiala.

6. TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE (6/0):

Iz temeljne organizacije nismo prejeli niti zapisnikov SDS niti sklepov delavskega sveta.

8. TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE (13/11 - P4 - 122-0-0/0 - 4):

Ugotavlja se, da ne bo bistvenih sprememb. Spremembe so le v nekaj večjih sredstvih za AZ in v možni združitvi s HVB. Plan združitve HVB in HVJ, ki bi pripomogel k izboljšanju nabave materiala in oskrbljenosti s kadri, še ni narejen. V prihodnjem srednjeročnem obdobju bo potrebno vložiti določena sredstva v o snovna sredstva, ker brez tega ne bo mogoče zagotoviti kvalitete in količine proizvodnje.

Delavski svet je predlog potrdil s pripombo, da se v bodoče prične vlagati več sredstev v njihovo TOZD, ker s takim strojnimi parkom in stroji ne bo mogoče izpolnjevati planskih obveznosti.

9. TOZD ŽIČARNA (13/13 - P0 - 181-1-0/41 - 0):

Pripombo niso imele niti SDS niti delavski svet.

10. TOZD PROFILARNA (4/4 - P3 - 53-5-4/0 - 0):

Pripomba se je nanašala na nejasnost planiranja v sedanji situaciji. Le težko se je držati dogovorjenega plana, ko pa v vsej Železarni primanjkuje vložka.

Delavski svet je predlog potrdil brez pripomb.

11. TOZD VRATNI PODBOJI (4/4 - P0 - 38-0-0/0 - 0):

V tej temeljni organizaciji ni bilo pripomb ne na zboru delavcev ne na delavskem svetu.

12. TOZD JEKLOVLEK (9/2 - P1 - 23-0-0/4 - 0):

Od dveh SDS, ki sta obravnavali predlog, ena meni, da se je treba prilagoditi zaostrenim razmeram, ki poudarjajo večji izvoz ter spremembe v obsegu in dinamiki investicijske graditve, da bi bil v prihodnje razvoj manj odvisen od zadolževanja v tujini.

Delavski svet po naši evidenci predloga še ni obravnaval.

13. TOZD ELEKTRODE (9/3 - P0 - 52-0-0/0 - 0):

Na treh SDS, ki so sporazum obravnavale, pripomb ni bilo.

Delavski svet je, tako kot že tudi odbor za gospodarstvo, menil, da so za izvedbo investicije za aglomerirane praške dane objektivne možnosti, da se pogodba v letošnjem letu podpiše, v naslednjem letu pa izvrši dobava in montaža opreme. Investicija je po mnenju delavskega sveta izvedljiva z najetjem tujega kredita in z izvozom njihovega materiala prek Oerlikona. Hkrati je delavski svet tudi ugotovil, da Železarna ne bo mogla pokrivati uvoza z izvozom v tistem odstotku, ki je naveden v planskih aktih. Zato meni, da bo potrebno poiskati druge vire za zagotovitev deviznih sredstev.

14. ŽEBLJARNA (6/5 - P0 - 30-0-0/0 - 2):

SDS k predlogu niso imele pripomb.

Delavski svet predloga še ni obravnaval.

15. TOZD STROJNE DELAVNICE (14/11 - P10 - 47-0-144/14 - 1):

Kot je razvidno iz glasanja na SDS (le 47 delavcev za predlog, 144 proti), se delavci niso strinjali s predlogom. To pa zaradi drastičnega znižanja rezervnih investicij »izgradnja II. faze strojnih delavnic« s 55 na 10 milijonov din. Menili so, da bi le s to investicijo lahko zadostili vse večjim zahtevam po izdelavi rezervnih delov, ki jih je sicer treba upoštevati. V zvezi s tem tudi menijo, da je delitev na izvoznike in neizvoznike nesmiselna, kajti, koliko časa bi se izvažale izvozne TOZD, če ne bi imele zagotovljenih rezervnih delov (v TOZD sedaj izdelajo že precej rezervnih delov, ki jih je bilo sicer treba upoštevati). Razmišljati pa je treba tudi o tem, če bodo lahko z razpoložljivimi stroji vzdrževali novo jeklarno. Tudi zaradi tega tako odločitev ni ustrezna. Z zmanjšanjem te investicije se je podaljšal tudi čas dokončne izgradnje druge faze strojnih delavnic, kar pomeni, da se ostaja pri tehnološki razdrobljenosti proizvodnje njihovih izdelkov. Cena izdelkov in čas izdelave zato raste. Ena izmed skupin meni, da bi bilo zaradi lokacijske razdrobljenosti strojnih delavnic in zato, ker v doglednem času ni moč pričakovati izboljšanja takšnega stanja, nujno čimprej nabaviti dvotonski kamion. Rečeno je bilo tudi, da je zmanjševanje plana nesprejemljivo, ker se bo s tem zmanjšal tudi osebni dohodek ter da naj se služba, ki je pripravila predlog sprememb plana, zares potruži, da zagotovi dovolj surovin za nemoteno proizvodnjo. Nekateri pripombe so bile formulirane tudi v obliki vprašanj: Zakaj je pri investiciji »izgradnja druge faze strojnih delavnic« znižanje s 55 na 10 milijonov din? Kako si predlagatelj predstavlja izboljšanje že sedaj porušenega odnosa med ponudbo in povpraševanjem po rezervnih delih? Na kakšen način bi strojne delavnice lahko s premalo denarja za izgradnjo druge faze strojnih delavnic in ob zmanjšanju uvoza rezervnih delov zagotovile več rezervnih delov.

Seja delavskega sveta dne 27. julija, ko so razpravljali o dopolnitvah, je bila nesklepčna.

Nadaljevanje

POJAV DOMOBRANSTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

Janko Prezeli-Stane, komandant odreda, ki je prišel iz Prešernove brigade in je razmere ocenjeval le z vojaškimi kriteriji, o začetnih dneih novega Kokrškega odreda piše takole:

»Ko sem prišel v taborišče 2. bataljona (tedaj je taboril za Storžičem — op. I. J.), sem ... videl borce, ki so bili na zunaj vse prej kot partizani, kakršnih sem bil vajen v brigadi. Številni so bili v civilnih oblekah, na glavi pa je marsikomu tičal tudi klobuk. Kuhali pa so le krompir ... Med pregledovanjem bataljona je nekdo ustrelil. Kot bi trenil, ni bilo nikogar več. Po nesreči je ustrelil streljalo ... Ko so se borci spet zbrali, sem trdo prijel vodstveni kader, vsem pa sem govoril o disciplini v brigadah, o prehrani, redu in bojevanju. Kazalo je, da mi niso dosti verjeli in da jim moj nastop ni bil ravno po volji. Dokazovali so mi namreč, da je tu drugače. Zaradi takih odgovorov sem takoj zamenjal enega komandirja in politkomisarja čete ter na njuni mesti postavil dva mlada fanta.

Zamenjali smo tudi komandanta bataljona Svobodo, ki je bil še najbolj odgovoren, da se je enote že nekaj časa držal vzdevek »bataljon bežja«.

Zaradi boljše prehrane smo potem šli tudi v prehranjevalno akcijo. Skupno s terenskimi delavci smo jo izvršili na Spodnji in Zgornji Beli.

Očistili smo in na zasilni tarti preizkusili tudi orožje. Pozno popoldne smo se premaknili. Med hojo je bilo precej negotovnosti. To predvsem s strani starejših, ki so res težko hodili z nami, mladimi in ki so se nam pridružili samo zato, da so se umaknili aretacijam, izgnanstvu ali ustrelitvi med talci. Ti ljudje so bili resnično v breme vojaškemu enotam pa tudi sami sebi, v dolini pa so bili večinoma dobri aktivisti.

Preden sem se vrnil v štab odreda, sem vodstvu bataljona naročil, naj se pogosto premikajo, naj skrbijo za orožje in pogostejše izvajajo vojaške akcije. Poleg tega naj izločijo tudi vse starejše ljudi in jih pošljejo k odrednemu štabu v Drago.

O vsem tem smo se potem pomenili v štabu odreda in sklenili, da bomo enote utrjevali naprej.

O podobnem je poročal tudi moj namestnik Jože Rebolj-Planinc, ki je medtem šel pod Stol v prvi bataljon. Sklenili smo, da bomo neustrezen kader zamenjali z novim, ustrežnejšim, da bomo spet šli v edinice ter stare ljudi poslali čez Savo in drugam, hkrati pa še bolj mobilizirali mlajše moške.

Postopoma smo dvigali moralo, govorili s poveljstvi čet in bataljonov ter z borci in ukrepali takoj o vsem, kar se nam je zdelo najpotrebnejše.

Mobilizacija in transportiranje novincev operativnim enotam je bila torej še vedno temeljna naloga odreda.

da. Zato je bila zveza z enotami 9. korpusa nujna. Oboje je potekalo dalje, ne glede na nevarnosti in na reorganizacijo. O tem govori tudi primer transporta, ki je prek Save krenil še pod zastavo Gorenjskega odreda, spremstvo pa se je že vrnilo v obnovljeni Kokrški odred. O tem je večkratni vodja teh podvigov in poznejši komandir čete Janko Bogataj napisal spomine. Ker so bili taki transporti na Gorenjskem pogosti in nekaj posebnega, vselej pa tvegani, preberimo odlomek Bogatajevih zapisov:

»Sredi avgusta smo mobilizirali v Trzinu in okolici ter pod Kravcem. Bilo mi je naročeno, naj mobilizirance odvedem čez Savo in na Martinj vrh ter se naprej, na poti nazaj pa da bodo dobili strelivo in nekaj pušk. Pred odhodom smo se dogovorili, kje me bodo soborci čakali ob vrnitvi, in krenili smo.

Tako smo z mojim vodom (30 borcev) iz Vogljarške gmajne odvedli okoli 80 neoboroženih mobilizirancev. Usmerili smo se proti smledniškemu mostu. S skupnino dobrih borcev sem bil vedno na čelu kolone. Vedel sem, da so na drugi strani v bunkerju orožniki, vendar smo zakoračili na most. Srce mi je močno utripalo v strahu, da bo zdaj zdaj zaropotalo ...

Prešli smo že več kot polovico mostu, pa nič. Nemci so se verjetno potuhnili, ali pa jih trenutno ni bilo v bunkerju. Morda pa so bili antinacisti? Važno je bilo, da so nas pustili na miru.

Brez strela smo prešli še cesto in nato železniško progo. Tudi Soro smo prekorčili srečno. Blizu Martinj vrha smo končno predali utrjene mobilizirance.

Vračali pa smo se prek Kroke. Tam so nam naložili strelivo in orožje, da smo bili obteženi kot mule. Pot nazaj je bila potem podobna oni prej z mobiliziranci, samo še bolj nevarna in zaradi tovara predvsem naporna.

Kadar smo se vračali, smo se vedno ustavljali pri nekem kmetu blizu Save, kjer smo dobivali toplo hrano in obvestila.

Tisto noč nam je kmetova hčerka pravila, da je podnevi neke onstran Save, v Vogljarški gmajni in v Smledniškem hribu, pokalo. Svetovala nam je, naj do konca hajke raje počakamo kje na desnem bregu.

Lasje so nam šli pokonci ob mislih, koliko municije imamo s seboj, našim jo pa na oni strani gotovo že primanjkuje. Moramo nazaj čez Savo! In tudi preveč tvegano bi bilo ostati tu. Samo da bi srečno prišli prek mostu, potem bo nekako že šlo.

Tik ob Savi smo prečkali cesto in šli po poti spet mimo bunkerja. Korak za korakom. Počasi in napetih živcev, z orožjem v rokah. Na čelu smo hodili z mitraljezom, ki ni bil preveč obtežen s strelivom. Zdaj zdaj se bo odločilo, kajti bili smo že pri bunkerju ... a spet smo brez strela prišli čez ...

Rahlo se je začelo daniti, ko smo blizu smledniške cerkve zavili v Vogljarško gmajno. Tudi tu je bilo

use mirno. Mar je dobra kmetova hčerka tokrat širila paniko?

V odgovor na to je sredi gmajne začelo ostro pokati. Takoj smo polegali. Pele so brzostrelke in drugo orožje. Kaj zdaj? Mi se ne smemo zaplesti v boj, da sovražniku ne bi prišel v roke naš tovor! To bi se v primeru, če bi nas od tam, z roba gozda potisnili na plano, zlahka zgodilo. Pa še žrtve bi imeli.

Več ur smo ležali prikovani k tlom, ko smo popoldne opazili nekega moškega v beli srajci, ki je tekel iz gozda in dalje po njivi proti Smledniškemu hribu. To je bil že starejši možak Janez Zebovec iz Gameljna, ki je že februarja ušel aretaciji. Pozneje je bil naš kuhar, dober tovariš in odličen pevec, a je marca 1945 padel.

Med preiskovanjem bi nas Nemci prej ali slej odkrili. Zato smo okoli enih popoldne tvegali in ob njivi prešli na sosednji hrib. Tudi zdaj smo imeli srečo. Kmalu smo naleteeli prav na naš bataljon, kjer je bil tudi politkomisar Peter Bratkovič-Zvonko. Tovarišem smo oddali strelivo in orožje ter se malce najedli. Popoldne pa smo se brez boja premaknili v smeri Storžiča ...

Prav ta in naslednji dan, 27. in 28. avgusta 1944, ko se je Bogatajeva transportna patrulja vrnila v novi Kokrški odred, so bili partizani v rašiškem masivu hudo prizadeti. V nevarnem nemškem obroču se je znašlo 16 partizanov, kurirjev in terenskih delavcev, a 2. bataljon je med vračanjem pod Storžič izgubil dva borca. Eden je bil Joža Valjavec iz Zabelj, ki je 27. avgusta padel na Babnem vrhu.

V rašiškem masivu je padlo kar 9 partizanov; o tem udeleženec Ciril Weingerl-Pepe iz Šenturja pravi naslednje:

»Bataljon se je 26. avgusta neopazno umaknil z rašiško-vodiškega območja, mi, politični delavci in kurirji, pa smo zaradi terenskih nalog ostali dalje na tem, ljubljani tako bliskem terenu.

Po pozneje zbranih podatkih so Nemci in domobranci hoteli ta bataljon razbiti. Popoldni 27. avgusta so namreč začeli obkoljevati rašiško vsočaje, ki so ga do sveta že obkrožili. Strelske vrste so z dnem zdaleč česati hribovje, mi pa smo se, ne da bi takoj vedeli, znašli sredi njih ... Zapele so stropnice ... Na vsakem koraku Nemec. Taka množica proti šestnajstim, slabo oboroženim partizanom! ... In poleg tega sem kmalu ostal sam ...

Med tem sem prek čistine sem zadel ob nekaj smrekovega vejčja in trdo padel. Prav takrat mi je za hrbtom usekala bomba. Spet sem se pognal naprej. Znašel sem se pred drugo zasedo. Iz oči v oči! Torej — konec! A tem, ki so čepeli tam, je verjelo že predsedalo Hitlerjevo nasilje in nihče ni ustrelil proti meni. Nekaj časa sem mislil, da se z menoj samo igrajo, potem pa sem stekel naprej, ne da bi se mi kaj zgodilo.

To moje beganje se je potem raztegnilo na več ur, ne da bi bil na varnem, a tu ranjen nisem bil ... Nazadnje sem se splazil v gosto trnovo grmovje, le kakih sto metrov od nemške zasede ... Tam sem prečepel do konca hajke.

Medtem so, ne da bi vedel, v goščavi zajeli štiri tovariše in tovarišico Jeleno, Jernejčevico s Primskovega. Vse so odpeljali v Šentvid. Živa je ostala samo Jelena, ostale štiri pa so postrelili med talci.

(Se nadaljuje)

Zdravko je pozorno poslušal v ozadju. Da bi še kaj vprašal in sprožil pogovor v tej smeri dalje, tega se ni upal. Robert in Erih sta bila firtipa.

Kot epidemija se je razpaslo. Kar drugi dan, ko se je končal normalni šolski dan. V kleti ga je zalotil dežurni višješolec. Priglasil ga je v študijsko sobo kot zlikovca.

S šaljivimi pripombami ga je oddal grupenfirerjema Vileju in Valterju, ki sta nadzorovala kot trejletnika v dijaškem domu 1. b letnika začetnikov. Druga dva sta bila za 1. a letnik. Pa še v obeh 2. letnikih so imeli nadrejene grupenfirerje iz tretjega letnika.

Dežurni je govoril nekaj časa polglasno z grupenfirerjema, ki sta sedela na čelni sobni strani sama pri svoji mizi. Tako je prišel na prvo pogled njun voditeljski vzvišeni položaj od izraza. Kar se je govorilo polglasno pri grupenfirer-mizi, nisi več čul od drugih miznih vrst, kjer so lebedele različne zelene glave v obliki ostre podkve v študijski sobi.

Mladinci so bili priplepljeni na obeh miznih straneh, da so si gledali v obraz. Dijaku se je Šmerljab zasmilil, ker je še ves čas pohrkaval in komaj zadrževal solze. Vzel je svoje šolske reči iz miznega predala. Uravnal je vzemirjeni obraz nad zvezke in knjigo. Oči pa so se zgubljale nekam drugam.

Ko je končala študijska ura, se je zašušljalo med najožjimi Šmerljabovimi tovariši, kaj je bilo.

Dijaka je presunilo, ko je zvedel, da Šmerljab hoče domov.

Kot epidemija se je razneslo domotožje med mladež. Vsa dan se je slika razreda spreminjala. Prvotne zlatojeseenske slikovitosti ni bilo več. Odšla je kot končna bajna pripoved. Zdaj se je izkazalo, da kriznega pojava ni moč odstraniti z nekakimi apeli. Pri tako imenovanih »službenih dolžnostih« v hajotdinstu so prav domotožni mehkuzi neži pokazali nepremostljivo nedostopnost.

Opravljal so zahtevano brez vsake prizadetosti. Tako da je bilo poveljujočim skorajda nerodno. Nobena psovovanja, noben dril, nobene kazni niso prinesli uspeha. Epidemija domotožja je ponotranjila prizadetega posameznika, sčasoma po več dijakov spremenila.

VALENTIN POLANŠEK

37

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

Ko je že kazalo, da se je boleznost unesla, je zajelo domotožje dijaka s tako silovitostjo, da je fant zagazil v velike težave. Dolgo se je poprej držal, ko je druge mučilo. Dolgo! Z vsemi sredstvi privzgojenega prišepetavanja samemu sebi, z zebanjem pod odejo vsak večer in vsako jutro. Svoje dejanje je prikrival iz dveh razlogov: Prvič, ker žebra! Javna parola je bila taka kot jo je začel tržanski nadučitelj! Z geslom: »Hengc di juden, steld di pfofn an di bond!« - Drugič, ker je žebra! slovensko! Le da je od večera do večera, od jutra do jutra uvajal svoje zebanje. To so bili samogovori, vroči izlivi občutljive mladenečeve duše, mešanica prošnje, obljube, podzavestnih izbruhov doraščajočega mladince in zbezanega otroka. To je bil nagonski odziv in nepoznani bol in skrivnost, ki hromi voljo in vrta v srcu, vrta v mladi pameti. Nikjer pa tolažbe, nikjer rešitve ... Ne odgovora! Ko celo odrasli možje, recimo vojak, v določenih vprašanjih trpijo podobno in vedo povedati le bore malo, ko trdijo: To je dolgočasje! Ali: Je pač usoda! Ali: Kaj si moreš, bo že, bo že ...

Vse tja do fraze, da »je bog firerja poslal«. Ali: Zakaj se je vendar pustil Nazarenčan križati, ko bi lahko ugonobil vse hudobneže in bi tako moral zavladati pravica, resnica in dobrota - in predvsem ljubezen na svetu!

Tako se je zabubal Zdravko vse bolj vase, kar ni dobro za mladega človeka, zlasti pa ne, če ima tako intimne probleme, če je nesrečen!

Kot zbezan mladik brez matere v kruti naravi je nagonsko iskal zavetišče, kjer bi se zjokal. Ko se je dodobra zjokal, je šepetal sam sebi vse mogoče tolažbe, si stavljal vprašanja, si dajal odgovore. Da, razdvajal je sebe v vedno novih stiskah: V domsko klet, kjer so bili regali za shranjevanje dijakovih obuv, se je najtežje zatekal. Pa je bil nekaj časa sam - in se zjokal. Na toaleti se je zadrževal ob takih časih, ko je predpostavljaj, da mu nihče ne bo prisluškoval. V prostih urah je bil na preži v novem skrivališču, da se izjoče in nato spet uredi zjokan obraz. Kadar je bil zunaj na prostem, se je izogibal tujih ljudi, da ga ne bi videli. Ni maral gledati v oči. Kajti videl je toliko oči. Vse oči so bile žalostne. V očeh pri ljudeh, tudi tujih, ni bilo ničesar, kar bi dajalo pogum.

Tako je zataval neko megleno popoldne na pokopališče, ki je tik nove šole. Bral je nagrobne napise. Slovensko! Joj! in bere:

»Le ena je želja se tebi spoznala, da v zemlji domači ti truplo leži!«
Simon Jenko! O!

Novembrski dnevi so pozebli in se zresnili. Dijakova obleka pa ni ščitila pred mrazom. Z dvojnim hlačam in tremi suknjiči, bore malo perila, brez plašča in z enim parom čevljev je bilo že vse naštet, kar je viselo v njegovi omari.

Mel si je roke in jih menjaje zakopal v zakrpane žepe, ko je našel na starem kranjskem pokopališču Prešernov grob.

Tudi tam se je zjokal. Ledeni mrzle solze so spremljale materinsko tople spomine na domače zimske večere, ko sta se pogovarjala doma babica in sosedov dedek o tem modrem doktorju, ki je zlagal pesmi. Oba sta ga poznala - in spoštljivo zatrdjevala, da je bil velik Slovenec! (se nadaljuje)

MIHA KLINAR

3

TANGENTE OB BOROVEM ROMANU »ODLOŽENI«

(IZPISI IZ DNEVNKA)

Da, prav v zvezi s tem sem pomislil na Titovo pismo v začetku sedemdesetih let. Mislim, da je nastalo iz vzgibov enake zaskrbljenosti nad negativnimi pojavi v naši družbi kakor Borov roman. In naposled: ali se s takimi pojavi ne ukvarja in jih celo analizira in svari pred njimi tudi Kardeljev politični testament Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, ko govori o psevdoliberalistični desnici, tako tehnobirokratski in meščanski, in ultralevičarskem anarhizmu, ki se pojavlja zlasti med nekaterimi intelektualci in ki vodi v slepo ulico in s tem ustvarja ponovne prodore omenjenih desnih sil, ki so veliko realnejši nasprotnik socialističnega samoupravljanja kot ultralevičarski anarhizem.

Morda sem prav ob misli na Titovo pismo in Kardeljeva svarila v njegovem citiranem delu blizu tudi umetniškimi vzgibom, iz katerih so se porajali Odloženi. Če sem - in v sebi čutim, da sem - potem Borov navdih, ki je porajal njegov najnovejši roman, ni prav nič drugačen od navdiha, iz katerega so se porajale v usodnem času narodnoosvobodilnega boja Borove pesmi in Slovencem dale prvega in največjega pesnika naše revolucije - Mateja Bora. Njegov roman Odloženi ni nič

manjši od njegove poezije. Ni mu potrebna ne moja hvala ne hvala drugih. Če je literarno delo v resnici veliko, s hvalo ne bo nič večje, z grajo nič manjše.

Toda, naj raje razmišljam, kaj bom rekel nocoj. Imam samo šop izpisov iz prvega dela romana. Iz drugega jih imam več kakor polovico manj. Imam samo označene strani, na katerih sem bral stvari, ki ...

Nekdo zveni. Le kdo? Pismonoša je že bil ...

In vendar. Bil je poštar. Telegram:

»Srečanje z Borom preloženo.«

»Hm,« sem rekel vase, kakor da mi ni prav. Potem pa sem si oddahnil. Bom vsaj imel čas, da se bom lahko v Borovo delo še bolj poglobil ...

ODLOŽENI?

Življenje jih je na svojem begu skozi čas, rešujoč samo sebe, odložilo.

BILI SO - VSAK PO SVOJE - PRETEŽKI ZANJ

Tak je vodilni motiv v Borove Odložene. Življenje, ki nas na begu skozi čas odlaga, je seveda abstrakcija vseh splošnih družbenih in posebnih osebnih silnic, ki krojijo človekovo usodo. Posebne so navadno šibkejšje od splošnih in se jim ali prilagajajo ali pa so v spopadu z njimi. Rezultanta teh silnic, med katere je položeno človekovo življenje od rojstva do smrti, je človekova usoda.

V veliki kovačnici družbene usode nima vsak enakega nakovalca in enakega kladiva. So časi velikih revolucionarnih gibanj in vrenj, ko se posebne osebnostne silnice združijo v nove splošne družbene silnice. V takih časih človek najbolj živo začuti, da je njegova osebna usoda v celoti vtakna v skupno (kolektivno) usodo, njegov osebni boj za obstoj v skupni boj za obstoj, izid tega boja pa je stodstotno odvisen od izida kolektivnega boja.

Tako je bilo v letih 1941-1945. To je bil za nas najbolj usodni čas, ki bi ga brez najtesnejšega združevanja osebnih usod v kolektivno usodo nikoli ne previharili in dosegli tistih družbenih sprememb, brez katerih bi bil naš boj za socializem in humanizacijo naše družbe nemogoč. Ta boj pa seveda še traja, čeprav tiste tesne povezanosti osebnih usod s kolektivno usodo ne čutimo več tako živo, kakor smo jo čutili v času narodnoosvobodilnega boja. Pri prenašanju tradicij tega boja, žal, vse prevečkrat pozabljamo na osnovno vrednoto partizanskega boja - na njegovo etiko. Brez uresničevanja etičnih vrednot revolucije pa ni v nevarnosti samo naša revolucionarna preteklost, ni v nevarnosti samo že doseženo in ustvarjeno, marveč je v nevarnosti tudi naša revolucionarna prihodnost - ustvaritev najbolj humane družbe v človeški zgodovini.

Pojem »odložen« bi rad dojel z vseh vidikov. Tudi sam se že od zdavnaj čutim »odloženega«. Velik del mojih povojnih pesmi je odraz te »odloženosti«. Pesmi za pozabljene so prave tangente k Borovemu romanu. Lahko bi jih prenaslovlili v Pesmi za odložene. Sem bi sodili še cikli Balade iz močvirja, Zaprti vrata, Okamenela samota. Sama bridka lirika, ki so mi jo privarila moja najbolj birdka povojna leta in nad katero sem se dvignil samo z Rapsodijo o splavarjih na ognjeni reki, napisano v vero v tisto življenje, večje in pomembnejše od mojega osebnega, saj je le-tega tisto »življenje, na begu skozi čas rešujoč samo sebe« že zdavnaj »odložilo« na svoje obrobje - v mojo jeseniško samoto. V tej »samoti« (uporabljam izraz nekaterih, med njimi tudi poštenih in dobronamernih ljubljanskih pesnikov) sem prej omenjene cikle pesmi, nastale v obdobju 1954-1962, tudi objavil in jih bralci Zvezarja poznajo iz priloge Listi.

Ta občutja v moji takratni liriki, ki jo zdaj občutim kot tangente ob Borovih Odloženih, saj v epski obliki odražajo prav tisto nezadovoljstvo nad negativnimi pojavi v naši družbi, kakor moja lirika v obdobju 1954-1967, je opazil že pesnik Cvetko Zagorski, ko je leta 1972 v zadnji novembrski številki Nedeljskega poročal o jeseniških Listih.

(se nadaljuje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

V spomin na 5. avgust 1941, ko je bil na Jelovici ustanovljen Cankarjev bataljon, slavijo v Radovljici občinski praznik. Letošnja osrednja svečanost je bila v sredo, 4. avgusta, popoldne, ko je bila v avli osnovne šole A. T. Linhart v Radovljici slavnostna seja skupščine. Poleg delegatov vseh zborov so se seje udeležili tudi predstavniki DPO, delovnih organizacij, SIS, dosedanja občinska nagajenci, prvorborci NOB in delegacije iz pobratenih občin Brus, Svilažnec in Buje ter predstavniki občine Pale pri Sarajevu. Slavnostni govor je imel predsednik skupščine Boris Setina, v kulturnem programu pa so nastopili pevci komornega zbora A. T. Linhart Radovljica, godba na pihala iz Lesc in harmonikarski orkester Glasbene šole. Na zasedanju so podelili osem občinskih priznanj, 11 odklanih medobčinskega sveta ZZB NOV ter 23 knjižnih nagrad učenecem, ki so bili odličniki skozi osemletno šolanje.

Zbor združenega dela skupščine občine Radovljica je na zadnji julijski seji v zvezi s sklepom o uvedbi začasnih ukrepov družbenega varstva v TOZD TIO Lesce ugotovil, da za stanje v tej TOZD del krivde odpade tudi na delovno skupnost strokovnih služb. Zato je sprejel sklep, da ta delovna skupnost izdela operativni program za realizacijo nujnih ukrepov in nalog sanacijskega programa. Za izvršitev vseh nalog sanacijskega programa v TOZD TIO so skupščini občine odgovorni direktor delovne organizacije Veriga Lesce in vodje sektorjev skupnosti strokovnih služb.

Predsedstvo OK SZDL je na osnovi sklepov julijskega zasedanja dalo pobudo vsem vodstvom krajevnih konferenc SZDL v občini, da takoj pričnejo z evidentiranjem možnih kandidatov za delegate skupščin in organov v krajevnih skupnostih. Predlog, ki jih pripravijo KK SZDL, morajo javno objaviti in organizirati razpravo o oblikovanih kadrovske predlogih. Sočasno bodo v KK SZDL ustrezno spremenili statute KS, zlasti kar zadeva število delegatov in organov KS. Volitve delegatov v skupščine KS bodo v decembru 1982.

Na slavnostni seji skupščine občine Radovljica ob občinskem prazniku 4. avgusta, je predsednik občinskega odbora ZZB NOV Radovljica podelil 11 zaslužnim udeležencem NOB priznanja medobčinskega sveta ZZB NOV za Gorenjsko. Ta priznanja so prejeli tudi: osnovna šola dr. Janez Mencinger iz Bohinjske Bistrice, Gozdno gospodarstvo Bled in moški zbor KUD Stane Zagar iz Kroke. Priznanja v obliki medalje z diplomom je medobčinski svet ZZB NOV prvič začel podeljevati lani ob 40-letnici vstaje.

V počastitev 5. avgusta 1941, ko so prvi partizani domačini v Zasipu minirali cevovod hidrocentrale v Piškovci, ki je napajala z električno energijo jeseniško železarno, v krajevni skupnosti Zasip praznujejo krajevni praznik. Letošnja osrednja proslava je bila v soboto, 7. avgusta, v dvorani gasilskega doma, kjer je bila slavnostna seja skupščine in družbenopolitičnih organizacij Zasipa. Ob tej priložnosti so zaslužnim krajanom podelili posebna priznanja. V počastitev praznika so pripravili številna športna tekmovanja.

Krajanje krajevnih skupnosti Lesce se vsakega 28. julija spominjajo tega dne leta 1941, ko je odšlo v partizane na Jelovico 14 fantov in mož, med katerimi je bil tudi pred petimi leti umrl narodni heroj Anton Dežman-Tonček. DPO in svet KS Lesce so se že 1980. leta, ko so zadnjič proslavljali krajevni praznik, odločili, da ga bodo odslej praznovali vsaki pet let. Prva prihodnja proslava krajevnega praznika je predvidena leta 1985.

Po programu sodelovanja med prijateljskima občinama Buje in Radovljica so člani delegacije krajevnih skupnosti Lesce letošnjega 30. maja ob občinskem prazniku Buj na slavnostni seji bujske skupščine podpisali listino o prijateljskem sodelovanju s krajevno skupnostjo Umag. Delegacija KS Umag je svečano podpisala listino na slavnostni seji občinske skupščine Radovljica ob občinskem prazniku 4. avgusta v Radovljici.

V zvezi z opredelitvijo hribovskega kmetijstva v radovljiški občini so se na julijski seji izvršnega sveta zavzeli za dolgoročne cilje razvoja, ki jih načrtujejo uresničiti po programu s postopnimi cilji. O tem bodo razpravljali občani v krajevnih skupnostih, kjer imajo pogoje za razvoj hribovskega in višinskega kmetijstva. Gozdno gospodarstvo Bled je dobilo nalogo, da pripravi načrt revitalizacije kmetijstva in gozdarstva v hribovskem območju. Celotni program mora biti izdelan do oktobra, vseboval pa bo kmetijski del, ki ga bo v sodelovanju z GG Bled pripravila Kmetijsko zemljiška skupnost in gozdarski del, ki ga bo pripravila SIS za gozdarstvo. Program bo vseboval tudi pogoje za vključitev kmetov v sestavo Gozdnega gospodarstva kot proizvodne kooperante.

V prvih petih mesecih 1982 so po podatkih komiteja za družbeno planiranje, in gospodarstvo pri občinski skupščini Radovljica industrijske delovne organizacije proizvedle izdelkov in blaga v vrednosti 3.384.857.000 din, kar je v primerjavi z vrednostjo proizvodnje v enakem obdobju lani za 36,8% več. Največjo rast so imeli v tekstilni industriji — za 72,3% in v predelavi in proizvodnji kemičnih izdelkov za 71%. Letni plan so procentualno najvišje izpolnili v strojni industriji, kjer so dosegli že 45,9% letnega plana, v kovinski predelovalni industriji pa 45,5%. Vse industrijske organizacije v občini so dosegle skupaj letni plan v višini 42%.

V obdobju januar—maj 1982 so organizacije združenega dela v radovljiški občini izvozile na tuja tržišča za 16.553.000 dolarjev blaga in izdelkov, kar je za 17,6% več kot v enakem času lanskega leta. Na konvertibilna tržišča so izvozili za 10.191.000 dolarjev ali 65,9% skupnega izvoza. Letni plan izvoza so v petih mesecih izpolnili v višini 29,2%, na konvertibilno področje pa v višini 21,1%. Razmerje pokrivanja uvoza z izvozom je še vedno dokaj ugodno, saj znaša 1,94, na konvertibilna tržišča pa 1,44 v prid izvoza.

V gospodarstvu radovljiške občine je bilo v prvih štirih mesecih 1982 zaposleno povprečno 10.147 delavcev ali 52 več kot v enakem obdobju lani. Medtem ko je lani znašal povprečni mesečni neto osebni dohodek 9.809 din, je letos od januarja do konca aprila znašalo to povprečje 12.778 din, kar je 30% več kot lani.

Pred kratkim je obiskal radovljiško občino univerzitetni profesor in izvedenec za raziskave in sanacije sladkovodnih voda, rek in jezer dr. Stupher iz ZDA. S predstavniki občinske skupščine, izvršnega sveta, vodnogospodarske skupnosti, društva za varstvo okolja in Bleda, se je pogovarjal o možnostih za uspešno sanacijo Blejskega jezera. Povedal je, da je na osnovi dosedanjih ugotovitev bilo precej odvečnih ukrepov. Po njegovem mnenju je možno ozdraviti jezero z dosti manjšimi sredstvi, kot so načrtovali naši izvedenci. Pohvalno se je izrazil o jezerski nategi, manj pa o pozitivnem učinku dôvoda Radovne.

Skupščina občine Radovljica je na julijskem zasedanju vseh treh zborov razrešila s 1. septembrom 1982 dosedanjega družbenega pravobranilca samoupravljanja Ferda Bema, ki odhaja v pokoj in namesto njega imenovala Janeza Konca, pravnika z Bleda.

Skupščina SR Slovenije je na julijskem zasedanju vseh treh zborov imenovala za namestnika višjega javnega tožilstva

v Ljubljani dosedanje javno tožilko iz Radovljice Marijo Romih.

Poletnih prireditev v starem delu mesta Radovljica, kakor so se spomladi načrtovali in v ta namen pri svetu KS Radovljica ustanovili pripravljalni odbor, očitno letošnjega avgusta ne bo. Razlog za odpoved avgustovskih poletnih prireditev je v nepripravljenosti oz. neadekvatnosti pripravljalnega odbora, ki je sicer izdelal program, ni pa poskrbel za njegovo uresničitev. Tako si bodo radovljiški turisti še naprej krajšali čas po gostilnah ali pa s sprehodi. Se sreča, da imajo v Radovljici muzej in Šivčevu hišo, sicer se gostje res ne bi imeli v mestu kam dati.

Po programu muzejsko-galerijskega odbora pri Kulturni skupnosti Radovljica in v izvedbi muzejev radovljiške občine je bilo v galerijskih prostorih Šivčeve hiše v Radovljici od januarja do junija 1982 postavljenih šest razstav. Razen tega je bila v maju v teh prostorih organizirana proslava dneva mladosti, v juniju večer s slovenskimi književnimi prevajalci ter snemanje nastopa harmonikarskega orkestra Glasbene šole Radovljica za RTV Ljubljana. Razstave v prvem polletju si je v Šivčevi hiši ogledalo 4.758 obiskovalcev, kar je 223 ali 4 odstotke obiskovalcev več kot v enakem obdobju lani.

Zadnje julijsko soboto popoldne je zajelo del Radovljice, Lesce in zlasti kamp na Sobcu močno neurje, ki je prizadelo nekatere posevke, gozdove in tudi nekaj stavb. Posebno močno je divjalo po Sobcu, kjer je bilo več poškodovanih avtomobilov in sotorov. Porušeni je bilo kar 60 dreves in steber daljnovođa, zaradi česar v kampu še v nedeljo dopoldne niso imeli električnega toka. Prizadete turisti je takoj po nesreči obiskal predsednik skupščine občine Radovljica Boris Setina, ki je gostom izrazil obžalovanje. TD Lesce je takoj poskrbelo za nudenje pomoči in odstranitev podrtih dreves.

Vse muzeje v radovljiški občini, to so: Čebelarški muzej v Radovljici, Muzej talcev v Begunjah, Kovaški v Kropi in muzej Tomaža Godca v Bohinjski Bistrici, si je v prvem polletju 1982 ogledalo 41.353 domačin in tujih obiskovalcev. To je kar za deset odstotkov več kot v enakem obdobju lani. Najbolj, kar za 73%, se je povečal obisk v Čebelarškem muzeju, verjetno zaradi izjemno velikega zanimanja šolskih skupin.

Na velik plavalni miting, ki ga je konec julija organiziral ob svoji obletnici Plavalni klub Koper, so povabili tudi mlade plavalce PK Radovljica, razen njih pa še plavalce iz Pule in Rovinja. Po zadnjih uspehih v Radovljici in v Kranju, se je 28-članska skupina radovljiških plavalcev tudi tokrat izredno izkazala, saj je pobrala domača najtežje prvih, drugih in tretjih mest v vseh disciplinah. Prva mesta so v svojih disciplinah osvojili: Tomaž Cilenšek, Jani Janež, Aleš Ježek, Aleš Rebec in Urška Praprotnik.

V počastitev praznika občine Radovljica je SK Murka Lesce v nedeljo, 1. avgusta, dopoldne priredil na Sobcu tradicionalni 9. mednarodni hitropotezni šahovski turnir za vse kategorije šahistov in šahistk. Nastopilo je 46 moških in 3 ženske ekipe in tudi tri ekipe iz tujine. Prvo mesto je osvojila ekipa Domžal, 2. mesto ekipa Celja, 3. mesto Kovinar, oslabiljena domača ekipa Murke je osvojila med 46 še kar dobro 8. mesto. Organizacija turnirja je bila izredno dobra, zahvaljujoč prizadevnim amaterskim šahovskim delavcem iz Lesce in Radovljice.

V počastitev občinskega praznika Radovljice je Konjeniški klub Triglav z Bleda priredil na hipodromu pod Lescami v nedeljo, 1. avgusta, ob lepem sončnem vremenu veliko jahalno dirko. Nastopilo je 52 kasaških konj iz Slovenije in Hrvaške. V skupni uvrstitvi je bil najuspešnejši Josko Krainer z Markizo II iz Krškega, ki je od pokrovitelja dirke, predsednika skupščine občine Radovljica Borisa Setina, prejel pokal. Tekmo si je ogledalo nad tisoč obiskovalcev od blizu in daleč.

EKSPLOZIJA PREBIVALSTVA NA ZEMLJI

Če bo naravni prirastek prebivalstva v svetu samo 1,7%, se bo v 40 letih število prebivalstva podvojilo. V letu 2000 se bo število povečalo na 6 milijard 168 milijonov. Ta podatek je bil posredovan na mednarodni parlamentarni konferenci o razvoju prebivalstva v svetu.

Ameriški strokovnjaki so poudarili, da bo prebivalcev v svetu v naslednjih letih vsako leto za 74 milijonov več: dnevno se bo rodilo 200.000 otrok. Največji porast bo v azijskih deželah. Domnevajo, da je sedaj 975 milijonov Kitajcev, po predvidevanjih pa jih bo v nekaj letih 1,53 milijarde. V Indiji se bo število prebivalcev od 675 milijonov povečalo na 1,64 milijarde. Indija je po številu prebivalstva najbolj bogata dežela. Število prebivalcev se bo v Avstriji, po študiji nekega ameriškega instituta, povečalo od 7,5 milj. na 7,8 milijona, 1,4 milijard ljudi živi v industrijskih mestih. Tako živi v razvitih industrijskih deželah 27,5% svetovnega prebivalstva, 72,85% pa v deželah v razvoju. Zaradi tega oziroma takega razvoja bodo v naslednjih desetletjih nastali zelo težki gospodarski problemi.

PRED KATASTROFO?

Pri tako velikem porastu prebivalstva, se postavlja vprašanje, ali ne gre ves svet nasproti veliki katastrofi. Znanstveniki na to vprašanje ne upajo dati jasnega odgovora. Že v naslednjih treh letih bo velik primanjkljaj v proizvodnji žita povzročil lakoto in smrt milijonov ljudi. V preteklem letu je zaradi nezadostne prehrane umrlo 30 milijonov ljudi mlajših od pet let.

Razdeljeno na kontinente, živi polovica prebivalcev v Aziji. Na drugih kontinentih živi mnogo manjše število prebivalcev. Samo 12% vsega prebivalstva v svetu živi v Evropi, 10% v Afriki, 8% v Latinski Ameriki, 6% v Severni Ameriki in enak odstotek v Sovjetski zvezi.

Letno demografsko poročilo Združenih narodov ugotavlja, da je najdaljša življenjska doba v Islandiji, in sicer dosegajo ženske povprečno starost 75 let, moški pa 73 let. Islandiji sledijo: Japonska, Švedska, Norveška, Nizozemska, Danska, Izrael, Švica in Ciper. V večini afriških dežel znaša povprečna življenjska doba manj kot 50 let. V 21 deželah sveta znaša življenjska doba od 40 do 49 let, v devetih deželah pa prek 50 let.

Pol milijona let je moralo preteči, da je bila na zemeljski obli milijarda prebivalcev. To je bilo leta 1800. Danes zadostuje deset let, da se število prebivalstva zviša za eno milijardo. Danes rojeni otroci bodo verjetno dočakali, da se bo število prebivalcev na zemlji potrojilo.

Demografska prognoza se glasi: 3,5% zvišanje števila prebivalcev po meni podvojitev v 20 letih, 2,5% v 28 letih, 2% v 35 letih in 1% v 70 letih. Seveda število prebivalcev ne raste povsod enako. Zelo verjetno je, da bodo naslednje generacije živele bolj udobno kot danes, vendar bodo za to potrebne korenite spremembe. Če bodo bogate dežele menile, da je pomembno samo to, da se dviga le njihov življenjski standard, bodo razlike še poglobljale. Angleška strokovnjakinja za proučevanje razvoja prebivalstva Barbara Ward meni, da bodo ljudje tretjega sveta zapadli v nepojmljivo stisko in nemogoče življenjske razmere, če bodo bogate dežele zadrževale normalni razvoj gospodarstva in v tej smeri ničesar naredile. Temu bo seveda sledila brezposelnost, socialni neredi in upori proti nepošteni delitvi in izločanju ter omejevanje industrijskih

surovin. Ob takem stanju vse te tegobe ne morejo izostati.

LAKOTA

Že danes polovica človeštva stalno trpi lakoto. 70 milijonov ljudi umira zaradi podhranjenosti. Prebivalstvo v deželah v razvoju se povečuje povprečno 2,7% letno, njihove življenjske potrebe pa samo za 1%. Ena tretjina brezposelnih je iz tretjega sveta in že danes nima nobene zaposlitve. To število se bo v naslednjih letih povečalo na 300 milij. ljudi. Samo v Indiji se število brezposelnih dnevno poveča za 6000 ljudi. 20 milijonov ljudi, ki so dokončali šolsko obveznost, bo v tretjem svetu iskalo iz te revščine svojo rešitev. Še težji problemi se kopičijo zaradi prenaseljenosti, lakote, izkoriščanja surovin in onemogočanja biološkega ekonomskega ravnotežja.

Prenaselnost je posledica velikega napredka medicine. Vedno več ljudi preživi kritična leta po rojstvu, vedno več ljudi dosegajo večje starosti. Če nečemo, da se človeštvo samo uniči, moramo poiskati izhod iz te zagate. Nujno je treba doseči zniževanje rojstev in tako zmanjševanje porasta števila prebivalstva. Število rojstev otrok bi bilo treba predvsem zmanjšati v tretjem svetu, posebno v Indiji, Afriki in Južni Ameriki. Novorojenim pa je treba omogočiti, da bodo dobro hranjeni in zdravi, za žene pa doseči večjo emancipacijo.

Z drugimi besedami: Z BOLJSO PREHRANO, BOLJSO ZDRAVSTVENO NEGO IN SKRBSTVOM MORA V TRETJEM SVETU OSTATI PRI ŽIVLJENJU VEČ OTROK. Družine naj bi bile manjše, ker bi se tako zmanjšala tudi sedanja beda in revščina tretjega sveta.

ODPOVED IN DISCIPLINA

V mnogih deželah tretjega sveta velja Kitajska za primer, kako so

ljudski-politični problem začeli reševati z vso resnostjo. Tako je ljudska republika Kitajska s humanimi sredstvi v diktaturi predvidela humano pot ljudskega razvoja. Metoda se je glasila: »odpoved in disciplina.« V začetku 60 let so predvidevali idealno družino s štirimi člani (starši in dva otroka, ne glede na spol otrok).

Od poroda do poroda mora preteči vsaj pet let. Pri več otrokih dobijo starši od občine kritično oceno.

Zrellost za poroko so določili za moške 28 let, za ženske 23 ali 25 let starosti. Planiranje družine je izvedeno v velikem obsegu. Medicinske potrebe, varovalne potrebe in splov so brezplačni. Sistematično se borijo proti nepismenosti. Vse to namreč vpliva na zniževanje rojstev.

Socialna varnost je tudi za ljudi v starosti urejena, enako tudi odvisnost staršev od otrok. Brez dvoma mora biti kitajski primer šola za tretji svet.

HUDIČEV KROG

Naš svet se je znašel zaradi prevelikega porasta prebivalstva v veliki revščini. Če se bo to povečanje nadaljevalo v takem obsegu, manj bo možnosti za nove zaposlitve, večje bo število lačnih in brezposelnih. Kolikor bolj bo človeštvo zapadalo v bedo, toliko hitreje se bo razmnoževalo. Proučevanja so pokazala, da je samo pri določenem življenjskem standardu in pri določenem gospodarski moči možna vamost in neodvisnost ter da se prevelika rast prebivalstva zniža.

Dvig življenjskega standarda revnih bo mogoče le, če bodo narodi z razvito industrijo in visokim standardom začeli deliti svoje bogastvo tudi z revnimi, nerazvitimi.

(Tekst dr. Elizabeth Preiner je iz nemščine iz revije avstrijskih sindikatov za kovinsko-rudarsko in energetsko industrijo »Solidaritet«, junij 1981, z delnimi okrajšavami prevedel Jože Rozman.)

S kmečke ohceti na Bledu (Foto B. Blenkuš)

ŠTIPENDIJE IZ ZDRUŽENIH SREDSTEV

Samoupravni sporazum o štipendiranju učencev in študentov ureja celotno štipendiranje politiko, tako kadrovske štipendiranje kot štipendiranje iz združenih sredstev.

Skupni razpis kadrovskih štipendij, ki je bil objavljen v Delu 16. in 17. februarja 1982, je bil v časopisu Glas za področje Gorenjske že trikrat dopolnjen s spremembami, v katerih so nekatere organizacije razveljavile štipendijske razpise, mnoge pa povečale. Tako so prinesle spremembe Gorenjecem v skupnem številu skoraj 100 novih štipendij.

Razpis štipendij iz združenih sredstev za šolsko leto 1982/83 je bil objavljen 13. aprila 1982, medtem ko so bile prednostne usmeritve in programi sprejeti na drugi seji skupščine občinske skupnosti za zaposlovanje 29. junija letos. V zvezi s tem razpisom želimo posredovati nekaj najpomembnejših informacij.

RAZPIS VELJA DO 5. SEPTEMBRA 1982!

KDO LAHKO ZAPROSI ZA ŠTIPENDIJO IZ ZDRUŽENIH SREDSTEV?

Za štipendije iz združenih sredstev lahko zaprosijo kandidati, katerih mesečni dohodek na družinskega člana v letu 1981 ni presegel 6.272 din (vključena sta tudi otroški dodatek in katastrski dohodek).

Za štipendijo lahko zaprosi samo tisti učenec in študent, ki dokaže, da se je prijavil za kadrovske štipendije, če je bila razpisana za njegov program oziroma šolo.

Za štipendije iz združenih sredstev lahko zaprosijo le kandidati, ki imajo stalno bivališče v jeseniški občini.

Prednost pri podelitvi štipendij iz združenih sredstev, za katere največkrat slišimo, da so solidarnostne štipendije, bodo imeli kandidati v šolah, ki niso suficitarne, ki živijo v slabših materialnih pogojih in imajo boljše šolski uspeh. Ta merila so sprejeli na zadnji seji skupščine občinske skupnosti za zaposlovanje.

SEZNAM SUFICITARNIH POKLICEV V ZVEZI S PODELJEVANJEM ŠTIPENDIJ:

POKLIC	STOPNJA ZAHTEVNOSTI
avtomehanik	IV
kemijski laborant	III, IV
krojač	III, IV
frizer	IV
prodajalec	III, IV
poslovni manipulant	III
ekonomski tehnik	V
administrativni manipulant	III
administrator	IV
upravni tehnik	V
vzgojitelj	V
kemijski tehnik	V
gradbeni tehnik	V
medicinska sestra	V
likovni tehnik	V
predmetni učitelj - angleščine	VI
biologije	VI
zemljepisa	VI
zgodovine	VI
socialni delavec	VI
specialni pedagog	VI
višji zdravstveni tehnik	VI
višji upravni delavec	VI
profesor angleščine	VII
diplomirani biolog	VII
diplomirani geograf	VII
diplomirani umetnostni zgodovinar	VII
diplomirani psiholog	VII
diplomirani sociolog, politolog, novinar	VII
diplomirani pedagog	VII
likovni umetnik	VII
diplomirani inženir arhitekture	VII

Novi prosilci, ki se izobražujejo ali se bodo začeli izobraževati za omenjene poklice, bodo obravnavani po posebnih kriterijih glede na učne uspehe in materialni položaj:

dohodek na člana družine	učni uspeh za prve letnike	učni uspeh za ostale letnike - najmanj
5.001 ali več	5	4 oz. 8,7
4.501 do 5.000	4	3 oz. 8,0
3.500 do 4.500	3	3 oz. 7,3
manj kot 3.500 ne glede na uspeh!		

KDO LAHKO ZAPROSI ZA RAZLIKO H KADROVSKI ŠTIPENDIJI?

Za razliko h kadrovske štipendije zaprosi lahko tisti, ki prejema kadrovske štipendije, pa je njegov materialni položaj tak, da mu osnovna kadrovska štipendija ne pokrije tistih stroškov šolanja, ki jih po merilih samoupravnega sporazuma o štipendiranju pokriva družba. Osnovno merilo je, da mesečni doho-

dek na družinskega člana v letu 1981 ni presegel 6.272 din.

Dodatni kriteriji, od katerih sta odvisna upravičenost in višina razlike, so vezani na stopnjo šolanja, na vožnjo, na bivanje v drugem kraju med šolanjem, ne vključujejo pa dodatkov, ki jih dobiva kandidat od kadrovskega štipenditorja za boljše uspešnost in deficitarnost programa oziroma usmeritve. Menimo, da je še nekaj takih kadrovskih štipendistov, ki te pravice niso uveljavili, saj je v preteklem letu dobivala razliko iz združenih sredstev le dobra desetina kadrovskih štipendistov.

Na koncu bi rada omenila še podatek, da razpisana višina 6.272

din ne velja za vse kandidate. Srednješolci, ki se šolajo v kraju bivanja, imajo s samoupravnim sporazumom priznane tako nizke življenjske stroške, da jim štipendija v mnogih primerih ne pripada. Niso še poznani vsi potrebni podatki, zato ne moremo navesti konkretnih višin. Nove višine življenjskih stroškov bo sprejela skupščina podpisnikov samoupravnega sporazuma v začetku septembra enotno za vso Slovenijo.

Razpisani rok, 5. september, se hitro približuje, zato obveščamo kandidate, naj čimprej zberejo potrebno dokumentacijo, ki jo sprejema strokovna služba občinske skupnosti za zaposlovanje Jesenice, Titova 73. Tam boste dobili tudi ostale informacije.

Francka Thaler

SREČANJE PRVIH JESENIŠKIH BORCEV PRI PSNAKU

Ob 41-letnici prve borbe jeseniške čete na Obranci na Mežakli je Skupščina občine Jesenice tudi letos za udeležence te bitke organizirala srečanje pri PSNAKU v Zgornji Radovni, kjer je tudi spominska plošča kurirjem G-8, da obudijo spomine na pretekla leta.

Poleg nekaterih udeležencev te prve borbe: Staneta Kersnika-Jelovčana, Mirka Frankiča-Tilna, Mici Thaler-Zupan, Marije Burnik, Romana Stana in Franceta Božiča, so se srečanja udeležili tudi sekretar medobčinskega komiteta ZKS Kranj Stefan Nemec, predsednik sindikata Železarne Stefan Šterbič, sekretarka občinskega komiteja ZKS Albina Tušarjeva in jeseniški prvoborci.

Udeležence srečanja je v imenu skupščine občine pozdravil predsednik skupščine Franc Brelih, ki je v svojih pozdravnih besedah obudil spomine na takratne čase in poudaril, da so bile Jesenice žarišče naprednega in revolucionarnega gibanja in da so z jesenic revolucionarne niti vodile tudi v druge gorenjske kraje.

Za svoj občinski praznik so si občani Jesenic izbrali 1. avgust. Na

ta dan sta leta 1941 padla prva jeseniška partizana Ferdo Koren in Viktor Arzenšek. Delavca, komunisti. Bila sta prvi žrtvi pod izdaje. Prodaj jih je Koritnik z Javornika za judeževke marke.

Mežakla in Pokljuka, pa Črni vrh in Karavanke so bile partizansko zaledje. Spomini nas popeljejo med prve aktiviste iz Podmežakle, Kočne, Save, Blejske Dobrave, Javornika, Plavža, Koroške Bele in Javorniških rovtov. Med tiste tihe ljudi, ki so prispevali velik delež osvobodilnemu gibanju. In prav v tem je bila veličina našega boja, je dejal prvoborec Slovenko, ki se je v imenu vseh udeležencev Skupščini občine Jesenic zahvalil, da so taka srečanja ob občinskem prazniku vnešena v program praznovanja.

aR

KANČEK ZA TURIZEM

TURISTI PA KAR NAPREJ?!

Srečni smo lahko, ker živimo v deželi pod Triglavom, kjer oko lahko vsak hip zaznava razigranost in pisanost matere narave: od zime, ko sneg pobeli vrhove in narava tiho počiva, do pomladi in prek poletja, ko cvete nešteto gorskih rož, pa tja do jeseni, ko z drevja pade zadnji orumeneli list in potem se igra narave spet ponovi.

V naših dolinah je toliko koticov, ki so res čudoviti in novemu popotniku skriti. Od prelepe doline Vrat s slapom Peričnik in modro Bistrice do pogleda na vrhove Julijcev, pa Radovno, kjer je pomladi na tisoče »modrih srajčk« in doline Krme. Vse te lepote nam je podarila mati narava, toda mi jih ne znamo izkoristiti.

Sedaj, ko je turistična sezona na vrhu in drvi mimo naših vasi vsak dan tisoč »jeklenih konjičkov« proti Jadranu, bi se gotovo kdo rad za nekaj časa ustavil in pogledal Peričnik ali opazoval naše lepe gore. Toda le malo turistov, ki se vozijo mimo, ve, da ima naša vas tako zanimive koticke.

Zato bi lahko turistično društvo postavilo table - kažipote, na katerih bi bil naslikan Peričnik in Vrata

ter bi turiste vabili v lepe kraje. Te kažipote bi morali postaviti ob glavni cesti in najbrž ne bi manjkalo turistov, ki bi z veseljem opazovali naše lepote ter jim bi bilo bolj všeč kot v kakšnem hrupnem letovišču. Toda to so do zdaj le sanje!

Mogoče se turistično društvo boji, da bi naša vas potem postala hrupna in onesnažena? Mogoče je to RES?

Ali pa si želimo, da bi ostale naše lepote skrite pred številnimi turisti in čiste še dolgo let naprej, pa čeprav se samo slab kilometer proč v poletnih mesecih vijejo dolge kolone avtomobilov iz vse Evrope. Prav gotovo bi kdo rad prislulni bučanju Peričnika in samoti ob gledanju gora, planinskih rož in živalstva v kraljestvu Julijcev?!

Tomaž Pšenica

ŠE NEKAJ ZA VRTIČKARJE

Ker je zanimanje za vrtičkarje vedno večje, naj povemo, da je zemljišče, ki ga je letos v krajevni skupnosti Plavž železnica namenila za vrtičke, v glavnem razdeljeno in to med prosilce, ki so se prijavili v jeseni lani. Prostor je odmerjen 75 prosilcem, šestnajstim pa se ga bo razdelilo v kratkem. Te zadnje površine v bližini izliva Jesenice v Savo namreč niso najboljše in se čaka, da bi kje začeli z izkopom in dobro zemljo navozili na vrtičke.

Zaradi pomanjkanja investicijskih sredstev pa tega pred pomladjo verjetno ne bo. Zato se je vsem, ki so jim bili odmerjeni vrtički, svetovalo, naj vzamejo humus med ograjo Dinosa in že urejenimi vrtički. Mnogi so ga tam že spomladaj dobili, precej humusa pa je še ostalo in ga bo treba samo presejati in prepeljati na vrtičke.

Dan je bil tudi predlog, da bi med vrtičke in cesto postavili ograjo. Ker pa bi to zahtevalo precej dela in sredstev, je bilo predlagano, da bi bilo na tem prostoru najboljše in tudi najlepše posaditi živo mejo. Zato so člani komisije za vrtičkarstvo prepeljali odrezke žive meje, ki jo je vrtnar Železarne obrezal ob poslopju nekdanjega IBM. Te vejice so po nasvetu vrtnarja odrezali na ustrezno dolžino in jih vsadili. Do

jeseni prihodnjega leta bodo pograle korenine, nato pa bodo sadike dobili vrtičkarji, da jih bodo posadili ob cesti. Z leti bo tu zrasla lepa, zelena živa meja, ki bo ograjala vrtičke od ceste. Komisija za vrtičkarstvo bo posrbela za ustrezen strokovni nasvet ob saditvi, tako da bo živa meja na vsej dolžini (približno 400 metrov) enaka. Zaradi izgleda se vrtičkov ne bo še posebej ograjevalo.

O tem je bil vsak uporabnik vrtička obveščen, ko je podpisal pogodbo. Seveda pa bodo morali prebivalci Loga Ivana Krivca paziti, da ne bodo semkaj več vodili koz na pašo in da kokiši ne bodo več hodile čez železnico ter cesto proti Savi. Če tega ne bodo sami uvideli, jih bo treba ustrezno pisno opozoriti.

B. B.

Graničarja Radisav Djurdjević in Goran Medić s psom Hejom pri izvrševanju dolžnosti

OB 15. AVGUSTU — DNEVU GRANIČARSKIH ENOT JLA KARAVLA BELCA MED NAJBOLJŠIMI

Zaradi doseženih rezultatov pri izvrševanju graničarske dolžnosti, reda in discipline ter moralno-politične enotnosti vojaški kolektiv karavle Belca že dalj časa zavzema vodilno mesto.

Med vojaškimi kolektivi graničarskih karavil, katerim poveljuje Milomir Novaković, s svojimi delovnimi rezultati nedvomno izstopa karavla Belca, ki jo vodi Mirko Smiljić. To je čvrst vojaški kolektiv, so nam rekli pred odhodom v predpostavljeno poveljstvo, to je kolektiv, ki ne pozna odmora, plime in oseke, kolektiv, ki kljub slabšim nastanitvenim pogojem v dotrajani zgradbi, kot jih imajo drugi, dosega izredne uspehe pri vojaškem usposabljanju in vzgoji. Njegovi uspehi se ne prestopajo stopnjujejo. To se opazi tudi ob prvem srečanju z graničarji, v njihovem dojemanju obvez, pri izvrševanju dolžnosti, v izjemni skromnosti, pozornosti drug do drugega, medsebojnem zaupanju, ki je na visoki stopnji. To se vidi že na pragu njihovega drugega doma po redu, snagi...

KOMUNISTI — JEDRO USTVARJALNOSTI

Ključ uspeha je po mnenju starešine Smiljića v ljudeh, v dobrem poznavanju osebnosti in v razumevanju osebne problematike vsakega posameznika. V poznavanju nagnjenosti, delovnih kvalitiet, usposobljenosti, psihofizične vzdržljivosti in drugih kvalitiet slehernega člana graničarskega kolektiva. Vse to mora starešina dobro poznati, da lahko uspešno in postopno uvaja novince v graničarske dolžnosti, da lahko uspešno kombinira patrulje s starejšimi, bolj izkušenimi, da se vojaški-graničarji, ki pridejo v karavlo, čim prej navadijo na nove pogoje, ki se v mnogočem razlikujejo od standardnih, kasarniških. S takim delom in prenašanjem lastnih izkušenj na mlade se ustvarja posebna atmosfera, medsebojno zaupanje, krepi vojaški kolektiv in njegova vloga pri vojaškem usposabljanju in vzgoji.

Starešina Smiljić s svojim vztrajnim in vsestranskim delom v vsem tem tudi uspeva. Iz vsake generacije graničarjev oblikuje čvrste vojaške kolektive. Pri tem delu porabi veliko svojega prostega časa in mnogočemu se mora odreči, toda za to, pravi, mu niti malo ni žal. »Vesel sem, kadar vidim svoje graničarje, kako vestno opravljajo svoje delo, kako veseli gredo na dolžnost in kako se s petjem vračajo s patrulje...« In tako požrtvovalno iz dneva v dan Mirkovi graničarji budno čuvajo mejo naše domovine visoko na obronkih Karavank. Kako se besede ujemajo z dejanji, o tem govori njihova usposobljenost in ocene njihovih predpostavljanih ob vsakem obhodu ali kontroli.

Mirko Smiljić

Starešina Mirko Smiljić, rojen v bosanskem mestecu Tesliću, ima za seboj že dvajset let graničarskega staža. Pravzaprav je njegova celotna vojaška kariera povezana z graničarstvom in varovanjem meje v slovenskih gorah. »Tu sem začel in tu bom končal svoje starešinstvo. Rad imam to delo, za njega sem se odločil in me veže z vsem žarom, čeprav je to naporno in odgovorno delo,« nam je dejal Mirko. Čeprav je relativno mlad, vendar z velikimi graničarskimi izkušnjami, je tovariš Smiljić že osem let starešina kolektiva karavle na Belci.

»Vidite, kako je karavla vpeta med strmine teh gorskih planin, mimo nje pa teče bister potok, čist kakor biser, s čudovitimi slapovi. Rad imam te gorenjske predele, še posebno v jeseniški občini in niti meni, niti mojim tovarišem vojakom - graničarjem ni težko se vzpenjati po teh skalnih predelih. Premagovati moramo velike razlike v nadmorski višini in seveda tudi v temperaturi; tu je sredi poletja prijeten svež zrak, pozimi pa veliko snega. Toda vse se lahko prenese, če se hoče in če delo opravljaj z voljo. Ne občutim utrujenosti kljub takemu terenu niti po nekajurni hoji po teh planinskih masivih, ker gre za odgovorno izvrševanje graničarskih nalog,« pripoveduje Mirko in z nasmehom poudari, da graničarske dolžnosti ne bi zamenjal za nobeno drugo.

Ko smo ga zaprosili, da nam pove, kje je skrivnost njihovih uspehov, da je njegov vojaški kolektiv vedno v ospredju in na čelu najboljših, da sleherni graničar tako natančno v vsakem času pozna svoje obveze in naloge, da v primeru bolezni ali odsotnosti ni vprašanje prostovoljne

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

PONOVO KREDARICA

Delavci Gradbinca na Kredarici učinkovito posodablajo Triglavski dom, mi v Dolini pa smo zaradi njega sprožili načelno polemiko.

Triglavski dom na Kredarici je postal predmet posebne pozornosti. V načelni polemiki: stabilizacija da ali ne, je posodobitev tega skoraj devetdeset let starega objekta na nedrži Triglava obravnavana kot tipičen primer rahljanja borbe proti inflaciji. »Zaradi pomembnosti zadeve«, kot se glasi prispevek v Železaru z dne 29. julija 1982, se ponovno oglašam.

Stabilnost in dinamična rast gospodarstva pomenita, da se poraba usklajuje s proizvodnjo. Mi se zlasti zadnjih deset let nismo držali tega, od prazgodovine veljavnega načela in z zadolževanjem v tujini prehitevali zdravo rast proizvodnih zmogljivosti, širili investicijsko, družbeno in osebno porabo ter dvigovali življenjsko raven v nezasluženi okvir. Kredit je lahko oplojevalec ustvarjalnega dela, če pa odpove zavest, da ga je potrebno vračati, je potuha, ki nikoli ni dobra. Drugi, ker nam ne zaupajo več, so nas spametovali in sedaj, hočeš ali ne, račune je potrebno poravnati za nazaj. Ne bo pa prek naših moči vrniti dolgove, ki so se nam desetletja kopičili. Velik dogodek za Jugoslavijo bo takrat, ko nam dolgi v tujini ne bodo več rastli, krivulja gibanja zadolženosti pa se bo končno prevesila navzdol. Izvoz in selekcioniranje uvoza, ne pa novi dolgi za poravnavo starih, sta edini izhod za odpravo naših obveznosti v tujini. To pomeni, da je investicijsko, splošno, skupno in osebno porabo potrebno znižati in tako pridobljeno blago ter storitve nameniti izvozu.

Uspeha stabilizacije ni mogoče iskati v zmanjševanju proizvodnje,

S SEJE KOMISIJE ZA VERSKA VPRAŠANJA

V petek, 6. avgusta, je imela sejo komisija za verska vprašanja pri občinski konferenci SZDL Jesenice. Obravnavala je vlogo župniškega urada v Breznici, ki prosi za pridobitev dovoljenja za zbiranje prostovoljnih prispevkov za popravilo strehe zvonika v Selu, ki ga je 20. maja letos požgala strela. Cerkev je pod spomeniškim varstvom in je potrebna čimprejnejša popravila, da ne bi nastala nova, še večja škoda. Župniški urad sporoča, da bodo dela veljala približno 50 tisoč din, 30 tisoč din bo dala stolnica v Ljubljani, 20 tisoč pa predvidevajo, da bodo zbrali od prebivalcev.

Komisija je vlogo župniškega urada podprla s pripombo, da se v odločbo, ki jo bo izdalo tajništvo za notranje zadeve SOB Jesenice, navede rok zbiranja in da se ob zaključku sporoči, koliko sredstev je bilo zbranih.

Seja je bila sklicana nekoliko kasno, ker je imel v času, ko je vloga prispela, predsednik komisije dopust in ga ni bilo na Jesenicah. B.B.

AKTIVISTI RDEČEGA KRIŽA ŽE V AKCIJI

Kakor smo že poročali, bo letošnja prostovoljna krvodajalska akcija na Jesenicah potekala od 6. do vključno 13. septembra, in sicer vsak dan, razen sobote in nedelje od 6. do 14. ure v prostorih Delavskega doma na Jesenicah.

Aktivisti Rdečega križa so že pričeli s svojo aktivnostjo pri pridobivanju novih prostovoljnih krvodajalcev, že večkratni krvodajalci pa se tudi že pripravljajo v svojih organizacijah združenega dela oziroma krajevnih skupnostih.

Vedno več je tistih, ki se zavedajo, da je kri nenadomestljivo zdravilo, ki je rešilo že mnogo življenj porodnicam, ponesrečencem in drugim bolnikom in da se lahko zgodi, da jo bodo kdaj potrebovali tudi sami ali njihovi najbližji.

saj bi nas to pripeljalo do zniževanja produktivnosti in do dodatnega vira inflacije. Tudi kmet, ko je zadolžen, naprej pridno seje, žanje in kosi. Tudi pri zmanjševanju brezposelnosti nimamo prostora, zato sta dinamična rast in prestrukturiranje proizvodnje s povečanjem izdelave blaga za izvoz edina alternativa. Tudi to ima svoje meje, zato bo gibanje produktivnosti dela tudi v prihodnje močno odvisno od proizvodnje za domači trg. Tudi če bi 30% blaga in storitev plasirali v tujini, bi še vedno 70% proizvodnje ostalo domačemu trgu. Med temi izdelki so tudi gradbeni material, gradbene storitve ter drugi izdelki investicijske porabe. V zvezi s stabilizacijo se zato ne smemo spraševati: proizvodnja da ali ne, temveč katera in komu sme biti namenjena.

Ko je skupščina SR Slovenije julija letos obravnavala udeležbo naše republike pri finansiranju investicijskih in drugih naložb za zimske olimpijske igre v Sarajevu leta 1984, so delegati predlog, sicer verjetno z nejevoljo, sprejeli. Ne spuščam se v dimenzije in usodo teh naložb, upravičeno pa dvomim, da bodo progo za bob in druge drage naprave pomagale stabilizaciji. Jugoslovani radi prirejamo velike mednarodne prireditve, zato pravijo, da imamo mi draga svetovna prvenstva, Nemška demokratična republika pa svetovne prve. V primerjavi s Triglavskim domom je razlika v tem, da mi gorsko postojanko prilagajamo razvitosti gorništvu, ne pa narobe.

Kam in kako investirati, postaja vse bolj odgovorno dejanje, citira pisec omenjenega prispevka in iz njegove vsebine je možno razbrati, da v Triglavski dom ne. Ugotoviti je vendar potrebno, da se je posodobitev te visokogorske postojanke pripravljala že od leta 1974, da je bila večkrat potrjena na zborih planincev, da so ljubitelji gora že pred leti žrtvovali svoja sredstva, ki jih je inflacija zatem nepošteno zdecimiral, da je bil prvotni projekt prilagojen času in kraju in da so delegati družtev na 15. skupščini Planinske zveze Slovenije 14. novembra 1981 z določitvijo načina zbiranja sredstev projektu dali prednost.

Že v prispevku »Preiskusni kamen«, objavljenem v Železaru 22. julija 1982, sem povedal, da je pri projektu Triglavskega doma najtežje zbrati toliko sredstev, kot jih posodobitev oz. povečanje potrebuje in po izgradnji ostati brez dolga. Zbiranje sredstev poteka na razne načine. Z odstopanjem in združevanjem denarja in obveznic organizacij združenega dela, delovnih skupnosti in drugih, s podarjanjem umetniških del, s sodelovanjem obrtnikov, z darovanjem občanov, s prodajo nalepk, plakatov, markic, razglednic in raznih spominkov, z organizacijo loterije in z zbiranjem sredstev pri izseljencih, delavcih na začasnem delu v tujini in zamejcih. Kot dokaz, da akcija Triglavski dom ni samo stvar slovenskega narodnostnega ponosa, bodo za to gorsko postojanko ob plačevanju članarine vsi jugoslovanski planinci kupovali tudi markice, namenjene Triglavskemu domu. Ponoviti moram, kar sem že v zadnjem prispevku povedal, da investitor doma na Kredarici nima nobenih privilegijev in špekulacij z obveznicami. Obveznice tudi v poseti gradbenega odbora za Triglavski dom ne bodo prej dosepele in vnovčljive kot druge, dobrodošle pa so tudi take s poznejšo dospelostjo za poravnavo anuitet in obresti od premostitvenega in blagovnega kredita.

V triglavskem pogorju je šest planinskih postojank, ki jih upravlja šest planinskih društev. Sodelovanje med njimi je dobro. Tri postojanke: Staničev dom, Triglavski dom in Aljažev dom so v občini Jesenice in vse v katastrski občini Dovje. Prvo

Železarski globus

JAPONSKA

Tudi v preteklem fiskalnem letu, ki je bilo zaključeno letos 31. marca, so japonske železarne izvozile največ svojih izdelkov v ZDA. Skupen izvoz japonske železarske industrije je dosegel v tem obdobju 29,5 milijona ton raznih izdelkov, kar je za 0,5% manj kot v predhodnem letu. V ZDA je bilo prodano od te količine 6,07 milijona ton ali 20,6%. Drugi največji odjemalec je bila LR Kitajska z 2,27 milijona ton ali 7,7%. Na tretjem mestu je bila Saudska Arabija in nato še Sovjetska zveza, Južna Koreja in Tajvan.

upravlja Planinsko društvo Javornik-Koroška Bela, drugo Planinsko društvo Ljubljana-matica, tretje Planinsko društvo Dovje-Mojstrana. Gorske kočje ali domovi, pogoj obstoja in nadaljnega razvoja gorništvu, so težka bremena za planinska društva in posamezne planince, ki jih upravljajo in vzdržujejo.

Razumevanje za posodobitev naše najvišje gorske postojanke je veliko, tako v združenem delu kot pri posameznikih. Namen tega prispevka ni naštevanje darovalcev, povem naj, da je med njimi rekord IBI Kranj s prispevkom obveznic, vnovčljivih leta 1983 in 1984 v vrednosti 10.000 din na zaposlenega. Gorenjski tisk je podaril 97.200 krasnih barvnih razglednic, Termika pa bo ob sodelovanju TGA in Impola pokrila objekt. Na Triglavskem domu se slovenska domoljubna zavest ponovno kuje. Lakota ni rešitev stabilizacije, reši jo lahko le spodbuda ustvarjalnemu delu. Na nedrjih očaka Triglava naša solidarnost in vzajemnost poganjata ustvarjalnost, ki bo ponos združenega dela in zavednih ljudi.

Gregor Klančnik

TEKMOVANJE HARMONIKARJEV NA POKLJUKI 29. AVGUSTA

Letošnje tekmovanje harmonikarjev na Pokljuki pod geslom POZDRAV S PLANIN bo v nedeljo, 29. avgusta. Na tekmovanje bodo nastopali izključno amaterji na diatoničnih harmonikah, in sicer z eno izvirno narodno pesmijo in eno partizansko melodijo.

To tekmovanje, ki ga organizira Turistično društvo Pokljuka, stopa že v drugo desetletje in že pomeni tradicijo Pokljuke. Pokroviteljstvo nad prireditvijo sta prevzela: za partizansko pesem domičilni odbor Prešernove brigade, za narodno pesem pa tovarna glasbil Melodija Mengeš.

Tekmovanje s pričetkom ob 10. uri bo na običajnem prostoru ob gostišču Ob tabornem ognju.

SREČANJE VEZISTOV JESENIŠKO-BOHINJSKEGA ODREDA

V nedeljo, 15. avgusta, bo na Vogarju prvo srečanje borcev NOV. članov voda za zveze Jeseniško-bohinjskega odreda. Udeleženci bodo tja odšli v glavnem s prvim jutranjim vlakom, ki odhaja z Jesenic ob 6.20, od Bohinjske Bistrice do Stare Fužine pa se bodo peljali z avtobusom. Srečanje so pripravili zaradi oživljanja nepozabnih toplih in tovariških odnosov, ki so vladali v času NOB v tej enoti za zvezo. Če bo ta dan dež, bo srečanje naslednjo nedeljo.

B.B.

OB 40-LETNICI SMRTI PISATELJA, PESNIKA IN REVOLUCIONARJA TONETA ČUFARJA

»V plazu, ki ga je vihar v teh letih sprožil, bodo zasuti milijoni, od Slovencev pa tisoči. Vendar, narod bo ostal in končno na tej lepi zemlji vendar enkrat zadihal in zaživel tako, kakor zasluži. Želim le, da bi vidva uživala nekaj let tega življenja. Če katerega nas ne bo — Joža menda že ni — vedita, da nismo živeli zaman. Da smo bili tam, kjer mora biti sin dobre, trpeče slovenske matere in vedno zavednega slovenskega očeta. To naj vaju pomiri. Vem, težko je, toda prijetna je zavest, da je človek sam nekaj dal za lepšo bodočnost: svojo lastno kri...«

Slutnja, ki jo je pisatelj, pesnik, publicist in revolucionar — komunist TONE ČUFAR izrazil v zadnjem pismu svojim staršem, ki nosi datum 9. avgust 1942, torej dan prej preden so ga karabinjerji odpeljali iz taborišča Gonars v Italijo v Ljubljano, je lebdela v njegovi podzavesti. Čeprav je bil interniran pod ilegalnim imenom Karel Strukelj, je vseh šest tednov v taborišču čutil, da mu grozi izdajstvo. Slutnja ga ni varala, kako bi sicer vedeli, da je pristojni na Gorenjsko in ravno v skupini, ki so jo omenjenega dne odpeljali v Ljubljano, so bili samo taboriščniki, pristojni na Gorenjsko in oficirji bivše jugoslovanske vojske.

Po izločitvi oficirjev so naslednjega dne, 11. avgusta, preostalih enajst po dva in dva skupaj vkleleni naložili na tovornjak, Čufar kot zadnji je bil vklelen sam. V skupini je vladala velika negotovost, ali jih peljejo na strelišče kot talce ali... Toda tovornjak je zavil proti tedanji italijansko-nemški meji in vsem je bilo jasno, da jih bodo izročili Nemcem. Pri izstopanju s tovornjaka je v Čufarju dozorela odločna misel za beg, ki je v njem tlela že v Gonarsu, kajti bil je v grupi, ki je kopala rov za pobeg in ki so jo vse navedene okoliščine stopnjevale. Na takratni meji v Sentvidu se je v vklelenimi rokami pognal v beg po polju proti bližnjemu hrču, toda po okrog osemdesetih metrih je obležal pod strelo.

Tako je umrl pisatelj in komunist, človek blagega in plemenitega srca, ki je imel kot pisatelj še velike načrte in še mnogo neizpelnih pesmi. To je napisal tudi v že omenjenem pismu staršem:

»Kmalu bo svet gledal nazaj na vse kot na grozotno pravljico, ki se jim ne bo zdela mogoča. In vendar je vse krava resnica, kar se dogaja. Rad bi o tej pravljici napisal nekaj pričevanj. O materah, ki so morale imeti nad vse močna srca; o očetih, ki so morali biti res jekleni možje. O vsem, kar se dogaja.

Če mi ne bo dano, bodo to storili drugi.« In res mu ni bilo dano. Staremu komaj 37 let je smrt pretrgala njegovo revolucionarno pot, njegove velike literarne načrte... Toda z žrtvovanjem in žrtvijo se je spoprijaznil že takrat, ko se je leta 1931 priključil komunistom. V pesmi Pionirji novega sveta, ki je bila prvič objavljena leta 1935 in ki je dozorevala prav v narodnoosvobodilnem boju in socialistični revoluciji, je izpovedal te velike misli:

Mi nove dobe smo kovači;
kdor je voljan kovati z nami,
naj sam bo prekovan, dovolj močan
za gradnjo velikih mostov
iz starega sveta v nov.
Mi smo stavbeni inženirji,
v bodočnost so pogledi nam uprti,
za našo stvar
se ne bojimo ječ ne smrti,
ker novega sveta smo pionirji.

Zivljenjska pot Toneta Čufarja, ki je bil rojen 14. novembra 1905 na Murovi na Jesenicah, je bila polna preizkušenj, trdega dela, odpovedi in žrtve. S svojimi pesmimi in prozo je bodril takratnega delavca v boju za obstanek, za pravice delovnega človeka in »za gradnjo velikih mostov iz starega sveta v nov«. Za vsakim njegovim verzom in stavkom je stala tudi njegova velika osebnost, bil je pravi komunist — revolucionar, ki se v tem boju ni bal ne ječ ne smrti.

Krajani Javorniškega rova so pričeli z izgradnjo lastnega gasilskega doma. Posnetek kaže nedeljsko delovno akcijo pri betoniranju temeljev. V akciji, ki so se je zelo resno lotili, so sodelovali predvsem mladi graničarji s karavle, graditelji počitniških hišic in ostali vaščani, med njimi tudi starejši. (Tekst in foto Zdravko Noč)

DOMICILI PARTIZANSKIM ENOTAM IN PROSTOVOLJCEM – BORCEM ZA SEVERNO MEJO 1918/1919 V JESENIŠKI OBČINI

3

Nemška profiofenziva je trajala deset dni. Kljub temu, da se je divizija v tistih časih soočala tudi z mrzlo zimo in globokim snegom, ji je uspelo prebiti sovražnikov obroč.

Prišlo je tudi do težjih partizanskih izgub, kot na primer, ko je sovražnik ob pomoči izdajalca uspel obkoliti in uničiti skoraj celotni tretji bataljon Prešernove brigade na Pokljuki. Toda to so bili le kratkotrajni sovražniški uspehi.

Ena pomembnih in zelo uspešnih akcij divizije je bila aprila na železniško progo Ljubljana–Postojna–Trst. 19. aprila 1944 zvečer so vse tri brigade uspešno pričele z rušenjem proge. Proga je bila uničena na 250 mestih. 22. aprila so divizijski obveščevalci izvedli uspešno akcijo na skladišče letalskega bencina v Postojnski jami.

Izredno uspešna je bila akcija divizije na železniško progo v Baški grapi. Ob tem so zavzeli pet postojank, porušili sedem železniških mostov, zaplenili 59 pušk in drugega orožja in municije. Padlo je tudi 222 sovražnikovih vojakov, ujetih pa je bilo 32.

Sovražnik je potreboval več mesecev, da je usposobil progo za promet. Omeniti je potrebno še vdor Prešernove brigade na Jesenice, ko je bilo osvobojenih okrog 140 prisilno mobiliziranih delavcev. Osvobojevano je bilo tudi 70 Francozov, iz katerih je bila v Vojkovi brigadi ustanovljena »francoska četa«.

Divizija je bila aktivna tudi vso jesen, čeprav je bila v juliju izvedena nanjo velika ofenziva. Borci divizije so sodelovali tudi pri prenosu ranjenec iz bolnice Franje in bolnice Pavle. Prekoračiti so morali zadržano progo, priti na Notranjsko, odkoder so zavezniški ranjenci z avioni odpeljali v Italijo.

V decembru 1944 je sovražnik na Primorskem postajal čedalje aktivnejši in ofenzive so sledile druga drugi. Do spomladi je sovražnik zbral na Primorskem že okrog 76.000 vojakov.

Najhuje je bilo v zadnji sovražniški ofenzivi v drugi polovici marca. Deveti korpus je obkolilo okrog 30.000 vojakov. Kljub takšni sovražniški premoči se je divizija skupno z ostalimi enotami 9. korpusa uspela prebiti s Trnovske planote mimo Črne vrha nad Idrijo proti Pivki.

Zadnja naloga 31. divizije je bila, da se pred prihodom angloameriške predhodnice pride v Gorico, Tržič in Trst. To ji je tudi uspelo. 1. maja je prodrla v Gorico Prešernova brigada, v Tržič Gradnikova brigada in v Nabrežino Vojkova brigada. Udarne čete se je priključila 30. diviziji, ko je vkorakala v Trst in tu bila zadnje boje.

To je bila težavna, vendar uspešna bojna pot te partizanske enote. Skupščina občine Jesenice je na sejah zborov 26. in 28. maja 1980 podelila domicil 31. diviziji.

Enako so storile tudi nekatere skupščine občin Gorenjske.

PROSTOVOLJCI – BORCI ZA SEVERNO MEJO 1918 – 1919

Ob razsulu avstroogrške vojske v oktobru 1918 so bile v nekaterih krajih, kjer se je umikala avstroogrška vojska, postavljene narodne straže. Njihova naloga je bila zavarovati imetje občanov in čuvanje javnih objektov. Jeseniška narodna straža je imela svoj sedež na železniški postaji na Jesenicah. Iz vrst teh pripadnikov so se kasneje organizirale enote prostovoljcev za obrambo severne meje. Na Jesenicah so se morali postaviti v bran na dveh mejah: proti Avstriji in Italiji. Jeseniški trikot naj bi postalo ozem-

lje, prek katerega naj bi bila vzpostavljena zveza za Trst. Postalo naj bi ozemlje nove avstrijske države. V zgornji del Gornjesavske doline pa so poskušali vdreti Italijani. Prav prostovoljcem, organiziranim v prve čete prostovoljcev, je uspelo zavrniti vse sovražnikove napade tako s severa kot z zahoda.

Jesenški borci za severno mejo so se udeležili tudi bojev za osvoboditev Koroške. Avstrijski so hoteli na vsak način onemogočiti, da bi postala Koroška jugoslovanska. V bojih pri Podrožci je padel jeseniški rojak, nadporočnik Janko Vilman. Jeseniški borci so bili tudi v večini v Alpinski četi, ki jo je vodil Rudolf Badjura. Tudi prek Ljubelja so odšli jeseniški prostovoljci na Koroško. Prišli so do Drave.

Kljub nasprotovanju tedanjega vodstva Kranjske industrijske družbe je bilo v vrstah prostovoljcev največ Jeseničanov – delavcev jeseniške železarnice. Uspešni so bili tudi v zadnjih bojih, žal so se po dogovoru vrnili, ki so krojile usodo novonastalih državam, morali s Koroške umakniti. Umakniti so se morali tostran Karavank, koder še danes teče jugoslovansko-avstrijska državna meja.

Od te generacije borcev jih je le še za tri desetine živih. Vsi so stari že krepko čez 80 let.

Zbori skupščine občine Jesenice so prostovoljcem – borcem za severno mejo 1918–1919 podelili domicil 26. in 28. maja 1980.

Slovenko

POLETNI DAN LETA 1944 NA PERNIKIH–MEŽAKLA

Perniki so majhno naselje, 840 m nad morskovo višino, nekaj hiš, ki so raztresene nad južnim pobočjem Mežakle, nad začetkom doline Radovne. Do naselja pelje, danes malo boljše, včasih pa zelo slaba cesta iz Krnice. Iz Fužin (spodnje Radovne) pelje peš pot prek Kugle ali odcepa poti Poljane–Mežakla na Trati. Z avtomobilom pa se lahko pripeljemo danes prek Gorij oziroma Krnice, Laz in »Steng« prav do vasi. Od vasi ni daleč do počitniškega doma jeseniških železarjev na Mežakli. V bližini ima svoje prostore tudi GG Bled in uro hoda je do Obrance, kjer je bila prva borba jeseniške čete prvega avgusta leta 1941.

Danes Pernike še posebno poznajo gobarji, saj je v gozdovih in senožehtih okrog naselja precej gob, pa tudi malin in borovnic ne manjka. Med vojno pa so Pernike poznali partizani. Mimo naselja je potekala pot kurirjev postojanke G-26, ki so povezovali Pokljuko s Karavankami. Anton Zupan-Tilen je bil njihov komandir. Pomagali pa so mu kurirji: Tone Potočnik, Jože Lipovec, Jože Ambrožič, Janez Kunšič, Jože Kozelj, Bernard Rabič in kuharica Zora Miklič. Pošto so prejimali na Pokljuki od kurirjev iz G 29 in jo oddajali kurirjem G 8 v Zg. Radovni ali pod Petelinom že na hruščanski strani karavanskim kurirjem. Seveda so imeli še zveze z VOSOVCI, obveščevalci, gospodarstvenimi komisijami, terenskimi političnimi delavci itd.

Pod Polico, nedaleč od Pernikov, so zimo 1943/44 prezimili tudi minerci tretje minerske sabotažne čete, ki je poleg vojaških akcij prirejala tudi mitinge na Lazah, v Radovni, Zasiplu, Vintgarju, Podhomu, Krnici in Pernikih.

Skratka, na Pernikih je bilo križišče partizanskih poti in srečanj, pa tudi marsikatera žena z Jesenic, Javornika, Blejske Dobrave, Gorij ali bližnjih vasi je prišla na Pernike z izgovorom, da gre nabirat gozdne sadeže, obiskat moža – partizana, ki je bil v eni izmed omenjenih enot. Take zveze in obiske so omogočili domačini, ki so bili izrazito naklonjeni partizanom, posebno Potočnikom in Tanckovi. Prek njih in še posebno prek Potočnikove Zinke je šla večina zvez in povezave z dolino.

Domačini so živeli bomo. Razen pri Prenikarju, kjer je bila malo večja kmetija, so bili v glavnem gozdni ali cestni delavci in jeseniški železarji. Toda kar so imeli sami, je bilo tudi vedno na razpolago partizanom, saj so bili sinovi in možje Potočnikovih in Tanckovih v partizanih, v minerski četi in pri kurirjih.

Minerci so izvajali zelo uspešne napade na Nemce in prehranjevalne akcije, skratka bili so prisotni pov-

sod in vedno v bohinjski, blejski in savski dolini.

Uspešno so minirali železniško progo Jesenice – Trst, Jesenice – Ljubljana, kretince, čuvajnice, onesposobili so obračalno ploščo v kurilnici na Jesenicah leta 1943 in drugo. Organizirali so tudi mobilizacijski vod in skrbeli za njega. Četa je sodelovala tudi s Prešernovo brigado, ko je napadla taborišče na Jesenicah. Sodelovali so tudi pri miniranju generatorjev v tovarni. Iz zasede so napadali nemške kolone itd.

Četa je bila v svojih akcijah izredno uspešna in tako se je štab odločil, da minira železniško progo med Jesenicami in Blejsko Dobravo na odseku Kočna.

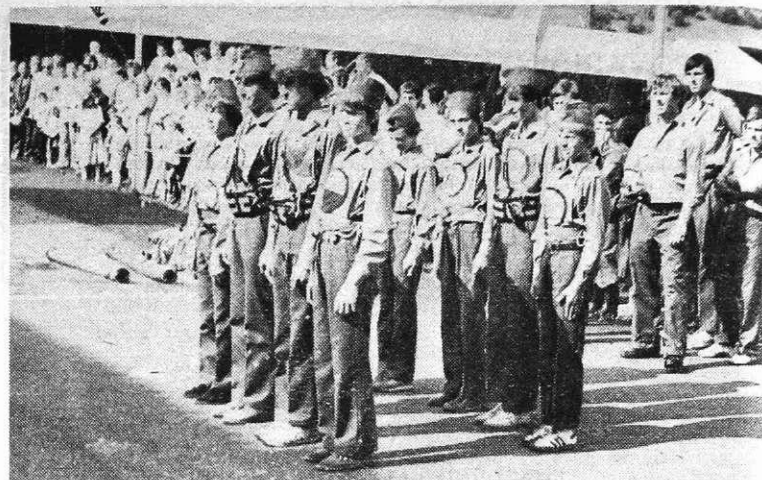
18. junija 1944 so bili za akcijo določeni Vinko, France in Janko. Ko so proti večeru prišli na mesto, se je Janko odločil, da bo šel pogledat domov na Javornik, kjer je v okoliših Borovelj imel gostilno. Pozdravil bo ženo in otroka in se kmalu vrnil, je zagotovil ob odhodu.

Pod Kočno je prešel Savo prek brvi in srečno mimo Konavca, Finčgarjevih in delavskih barak, ki so nedaleč od njegove hiše, prispel domov. Janko se ni več vrnil med svoje partizane. Kmalu po prihodu domov so ga aretirali. Toda zakaj je odšel domov, saj ga je žena obiskala prav na Pernikih, v hiši Potočnikovih teden dni prej? Ali se ni zavedal, da so v bližini na Jesenicah, močne policijske sile, gestapo in njegovi agentje? Kako so ga izsledili? Govorili so, da so ravno takrat prišli seliti. Toda takrat Nemci niso več selili. Zaradi groženj je Janko pristal, da Nemce pelje po poteh in krajih, ki so jih uporabljali partizani, pa tudi v partizanska taborišča, v tista, za katere je vedel, oziroma tudi on živel v njih.

Vinka in Franceta so kmalu obvestili terenski delavci na Javorniku, kaj se je dogodilo in to vest sta takoj posredovali štabu čete, ta pa seveda vsem ostalim partizanom, ki so bili dostopni v tistem času.

Gestapo, v katerih rokah je bil Janko, se je po njegovem pristanku odločil, da v treh kolonah krene na Pernike in ob tem pohodu pregleda taborišča, za katera jim je Janko povedal in postavijo zasede na poteh, za katere so menili, da jih uporabljajo partizani.

Tako so 21. junija 1944 (morda 22.) te kolone, od katerih je vsaka štela od 30 do 50 policistov in »raztrgancev«, krenile: ena po poti Poljane – Mežakla in na Trati zavila na kolovozno pot proti Pernikom. Drugi dve sta šli skozi Spodnje in Zgornje Gorje ter Krnico proti Spodnji Radovni. Tu je ena kolona šla po tako imenovani stari občinski kolovozni poti proti Pernikom, tretja pa skozi Fužine do Novakovega mostu, ki povezuje Mežaklo s Pokljuko prek Radovne in tam, pri veliki skali, napravila zasedo. Ali so vedeli, ali pa slutili, da tod hodijo prek Radovne skoraj vsi partizani tega območja, ne vem, toda s to grupo je bil tudi Janko, ki je to vedel.

Pionirska desetina gasilcev z Blejske Dobrave (Foto B. Blenkuš)

Iz obveščevalnega centra Gorje–Bled, ki je imel taborišče v Kugli na najjužnejšem delu, ali prav na koncu Mežakle, sva to jutro proti Pernikom odšla načelnik VOS Gorje–Bled Stanko Kocjančič-Marjan in jaz. Imel sem pošto za kurirje na Pernikih, Marjan pa je imel neke razgovore. Spotoma sva se hotela ustaviti pri Potočnikovih, saj so imeli vedno kaj za pod zob ali kake cigarete, včasih pa tudi kaj boljšega, sladkega. To je vedno pripravila »ta mlada«, Tončkova žena, ki je večkrat prišla domov iz Gorij na obisk, seveda pa tudi k Tončku, ki je partizani, nekaj časa pri minercih, nato pa pri Tilnovih kurirjih.

Na Pernikih sva se ločila, Marjan je odšel do Potočnikovih, jaz pa naprej skozi naselje, toda ko sem se po naključju ozrl proti poti, ki pelje iz Krnice sem zagledal Nemce. Uspelo mi je, da sem neopazno prišel do Potočnikovih in povedal, da sem videl nemško kolono. Tam so bili še nekateri drugi partizani in prav takrat je bila doma tudi Tončkova žena.

Marjan in ostali partizani so se poskrili v bukovje na robu doline, jaz pa sem stekel proti taborišču kurirjev, ki je bilo nad planino Peče, tik Prikarjeve ali Kunšičeve kmetije, da jih obvestim o Nemcih. Toda še predno sem bil mimo kmetije, me je nekdo poklical. Nisem takoj vedel kdo, toda ker me je klical po imenu, sem vedel, da je to nekdo od naših. In res, na planini sva se po dveh letih srečala z Batagelovim Milanom z Dobrave. Bil je z enim vodom Kokrškega odreda in z okoli 15 prostovoljci in mobiliziranci z Jesenic. Ti so bili v glavnem z Murave in Plavža oziroma okolice cerkve. Prek Save so jim pomagali terenski delavci s Plavža, kurirji z G-26 pa naj bi jih prepeljali v transportno četo, ki je bila na Pokljuki in pot do njih je peljala prek novega mostu, ki bi bil lahko usoden za njih.

Takrat sva zaslišala v dolini Radovne rafale, gosto streljanje, ki pa je kmalu utihnilo. Milan sem povedal, da so na začetku vasi Nemci in da so se zelo verjetno obrnili v dolino Radovne. Milanov vod je imel dva puškomitraljeza in nekaj puškarjev in če se ne motim, tudi dve brzostrelki.

Ker Milan ni vedel za taborišče Tilnovih kurirjev, sva odšla od njih skupaj, toda nisva jih našla. Bili so že obveščeni, da so nemške kolone na Mežakli in so se umaknili. Ker niso pustili nikakršnega obvestila, kot običajno, kam so se umaknili, sva se skupaj vračala v naselje do Potočnikovih, misleč, morda Zinka kaj ve, kje so. Pod klučem Police pelje kolovozna pot pod to planino na Pernike in dalje proti Krnici, Gorjam. Pri svilih, ki so tik ob robu sredine planine, na desni strani poti sva stopila na nekoliko vlažno pot. Na poti se je takoj opazila močna sled, kot da bi hodila večja kolona. Vendar na to nisva bila preveč pozorna in sva govorila o dogodkih preteklih let preživetega partizanstva. Povedal mi je tudi, da je na Pernikih dogovorjen za srečanje z Jankom Rekljem-Spikom, ki je bil takrat sekretar pokrajinskega komiteja SKOJ. Pred Prikarjevo kmetijo, pod robom planine, je bila mlaka. Ne velika. Vidiš jo šele, ko prideš skoraj prav do kmetije in to se je pripetilo tudi nama. Toda okoli mlake je bilo okoli 20 do 30 Nemcev, ki sem jih zagledal na razdalji kakih 8 do 10 metrov. Zavpijem: »Milan, Svabi!« in kot eden skočiva proti hiši in čez ograjo, da bi bila čimprej na robu doline Radovne. Toda smola! Med latami ograje se mi je zataknila puška, kot da bi bilo zakleto. Skupaj jo potegnava ven ravno takrat, ko prvi Nemec priteče do začetka žive meje. Pomeri z brzo-

strelko, pritisne, toda strela ni bilo. Tudi po repetiranju se je ponovilo isto. Zelo verjetno nama je to rešilo življenje. Stečeva prek travnika Prikarjeve kmetije in med potjo odvrnem črn hubertus, Milan pa usnjen plašč, da sva lažje tekla. Toda, že je pokalo in sikalo okoli naju in ne vem po kakšnem naključju nisva bila zadeta. Srečno sva pritekla med bukovje na pobočje doline Radovne. V kritju bukev sva začela streljati proti Nemcem. Da sva dva ranila, sva zvedela pozneje od domačinov. Morda tudi zaradi najinega streljanja niso šli za nama v dolino, toda z roba so vpili, nekaj časa v nemščini, nekaj časa v slovenščini, da naj se predava in da nama ne bodo naredili ničesar.

Počasi sva se plazila do sredine pobočja in nato odšla proti taborišču, v katerem so prezimovali minerci. Splet sva opazila sled kolone, ki je prihajala iz doline Radovne proti taborišču in dalje na Pernike. Taborišče je bilo že od spomladi prazno, kajti minerci so se preselili na Pokljuko. Nemci so ga temeljito razdejali.

Po kakih treh urah se predvidno približava planini, toda od voda ni bilo nikogar. Sele čez nekaj časa sva jih našla daleč proč. Zakaj iz tako ugodnega položaja, kot so ga imeli, niso napadli Nemcev ne vem. Ob Milanovem strogem nastopu so se izgovarjali, da niso poznali terena in da so mislili, zaradi tako močnega streljanja, da nisva več živa in je bolje, da se umaknejo, kar so tudi storili.

Prišli so tudi kurirji in Milan jim je predal nove tovarise, da jih prepeljejo v transportno četo na Pokljuko. Povedali so, da so Nemci odšli in da je bil pri Novakovem mostu iz zasede ubit sekretar SKOJ Spik. In to, za Spika usodno streljanje, sva slišala. Padel je najin prijatelj, izreden tovariš in organizator SKOJ.

Perniki so bili prazni. Odpeljali so Zinko, ženo Joža Potočnika, p. d. Tanckovo, pa Janeza in Joža Kunšič, p. d. Prikarjeva ter ata in mamo. Tončkova žena se je zmazala, ker ni povedala, da je Potočnikova, ampak je povedala svoj deklinski priimek in to jo je rešilo Begunj. Zinka pripoveduje:

Pripeljali so nas do Spodnjih Gorij. Pred trgovino so nas naložili na kamione in odpeljali na Jesenice v policijske zapore. Tam je Janko skušal dobiti povezavo z menoj. Čeprav sem ga imela za izdajalca, sem sporočilo vseeno sprejela. Povedal je, da ni izdal nikogar. Spik je padel v zasedo. Peljal jih je v taborišča, ki so bila prazna in po poteh, kjer niso več hodili partizani. Pri zasliševanju so ga tepli Druschke, Lincke in drugi gestapovci, ki so se tudi osebno udeležili opisane akcije. Dejal je, da ne bo preživel in ga bodo ustrelili, ker niso dobili tega, kar so pričakovali. Janko je bil kmalu nato ustreljen.

Na Pernikih je Janko vpričo aretiranih povedal Druschkeju, da domačini niso imeli nobenih zvez s partizani in to jih je rešilo. Po treh mesecih begunjskih zaporov so se vrnili domov. Po vrnitvi je Zinka tudi povedala, da so tri kolone, vsaka od 30 do 50 policistov, krenile proti Pernikom z namenom, da bi zajeli partizane na južnem območju Mežakle. Zato so se kolone pomikale iz doline po cesti iz Poljan na Ravne, ena iz Krnice proti Pernikom in tretja, ki je ubila Spika, skozi Spodnjo Radovno in pri velikem kamnu zavila proti Pernikom, kjer so se združile.

Kmalu so se morali domačini s Pernikov izseliti. Eni v Gorje, drugi v Krnico, Grabče in Poljšico. Toda ostali so zvesti narodnoosvobodilnemu boju do konca vojne. Zato nikoli ne smemo pozabiti Zink, Mink, Julk, Tonček in drugih, teh vnetih aktivistk OF, ki so za narodnoosvobodilno borbo, za zmago idej in ciljev OF žrtvovala vse svoje sile.

In takih je bilo v obrobnih gorskih vaseh veliko.

Roman Stana

Dopisujte v Železarja

Urejanje okolice ob Cesti revolucije na Plavžu (Foto I. Kučina)

TOVARIŠKO SREČANJE BORCEV NOV in OBČANOV NA PLAVŽU

Krajevni odbor zveze borcev NOV Plavž - Jesenice vabi svoje člane, kakor tudi člane drugih borčevskih organizacij in vse občane Jesenic in okolice, na vsakoletno tradicionalno srečanje na vrtu kmetije Jožeta Rajhmana - pri Gožu - Spodnji Plavž, v nedeljo, 15. avgusta.

Začetek srečanja bo ob 14. uri. Poleg zabavnega programa bo za ples igral priznani ansambel.

V primeru slabega vremena bo srečanje naslednjo soboto, 21. avgusta, ob istem času.

Vljudno vabljeni.

POUČNI IZLET V CELJE

TURISTIČNO DRUŠTVO JESENICE 25. septembra organizira poučni izlet v CELJE na ogled XVI. zlatarske razstave, modne revije, predvajanja filmov o nakitu, ogled pokrajinskega muzeja in oddelka NOB. Prijave sprejemajo v društveni pisarni vsak delavnik razen sobote od 9. do 12. ure do vključno 31. avgusta. Prevoz bo z vlakom. Odhod ob 5.03, povratek ob 19.52.

TURISTIČNO DRUŠTVO

NASTOP ŠOLANIH PSOV

V prireditve v okviru turistične sezone Bleda se vključuje tudi Kinološko društvo Bled z nastopom šolanih psov, ki bo v soboto, 14. avgusta, ob 17. uri na igrišču nogometnega kluba Bled.

Vabimo občane Jesenic in Radovljice, zlasti lastnike in vodnike psov, da si ogledajo zanimivo prireditev.

RAZPISNA KOMISIJA IZOLIRKE TOZD JESENICE, n. sub. o. ponovno razpisuje prosta dela in naloge INDIVIDUALNEGA POSLOVODNEGA ORGANA - DIREKTORJA TOZD

Poleg z zakonom določenih splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje:

- visoka ali višja izobrazba tehnične ali ekonomske smeri,
- štiri leta delovnih izkušenj, aktivno znanje enega tujega jezika,
- organizacijske sposobnosti, družbenopolitična aktivnost.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejemamo 15 dni po objavi razpisa na naslov: Izolirka Ljubljana, TOZD JESENICE, na nasipu Železarne, 64270 Jesenice, z oznako »za razpisno komisijo«.

ZAHVALA

Sodelavcem iz vodstva TOZD Valjarna žice in profilov se zahvaljujem za pomoč in pozornost ob moji nesreči.

Dimitrij Ilić

ZAHVALA

Izvršnemu odboru osnovne organizacije sindikata TOZD Žičarna se najlepše zahvaljujem za brezplačno letovanje v Crikvenici.

Jože B.

MOŠKEMU PEVSKEMU ZBORU IN ODBORU DU JESENICE

Za sobotni večer, ki sem ga 7. julija ob mojem življenjskem jubileju preživel med vami, se najiskrejeje zahvaljujem. Hvala predsedniku društva Hanziju Verdniku in Francu Jelencu za tople besede, čestitke in za darila, ki sta mi jih podarila v imenu odbora in pevskega zbora.

Ne morem izraziti, kako sem bil ganjen ob teh dragocenih darilih, ker mi pomenijo veliko priznanje za delo v društvu in dolgoletno delo v zborovski dejavnosti. Ob tem sem ostal še dolžnik zboru in društvu.

Ob prepevanju moškega zbora, ki ga je vodil France Jelenc, so mi misli uhajale na težko prehojeno pot in me pripeljale do spoznanja, da je lahko jesen življenja, če ima človek voljo do življenja in do dela v različnih aktivnostih, ki nam jih nudi ravno naše društvo, še kako lepa. Petje in delo v zboru me je pomlajevalo in zato priporočam vsem, ki so že peli pri raznih zborih, da se priključijo našemu zboru.

Hvala, tovariši, za izredno lep večer, ki smo ga preživel skupaj, hvala za pozornost in darila.

Ludvik Smuk

UGANKARSKI SLOVARČEK

ASANA - v jogi ugoden položaj za meditacijo

ETTAL - benediktinska opatija na Gornjem Bavorskem, ZRN

MINAK - naš graditelj ladij in ladjar (Ivan, 1785 do 1866)

NIRO - ameriški filmski igralec (Robert de)

TALJ - sovjetski šahovski vele mojster (Mihail)

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 14. avgusta, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini: Delikatesa - Kašta 2 na Tržnici, Titova 22 in Delikatesa - poslovalnica 2, Titova 58.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu avgustu bo za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna v Radovljici.

DEŽURSTVO V AVTOMEHANIČNIH DELAVNICAH NA JESENICAH

V soboto, 14. avgusta: Bojan PANCUR, Jesenice, H. Verdika 39.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 30. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

štedilnik, tarantela, Abelarad, Dor, Novi, Ivanc, Jurij Vega, Kelt, Musil, spor, Arja vas, šah, kota, AP, Udine, etat, odenek, binom, Se, Rolf, os, Paradin, Katmandu, sretena, kič, aviacija, vino, Alabama, Kant, Nansen, kolona, NP, Inki, avditorij, ilnik, sak, Aare, Joe, stoka.

ČLANOM DU JAVORNIK-KOROŠKA BELA

Društvo upokojencev Javornik - Koroška Bela obvešča svoje člane, da bo v mesecu avgustu srečanje s člani Društva upokojencev Nova Gorica. Srečanje bo v Stanjelu na Krasu. Potujemo z vlakom, vožnjo plača društvo. Za jedat bo poskrbljeno po zelo zmernih cenah. Srečanje bo ob vsakem vremenu, ker so na razpolago pokriti prostori.

Upamo, da se bo tega srečanja udeležilo vsaj 100 članov našega društva. Prijave sprejemamo vsak torek.

Društvo tudi obvešča svoje člane, ki so se prijavili za tridnevni izlet v Crikvenico, da pobiramo vplačila vsak torek. Prosimo vas, da pridete vplačat čimprej, da bomo vedeli dokončno število udeležencev.

Za odbor predsednik DU Stane Torkar

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

14. in 15. avgusta angleški barvni pustol. film DEKLETA IZ PLEMENA ASANTI; režija Richard Fleiser, v glavni vlogi Michael Caine, ob 17. in 19. uri.

16. in 17. avgusta, ameriški barvni grozlj. film SHOW PREPLAHA IN GROZE; režija Richard Siekel, v glavni vlogi Anton Perkins, ob 17. in 19. uri.

18. avgusta ameriški barvni kavb. film VELIKI REVOLVERAŠKI OBRAČUN; režija Pol Hant, v glavni vlogi Robert Padilo, ob 17. in 19. uri.

20. avgusta fr.-italj.-nem. barv. drama SIJAJ ŽENE; režija Costa Gavras, v glavni vlogi Romy Schneider, ob 17. in 19. uri.

21. in 22. avgusta ameriški barvni triler film VELIKA IGRA; režija Max Boileas, v glavni vlogi William Anthan, ob 17. in 19. uri.

KINO PLAVŽ

14. in 15. avgusta ameriški barvni grozlj. film SHOW PREPLAHA IN GROZE ob 18. in 20. uri.

16. in 17. avgusta angl. barvni pust. film DEKLETA IZ PLEMENA ASANTI ob 18. in 20. uri.

19. avgusta angl. barv. kavb. film VELIKI REVOLVERAŠKI OBRAČUN ob 18. in 20. uri.

20. avgusta italij. barvni krim. film TEROR EKSPRES ob 18. in 20. uri.

21. in 22. avgusta nemški barvni seks. film RESNICNE ZGODBE - 7. DEL ob 18. in 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

14. avgusta hongkonški barvni karate film NEUSTRAŠNI ZMAJ ob 20. uri.

18. avgusta amer. barvni grozlj. film SHOW PREPLAHA IN GROZE ob 20. uri.

21. avgusta angl. barvni pust. film DEKLETA IZ PLEMENA ASANTI ob 20. uri.

25. avgusta nem. barvni film RESNICNE ZGODBE - 7 DEL ob 20. uri.

KINO DOVJE

14. avgusta amer. barvni znan. fant. film INVAZIJA TRETJIH BITIJ ob 19.30.

15. avgusta hongkonški barvni kar. film NEUSTRAŠNI ZMAJ ob 19.30.

21. avgusta amer. barvni grozlj. film SHOW PREPLAHA IN GROZE ob 19.30.

22. avgusta amer. barv. pust. film DEKLETA IZ PLEMENA ASANTI ob 19.30.

TOZD VZGOJNOVARSTVENE ORGANIZACIJE JESENICE, KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA

objavlja naslednja dela in naloge:

ENE VZGOJITELJICE

Delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

ENE VZGOJITELJICE

Delovno razmerje se sklepa za določen čas, s polnim delovnim časom od 1. septembra 1982 do 31. decembra 1982, za nadomeščanje delavke, ki je na porodniškem dopustu.

V obeh primerih se zahteva srednja vzgojiteljska šola in znanje slovenskega jezika.

Rok za prijavo je osem dni po objavi del in nalog. Kandidatke naj skupaj s prijavo pošljejo tudi dokazila o izobrazbi. Stanovanj ni.

HTDO GORENJKJA JESENICE, n. sol. o. - TOZD HOTELI KRANJSKA GORA, n. sol. o. - ODBOR ZA MEDSEBOJNA DELOVNA RAZMERJA

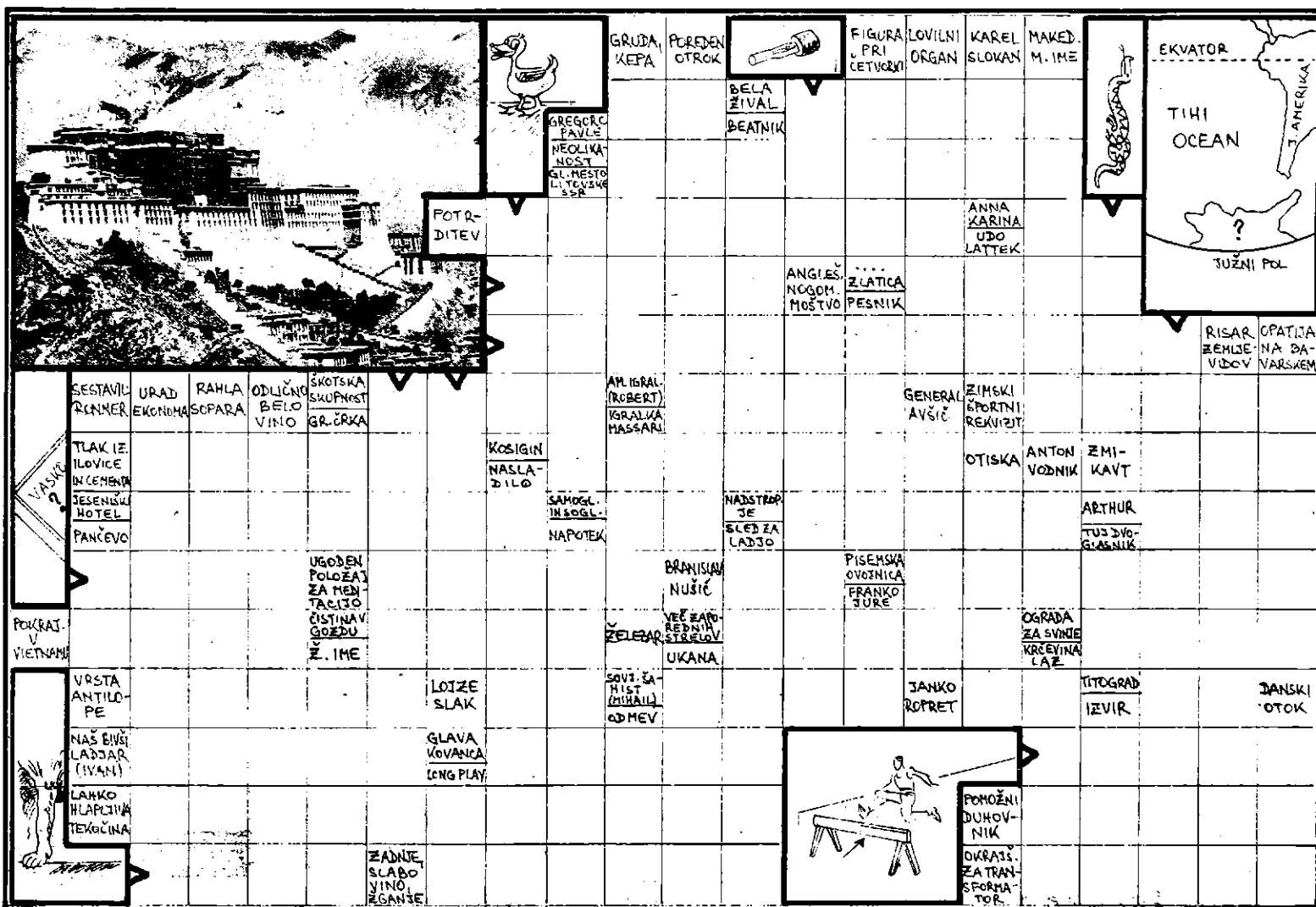
objavlja prosta dela in naloge:

vodje poslovne enote Razor - Slavec Kranjska gora

Pogoji: srednja šola ali VK gostinski delavec,

- pet let delovnih izkušenj,
- poskusno delo 3 mesece,
- znanje enega tujega jezika pisno in dveh tujih jezikov pogovorno,
- delovno razmerje se sklepa za določen čas s polnim delovnim časom.

Pisne prijave pošljite v roku 15 dni po objavi na naslov: HTDO Gorenjka Jesenice, Prešernova 16. Jesenice, kadrovska služba.

Udeleženci balinarskega turnirja (Foto B. Blenkuš)

EKIPNO STRELSKO TEKMOVANJE V POČASTITEV OBČINSKEGA PRAZNIKA

V počastitev občinskega praznika – 1. avgusta, je bilo na strelišču v Podmežakli 27. julija ekipno strelsko tekmovanje z malokalibrsko puško za prehodni pokal.

EKIPE SO SE RAZVRSTILE TAKOLE:

1. Strelska družina Janez Mrak Mojstrana 104 krogov, 2. Lovska družina Jesenice 83, 3. KO ZRVS Blejska Dobrava (2. ekipa) 70, 4. KO ZRVS Žirovnica 67, 5. KO ZRVS Mojstrana (2. ekipa) 65, 6. KO ZRVS Blejska Dobrava (1. ekipa) 63, 9. KO ZRVS Podmežakla (2. ekipa) 62, 10. KO ZRVS C. Tavčarja (Plavž 3) 2. ekipa, 59, 11. KO ZB NOV Plavž 57, 12. Strelska družina Martuljek 57, 13. KO ZRVS Sava (1. ekipa) 49, 14. KO ZRVS Sava (2. ekipa) 48, 15. Postaja milice Jesenice 47, 16. KO ZRVS C. Tavčarja (Plavž 3) 46, 17. DPO Jesenice 45, 18. Strelska družina Triglav 45, 19.

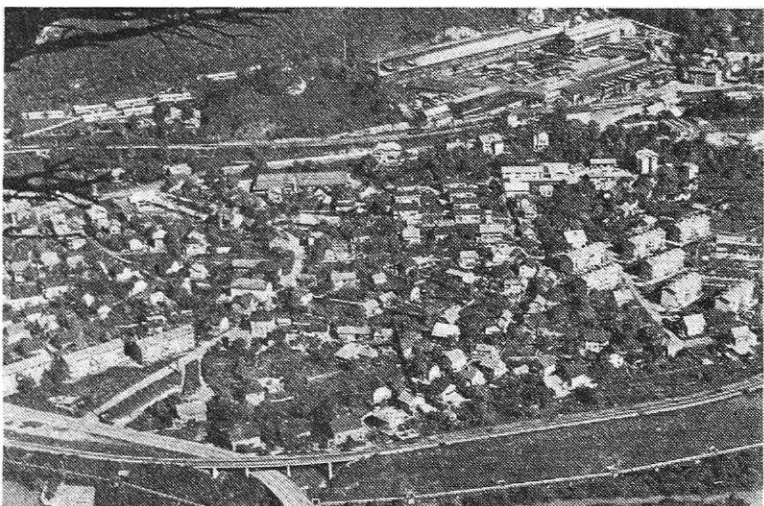
Strelska družina Martuljek (2. ekipa) 45, 20. KO ZB NOV Žirovnica 45, 21. Občinska konferenca ZRVS Jesenice 32, 22. KO ZRVS Podmežakla (2. ekipa) 31, 23. KO ZRVS St. Bokala (Plavž 2) 1. ekipa 30, 24. KO ZRVS St. Bokala (Plavž 2) 2. ekipa 19, 26. KO ZB NOV Planina 3 kroge.

NAJBOLJŠI POSAMEZNIKI SO BILI:

Franc Rabič 41 krogov, 2. Miha Rabič 41, 3. Jaka Jelincič 38, 4. Božo Resman 34, 5. Bogdan Oman 33, 6. Ivan Debevc 32, 7. Janez Gregori 32, 8. Niko Bernard 31, 9. Pavel Burja 31, 10. Stane Krmel 30, 11. Rado Debevc 30, 12. Slavko Polanc 30, 13. Janez Hlebanja 30 krogov itd.

Prehodni pokal je osvojila ekipa strelske družine Janez Mrak iz Mojstrane.

Z. U.

Panorama Javornika z valjarnami (Foto I. Kučina)

NA JEZERA IN GRUNTE POD RAKOVE IN OLTARJE

V teh soparnih in vročih dneh, ko se pisana reka vseh mogočih motoriziranih nomadov pretaka po zraku, cestah in rekah in neutrudno išče osvežitve na obalah morij, jezer, korit in slapov, se selijo tudi planinci in alpinisti vse bližje k samotnim tokovam in ledenikom, kjer diha tako nujno potrebno svežino in okrepilo kisika – ozona.

Obiskovani so osamljeni okrajši, krnice in zatrepi ob osvežujočih izvirih in slapovih Boke, Nadiže, Rinke, Savice in bregovih Rabelskega, Klanskih, Bohinjskega in drugih jezer, kjer delovni ljudje najdejo vsaj malo svežega zraka.

Zato se sedaj, ko vročina pripeka in sili ljudi v neoskrnjeno in bogato naravo, ki je neusahljiv vrelc osvežitve in okrepitve, odpravite v planinski svet. Pojdite v našo veličastno alpsko-triglavsko dolino Vrata. Mlada triglavska Bistrica, slap Peričnik, svežina gozdov in skalni vršci, ki kipe v nebo na desni in levi strani peči poti in avtomobilske ceste, ki zložno vodi iz Mojstrane proti zatrepu doline Vrat pod močeno lepoto naših prepadnih in prevesnih sten do prevala Luknja in vsake v trenersko Zadnjico, nas bodo na vsakem koraku in pogledu bogato nagradili.

Brez večjega truda in znoja bomo ukrotili tudi strmi slapi Peričnik, strmo Kredno in skozi Krašnje pustili za seboj številne Rovte na desni in levi strani razkošne poti. Mimo Malega in Velikega Črlova bomo dosegli najvišjo točko planinske poti, ki nas vodi skozi dolino Vrat s številnimi enkratnimi pogledi in razgledi na Črno goro in skalne vršce, ki mejijo na rutarske gore od Slemenca preko Kukove spice, Gule, Škrnatarice do Dovškega križa in Oltarjev ter Rokavov, ki se dotikajo modrega neba.

Dalje od Tilezevega in Luksovega rova prečimo mladi bukov, smrekov in macesnov gozd, ki ga iz leta v leto podirajo snežni plazovi, ki hrume med plazmi z gubenov Škrnatarice in Dovškega križa preko Galerij v strugo Bistrice in se poganjajo visoko v nasprotni breg Črne gore.

Stene, robje in grebeni Črnice, Stenarja, Rokavov, Kališče in Splevto nam postajajo vse večji in bližji. Pri Brzotnem in Poldovem rovu, tik predno se nam predstavi ožek Triglav v vsej lepoti in veličini s svojim ledenikom, se z zaprašene makadamske ceste umaknemo desno v prijazni gostoljubni senčnat gozd. Po dveurni hoji iz Mojstrane zavijemo po zložni gozdni poti v strmi Brinjeve glave proti tokavi Rdečega potoka. Med Kališčem in Splevto mi se nam ponujajo novi, vabljivi cilji.

Brezpotje nas vodi skozi Rdeči potok vse višje in višje proti Pragu. Pri spominski plošči Ervinu Seilerju, ki se je smrtno ponesrečil 21. aprila leta 1962, se na prijetnem in razglednem počivalu za kratek čas ustavimo. Opravili smo že doberšen del vzpona. Z višino smo pridobili tudi razgled.

Pred nami se proti jugu radodarno ponuja pogled v Dno, kjer se vije lovska in planinsko-smučarska vijugasta pot med Čmirom in Požgano Mlinarico k Staničevemu domu in triglavskemu ledeniku. Stene Čmra in za njim grebeni Rjavine so na doseg roke in pogleda, mogočni Triglav se nam predstavi v vsej bleščeči lepoti in veličini, da se ga ne morejo nagledati oči.

Prag prečimo po lovski poti z desne na levo. Zavarovana lovska pot nas varno privede na rob Praga, kjer se nam radodarno ponudi osvežujoč studeneč, ki je primerno počivalo s še večjim in lepšim razgledom pred nadaljnjim vzponom po meleh pod stenami Splevta.

Bolj ali manj shojena pot nas vodi med zadnjimi mecesni proti značilni Skali z veliko varno lopo, ki nudi znova razgledišče. Levo ob njej je naraven bivač s spominsko ploščo Wolfu Lukmanu, ki se je smrtno ponesrečil 29. junija 1930 pri znanstvenoraziskovalnem delu na visokem Oltarju nad Jezeri in Grunti.

Počitek v prijetni razgledni lopi pod Skalo nam bo vili novih moči, da bomo usmerili korak ob desni strani Skale na njen vrh, kjer smo pustili za seboj zadnje mecesne in stopili na prode in pode Jezer in Gruntov.

Pot skozi Rdeči potok preko Praga do studenca med Kališčem in Splevto do vrha Skale smo brez večjega napora prehodili v dveh do treh urah. Vsekozi pa je potrebno in priporočljivo skrbno slediti v brezpotju uhojenim lovskim in planinskim potem ter stečinam divjadi, kajti tako Kališče kakor tudi Splevto so zadnje zatočišče plemenitih gamsov.

Na zelenem vrhu Skale se nam že pokaže in ponudi gorsko zavetišče št. 2, ki so ga na višini 2140 m zgradili jeseniški Skalaši že pred 46 leti, leta 1936. To je naš najlepši in udoben plezalno-alpinistični bivač z resnično enkratnim razgledom na Triglav in vse njegove skalne spremeljavalce. Pogled na mogočno severno steno je prav od tu preko doline Vrat enkratna nagrada za ves napor in znoj, ki smo ga prečeli na poti od Poldovega in Brzotovega rova na Jezeri in Grunte, kjer se nam ponujajo z radodarno roko enkratni sprehodi, ture in vzponi na vrhove v tem skalnem okraju. Sprehodi, izleti, ture in vzponi se nam ponujajo na Kališče, Splevto, Spodnji, Srednji in Visoki Rokav, na Visoki in Mali Oltar, Grlo in preko Dovškega križa na vrh široke peči. Prijazni in gostoljubni bivač št. 2 je izhodišče za številne izlete, sprehode, ture in vzpone na najlepše vrhove, kar jih nemoremo naš največjačnejši planinski svet med dolino Vrat, Krški podi in rutarsko-borovski skalni vršci, ki so znani in poznani in alpskem svetu.

Z Jezer in Gruntov nad Kališčem in Splevto lahko sestopimo preko Grla v Martuljek, skozi snežni ozebnik med Rokavi in Skrlatico, skozi Skrbino med Spodnjim Rokavom in Kališčem v Vrata k Aljaževemu domu in med Splevo in Kopici na

Brinje in prek Brinjeve glave na izhodišče k Poldovemu in Brzotovemu rovu. Na voljo pa so še številni drugi vzponi, ki osvečujejo in navdušujejo tudi najbolj zahtevne in razvijajo planince.

Pri zavetišču št. 2 je resnično lepo, prijetno in razkošno za vsakogar, ki ljubi planinske izlete, sprehode, visokogorske smučarske ture in plezalno-alpinistične vzpone na skalne vršce, ki so v Julijških Alpah najmanj obiskani. Prva in druga generacija jeseniških Skalašev je tudi vam zgradila med obema vojnama prijazen in gostoljubno zavetišče št. 2. Pridite si ogledat to bogastvo, lepoto in veličino, prijetno vam bo, počutili se boste tudi v teh vročih dneh res lepo!

Uroš

NOGOMETAŠI PRIČELI S PRIPRAVAMI

Jeseniški nogometaši so se pred dobrimi tremi tedni začeli pripravljati za novo nogometno sezono pod vodstvom trenerja Žurmana. Priprave so stekle zelo resno in prizadevno. Ekipo namreč v jeseni poleg nastopanja v slovenski nogometni ligi zahod, kjer je letos konkurenca izredno močna, v ligi je namreč dvanajst ekip, med njimi tudi ljubljanska Ilirija, ki je izpadla iz prve slovenske lige in novince Ljubljana in Primorje – Lama, čakajo številne prijateljske tekme.

Letos nogometni klub Jesenice praznuje tudi velik jubilej, to je 70 let nogometa na Jesenicah. Zato si bodo ljubitelji nogometa na Jesenicah v tem in naslednjem mesecu lahko ogledali tudi več zanimivih tekem, med drugim tudi mednarodni nogometni turnir »tri meje«, vrhunec pa bo 16. septembra z gostovanjem edinega slovenskega prvotiga ljubljanske Olimpije na Jesenicah. Trener Žurman ima na razpolago naslednje igralce: Tokić, Spahić, Osmičević, Ignjatović, M. Omanović, N. Omanović, Okršlar, Zuharović, Novak, Mlakar, Kovatič, Lamberger, Troha, Karahodžić, Bešić, Panić, Dabižljivič.

Razpored tekem v avgustu: 15. avg. Jesenice: Ilirija; 18. avg. Jesenice: Trbiž; 19. avg. Kellag (A): Bela peč (D) 26. avg. finale turnirja TRI MEJE; 29. avg. Jesenice: Primorje-Lama (prvenstvo). – v septembru: 12. sept. Jesenice: Vrhnik (prvenstvo); 16. sept. Jesenice: Olimpija Ljubljana.

Z.

8. TURNIR V TENISU

V nedeljo, 8. avgusta, je bil odigran osmi turnir v tenisu na igriščih v Podmežakli. Prijavilo se je 15 tekmovalcev.

Rezultati predtekmovalja: KLINAR: Tomaž KOMEL 2:6, BAJŽELJ: DRAGOJEVIČ 0:6, POLJANŠEK: JAKŠIČ 6:1, RAMUŠ: ŠTRUKELJ 6:3, BABIČ: HAFNER 6:2, OGRIN: NADIŠAR 6:2, REMEC: Marjan KOMEL 1:6, Gasar pa je bil kot prvi nosilec v predtekmovalju prost.

Cetrfinale: GASAR: Tomaž KOMEL 9:1, DRAGOJEVIČ: POLJANŠEK 7:9, RAMUŠ: BABIČ 7:9 in OGRIN: Marjan KOMEL 3:9.

Polfinale: GASAR: POLJANŠEK 9:2, BABIČ: Marjan KOMEL 0:9.

V finalu sta se po pričakovanju zopet srečala favorita GASAR in Marjan KOMEL, zmagal je GASAR z rezultatom 6:3 in 6:2.

Zmagovalec Gasar je osvojil 25 točk, 2. Marjan Komel 20, 3. Poljanšek 15, 4. Babič 10, 5. Ogrin 8, 6. Tomaž Komel 6, 7. Dragojevič 4 in 8. Ramuš 2 točki.

V skupnem točkovanju vodi Gasar 145 točk, 2. Kavčič 90, 3. Bešić 55, 4. mesto si delita Marjan Komel in Poljanšek 45, 5. Hladnik 39, 6. Jakšič 33, 7. Ogrin 32, 8. Stravs 31, 9. Dragojevič 26, 10. Hafner 24, na 11. mestu sta Klinar in Pesjak 22, 12. Miro Mišić 21, 13. Mitja Mišić 20, 14. Babič 18, 15. Ramuš 10, 16. Pleš in Gasperšič 8, 17. Zupan in Tomaž Komel 6 in 18. Felc 2 točki.

Pokrovitelj tega turnirja je bila krajevna skupnost Podmežakla, ki je te dni praznovala svoj tretji krajevni praznik. Njen predsednik je zmagovalcu izročil pokal, drugo in tretje uvrščenima pa diplome.

Kot zanimivost naj dodam, da so tokrat tekmovali tudi trije tenisači iz sosednjih občin. Čeprav jim sportna sreča ni bila naklonjena, so bili s turnirjem zadovoljni in se bodo prišli.

O datumu prihodnjega devetega turnirja vas bomo pravočasno obvestili.

KOŠARKARSKA PRAVILA

4

PREKRŠKI PRI SODNIŠKEM METU

Igralec ne sme prekršiti predpisov o sodniškem metu. Če skakalec zapusti svoje mesto, ali če eden od igralcev, ki ne skatejo, stopi v krog (valj), preden se je žoga dotaknil drugi skakalec, sodnika z roko pokaže prekršek, vendar ne zapiskata; s tem omogočita nasprotnemu skakalcu, da žogo odbije v koš ali da jo sune na tak način, da jo dobi eden od njegovih soigralcev. Če se zgodi prvo ali drugo, se prekršek ne dosodi. Če prekršita pravilo o sodniškem metu obe moštvu, ali če sodnik slabo vrže žogo, se sodniški met ponavlja.

ZADETEK – KDAJ JE DOSEŽEN

IN NJEGOVA VREDNOST

Zadelek je dosežen, kadar pade živa žoga od zgoraj v koš in ostane v mrežici ali gre skozi njo.

Zadelek iz igre velja dve točki. Zadelek iz prostega meta velja eno točko. Zadelek se računa v korist moštva, ki napada na koš, v katerega je padla žoga. Če mrežica žogo izvrže, se zadelek ne prizna. Tako mrežico je treba zamenjati ali popraviti.

VPLIVANJE NA ŽOGO V NAPADU

Igralec napadalnega moštva, ki stoji v označenem prostoru, se ne sme dotakniti ali ujeti žoge, ko je ta začela svoje padajoče gibanje nad ravnino koša, ne glede na to, ali je to poskus zadetka ali podaje. Ta omejitev se upošteva, dokler se žoga ne dotakne obroča.

Igralec napadalnega moštva se pri poskusu zadetka iz igre ne sme dotakniti nasprotnikovega koša ali table, dokler je žoga na obroču.

Doseženi zadelek ne velja in se žoga dosodi nasprotnemu moštvu, da jo da v igro izza bočne črte s tiste točke, ki je najbližja mestu prekrška.

Igralci obeh moštev smejo igrati na žogo, ki po metu iz igre leti proti košu, dokler je v dvigajočem delu krivulje in dokler ne doseže najvišje točke (temena krivulje).

Igralci nobenega moštva ne smejo igrati na žogo, ki po metu iz igre leti proti košu in je v padajočem delu krivulje, dokler se ne dotakne obroča ali dokler ne pade pod njegovo višino.

Obrambni igralec sme igrati na žogo, ki po metu iz igre leti proti košu in je v padajočem delu krivulje, če je jasno vidno, da se ne bo dotaknila ne obroča ne table (če gre za očitno zgrešen met).

Ko se po metu iz igre žoga dotakne obroča, lahko nanjo igrajo (lovijo) ali odbijajo igralci obeh moštev. Igralci nobenega moštva ne sme igrati na žogo, ki po prostem metu leti proti košu, dokler ne postane jasno, da ne bo šla v koš (ko se odbije dovolj daleč), ali dokler ne pade pod višino obroča.

Napadalec v označenem prostoru ne sme igrati na žogo, ki po metu leti proti košu, ali ki mu je podana, dokler je žoga v padajočem delu krivulje nad višino 3,05 m.

Napadalec v označenem prostoru sme igrati na žogo, čeprav je ta nad višino obroča, če podana žoga nima vseh elementov krivulje (dvigajoči del, teme, padajoči del) in se v označenem prostoru samo dvigne.

Obrambni igralec v označenem prostoru sme igrati na žogo, ki je nad višino obroča, če je podana nasprotniku ali tako slabo vržena proti košu, da je jasno, da se ne bo dotaknila ne obroča ne table. Tako očitno zgrešen met je neupravičeno kaznovati s priznanjem zadetka.

Napadalec ne sme podane žoge, ki pada v označeni prostor »zabit« tako, da nanjo samo spusti roke, ker je to očitno dokaz, da je igral na njo nad višino 3,05 m. Napadalec mora tako žogo ujeti pod višino obroča, šele nato lahko z gibom rok navzgor doseže višino 3,05 m. Izjema so žoge, ki imajo samo dvigajoči del krivulje.

Odbito žogo sme napadalec v skoku pod košem ujeti ne glede na njeno višino. Tako žogo lahko »zabije« tudi tako, da jo potisne navzdol. Napadalec se pri »zabijanju« lahko dotakne obroča, vendar šele potem, ko je žoga že v košu, ali ko je že padla skozenj. Tu je mišljen normalen dotik rok z obročem, ki je posledica giba »zabijanja«, ne pa obešanje za obroč ali tolčenje po njem.

Žoga je v košu, ko pride s katerikoli delom in to vseeno koliko, pod višino gornjega roba obroča.

Po metu iz igre smejo igrati na žogo, ki se dotika obroča, a ni z nobenim delom v košu, napadalnici in obrambni igralci. Na žogo, ki je s svojim delom že v košu, ne smejo igrati ne obrambni ne napadalnici igralci. Obrambni igralec sme igrati na žogo, ki jo je napadalec zbil nad višino 3,05 m. Če je med tem, ko žoga po metu iz igre leti proti košu, dan znak za konec polčasa ali podaljška in se žoga dotakne obroča, sme obrambni igralec po znaku časomerilca nanjo igrati (ujeti ali odbiti), vendar samo enkrat. Napadalcu igranje na žogo po pisku ni dovoljeno.

Dotikanje obroča, obešanje zanj in tolčenje po njem je treba preprečevati in strogo kaznovati. Med igro je to oblika oviranja nasprotnika (obešanje za obroč preden nasprotnik vrže na koš). Zaradi obešanja med ogrevanjem lahko poči obroč ali tabla, kar lahko privede do nepotrebnih težav pri poteku tekme. Igralce je treba opominiti, v ponovnem primeru pa kaznovati s tehnično napako.

VPLIVANJE NA ŽOGO V OBRAMBI

Obrambni igralec se med nasprotnikovim metom na koš ne sme dotakniti žoge, potem ko je ta začela svoje padajoče gibanje, dokler je žoga nad ravnino obroča. Ta omejitev se upošteva samo pri metanju (ne pri odbijanju) in samo dokler se žoga ne dotakne obroča, ali dokler ni očitno, da se ga ne bo dotaknila. Ko se zgodi prekršek, postane žoga mrtva. Metalcu se prizna ena točka, če je prekršek storjen pri izvajanju prostega meta oz. dve točki, če je do prekrška prišlo pri poizkusu meta na koš iz igre. Žoga se da v igro izza čelne črte, kot da je bil met uspešen in kot da prekrška sploh ni bilo.

VRAČANJE ŽOGE V IGRO PO ZADETKU

Po zadetku iz igre daje žogo v igro katerikoli igralec moštva, ki je dobilo zadetek, s katerekoli mesta izza čelne črte, kjer je bil dosežen zadelek. Vrže jo lahko s katerekoli mesta ob čelni črti, lahko pa jo tudi poda soigralcu za čelno črto. Vračanje žoge v igro ne sme trajati več kot pet sekund, čas pa se računa od trenutka, ko je žoga dana na razpolago prvemu igralcu za čelno črto. Sodnik ne podaja oz. vrača žoge, razen če jo s tem lahko hitreje vrne v igro. Nasprotniki igralca, ki vrača žogo v igro, se ne smejo dotikati žoge, če je dotikanje slučajno in nenamerno, se lahko oprostijo, če pa igralec s tem zavlačuje igro, je to tehnična napaka.

Po zadnjem prostem metu daje žogo v igro:

a) kdorkoli od nasprotnikov izvajalca prostega meta izza čelne črte, če je bil met uspešen;

b) kdorkoli od soigralcev izvajalca prostega meta izza bočne črte na sredini igrišča, če gre za prosti met po tehnični napaki trenerja ali namestnika, ne glede nato, ali je met uspel ali ne.

Igralec, ki daje žogo v igro izza čelne črte po prejetem košu iz igre ali prostega meta, sme žogo podati svojemu soigralcu, ki je tudi za čelno črto ali je prišel tja, ta pa jo mora vrniti v igro. Rok pet sekund ne sme biti prekršen. To je eden od načinov obrambe proti »presingung«. Tako podajanje ni dovoljeno pri dajanju žoge v igro izza bočnih črt.

Po doseženem košu iz igre se ura za igro ne ustavi in sodnika strogo pazita, da je žoga vrnjena v igro v petih sekundah, potem ko je na razpolago igralcu. Če gre žoga po doseženem košu kam daleč, če zade med konstrukcijo, občinostvo ipd., dasta sodnika časomerilcu znak, naj uro ustavi, da se ne bi trošil čas za igro.

Namerno odbijanje žoge po doseženem košu morata sodnika preprečevati, tako da igralce najprej opomnita, če pa se to ponavlja, jih kaznujeta s tehnično napako.

(Se nadaljuje)

MB

ODLOČITEV O ZMAGOVALCU

Zmagovalec je moštvo, ki doseže v času, določenem za igro, večje število točk.

IZGUBLJENA – PREDANA TEKMA

Kapetana moštva morata biti opozorjena o izteku časa, predvidenega za odmor, tri minute pred koncem odmora med polčasoma. Če ENO OD MOŠTEV NI PRIPRAVLJENO ZA IGRO ENO MINUTO PO POZIVU PRVEGA SODNIKA NA ZAČETKU DRUGEGA POLČASA ALI PO PREKINITVI, NASTALI IZ KAKRŠNEGAKOLI DRUGEGA RAZLOGA, BO ŽOGA VRNJENA V IGRO, KOT DA STA OBE MOŠTVA NA IGRIŠČU PRIPRAVLJENA ZA IGRO. ODSOTNO MOŠTVO PA BO TEKMO IZGUBILO – PREDALO.

Če moštvo na poziv prvega sodnika noče igrati, izgubi tekmo. Če ostane moštvo med tekmo na igrišču z manj kot dvema igralcema, se tekma zaključuje, moštvo pa tekmo izgubi.

Če je v vodstvu moštvo, ki mu je tekma predana, velja rezultat, dosežen ob trenutni predaji. Če pa to moštvo ne vodi, se tekma konča z rezultatom 20:0 v njegovo korist.

Če ima moštvo samo še dva igralca in eden od njiju napravi peto osebnih napako hkrati z znakom časomerilca za konec igre, je moštvo tekmo normalno končalo in se ne kaznuje z izgubo tekme.

NEODLOČENI REZULTATI IN PODALJSKI

Če je na koncu drugega polčasa rezultat neodločen, se igra nadaljuje s podaljškom, ki traja pet minut, oziroma s toliko podaljški po pet minut, da se neodločeni rezultat spremeni v korist enega moštva. Pred prvim podaljškom moštvi zreba koša, na začetku vsakega naslednjega podaljška pa koša zamenjata. Med posameznimi podaljški je dve minuti odmora. Na začetku vsakega podaljška se igra začne s sodniškim metom na sredini igrišča.

KONEC IGRE

Igra se konča na znak časomerilca, s katerim oznani konec trajanja igre. Kadar je napaka storjena hkrati z znakom časomerilca za konec polčasa ali podaljška ali neposredno pred njim, se izvede prosti met ali meta, če kazen to zahteva.

UPRAVLJANJE Z URO ZA IGRO

Ura za igro se sproži v trenutku, ko se žoge po sodniškem metu, potem ko je dosegla najvišjo točko, dotakne prvi igralec skakalec.

Ura za igro se ustavi po izteku časa, predvidenega za vsak polčas ali podaljšek.

ŽOGA V IGRI

Žoga pride v igro (je v igri):

a) ko sodnik zavzame svoj položaj pri izvajanju sodniškega meta;

b) ko sodnik zavzame svoj položaj pri izvajanju prostega meta, kot določa pravilo o izvajanju prostega meta;

c) ko je pri vračanju v igro izza mejnih črt na razpolago igralcu, ki jo bo dal v igro.

Žoga je v igri:

a) pri sodniškem metu – v trenutku, ko sodnik stopi v krog. Pred tem stoji sodnik na robu kroga, preverja položaj skakalcev in neskakalcev, s pogledom pa se prepriča, če pri zapisničarski mizi ni ovir za nadaljevanje igre (če ni zahtev za menjavo ali time-out ali kakega drugega razloga, ki ne dovoljuje nadaljevanja igre). Nato stopi v krog in izvede sodniški met. Prosti sodnik v trenutku, ko stopi njegov kolega v krog, dvigne roko in s tem oznani, da je žoga v igri.

b) Pri prostem metu – v trenutku, ko se sodnik obrne proti označenemu prostoru in igralcem pokaže število meta. Pred tem stoji posevno pred izvajalcem, preverja položaj igralcev in izvajalca ter se s pogledom prepriča, če pri zapisničarski mizi ni ovir za nadaljevanje igre. Prosti sodnik dvigne roko ali roki (odvisno od števila meta) v trenutku, ko se kolega obrne in s tem oznani, da je žoga v igri. Aktivni sodnik dvigne roko ali roki šele potem, ko je žoga vrotil, in s tem oznani, da je žoga postala živa.

c) Pri vračanju žoge v igro izza mejnih črt – v trenutku, ko sodnik vroči žogo igralcu ali ko igralec drži žogo in je pripravljen, da jo pošlje na igrišče – če vračanje s pravili ni predvideno. Preden vroči žogo, se sodnik s pogledom prepriča, če pri zapisničarski mizi ni ovir za nadaljevanje igre, v trenutku, ko žogo vroči, pa dvigne roko in s tem oznani, da je žoga v igri.

Ko je žoga v igri, ni več mogoče zahtevati menjave ali time-out, vendar se s tem ne začne nova faza igre.

ŽIVA ŽOGA

Žoga postane živa:

a) ko se je dotakne prvi skakalec, potem ko je po sodniškem metu dosegla najvišjo točko;

b) ko sodnik vroči žogo igralcu, ki jo izvedel prosti met;

c) ko se pri vračanju v igro izza mejnih črt dotakne igralca na igrišču.

Živa žoga označuje začetek nove faze igre.

Čas od doseženega prekrška ali napake (ko je žoga postala mrt